

Miljødirektoratets tilråding til
Klima- og miljødepartementet om

Verneplan for skog september 2023

September 2023

Innhold

1.	FORSLAG.....	5
1.1	Hjemmelsgrunnlag.....	6
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	6
1.3	Andre interesser.....	8
1.4	Planstatus.....	8
2.	SAKSBEHANDLING	9
2.1	Generell bakgrunn	9
2.2	Saksbehandlingsprosesser	9
2.3	Frivillig skogvern på privateid grunn.....	9
2.4	Saksgang.....	10
2.5	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	10
2.6	Forholdet til utredningsinstruksen	11
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	11
3.1	Navn	11
3.2	Avgrensing.....	11
3.3	Verneforskriftene.....	12
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	12
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	13
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	13
5.2	Avveininger mellom skogbruk og skogvern	14
5.3	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	14
6.	HØRING AV VERNEFORSLAGENE	15
7.	GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE	16
7.1	Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene.....	16
8.	MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE	20
8.1	MØRE OG ROMSDAL FYLKE.....	20
1.	Vik, Aure kommune	20
2.	Flåstranda og Hisdalen, Sunndal kommune - Utvidelse	23
3.	Vasselen, Tingvoll kommune - Utvidelse	25
5.	Finnset, Molde kommune	29
6.	Ørnakken, Ålesund kommune - Utvidelse	31
7.	Maude, Ørsta kommune	34
8.2	VESTLAND FYLKE.....	36

8.	Kudalen, Stad kommune	36
8.3	AGDER FYLKE	39
9.	Morsfjellet, Lyngdal kommune	39
10.	Linddalsfjellet og Sydalen, Evje og Hornnes kommune - Utvidelse	41
11.	Botnfjellet, Bygland kommune	44
12.	Solbergheia, Åmli kommune - Utvidelse.....	49
13.	Iverstadfjellet, Risør kommune.....	51
14.	Urfjellheia og Dalsheia, Risør kommune - Utvidelse.....	54
15.	Vakerknatten og Nøklefjell, Tvedestrand kommune - Utvidelse	56
16.	Eidbo, Tvedestrand kommune	58
17.	Lauvåsen, Vegårshei kommune	60
18.	Buråsen, Vegårshei kommune	62
8.4	VESTFOLD OG TELEMARK FYLKE	66
19.	Mosnapp, Fyresdal kommune	66
20.	Flata, Porsgrunn kommune.....	69
21.	Husefjell, Nome kommune	71
22.	Mælslia, Tinn kommune – Utvidelse.....	74
23.	Heddedalane, Tokke kommune - Utvidelse	78
24.	Kulerødvannet, Sandefjord kommune.....	80
25.	Skørsåsane, Sandefjord kommune	82
8.5	(OSLO OG) VIKEN FYLKE	85
26.	Loreåsen, Hole kommune	85
27.	Tverrbergkastet, Lier kommune	89
28.	Store rekke og Hølvannet, Aurskog-Høland kommune - Utvidelse	91
29.	Rudskampen, Nannestad kommune - Utvidelse.....	99
30.	Fjellsjøhøgda, Lunner kommune.....	103
31.	Tullebrennhaugen, Lunner kommune	108
8.6	INNLANDET FYLKE	112
32.	Leine og Mælumsberget, Ringsaker kommune	113
33.	Kvannskardkletten, Stor-Elvdal kommune - Utvidelse	116
8.7	TRØNDELAG FYLKE	118
34.	Stavåa, Skauma og Orkla, Rennebu kommune - Utvidelse	123
35.	Liaberga, Stjørdal kommune - Utvidelse.....	125
36.	Finnsåsmarka, Snåsa kommune.....	127
37.	Medjåurda, Grong kommune - Utvidelse	129
38.	Merkesodden og Røstdalen, Flatanger kommune.....	131

8.8	<i>NORDLAND FYLKE</i>	134
39.	Horsbergvatnet, Bindal kommune.....	134
8.9	<i>TROMS OG FINNMARK FYLKE</i>	138
40.	Nordneset og Akkarvika, Senja kommune.....	138
9.	Tilråding om forskrifts- og grenseendringer	142
10.	MILJØDIREKTORATET TILRÅR.....	149

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 40 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 23 av områdene er nye naturreservater, 17 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For 6 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Tilrådingen omfatter ca. 44,6 kvadratkilometer nytt verneareal, hvorav ca. 26,3 kvadratkilometer er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Vik i Aure kommune, Møre og Romsdal fylke
2. Flåstranda og Hisdalen i Sunndal og Tingvoll kommuner, Møre og Romsdal – Utvidelse
3. Vasselen i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal – Utvidelse
4. Li i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
5. Finnset i Molde kommune, Møre og Romsdal fylke
6. Ørnakken i Ålesund kommune, Møre og Romsdal fylke - Utvidelse
7. Maude i Ørsta kommune, Møre og Romsdal fylke
8. Kudalen i Stad kommune, Vestland fylke
9. Morsfjellet i Lyngdal kommune, Agder fylke
10. Linddalsfjellet og Sydalen i Evje og Hornnes kommune, Agder fylke - Utvidelse
11. Botnfjellet i Bygland kommune, Agder fylke
12. Solbergheia i Åmli og Froland kommuner, Agder fylke – Utvidelse
13. Iverstadfjellet i Risør kommune, Agder fylke
14. Urfjellheia og Dalsheia i Risør kommune, Agder fylke – Utvidelse
15. Vakerknatten og Nøklefjell i Tvedestrand kommune, Agder fylke - Utvidelse
16. Eidbo i Tvedestrand kommune, Agder fylke
17. Lauvåsen i Vegårshei kommune, Agder fylke
18. Buråsen i Vegårshei kommune, Agder fylke
19. Mosnapp i Fyresdal kommune, Vestfold og Telemark fylke
20. Flata i Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark fylke
21. Husefjell i Nome kommune, Vestfold og Telemark fylke
22. Mælslia i Tinn kommune, Vestfold og Telemark fylke – Utvidelse
23. Heddedalane i Tokke kommune, Vestfold og Telemark fylke - Utvidelse
24. Skørsåsane i Sandefjord kommune, Vestfold og Telemark fylke
25. Kulerødvannet i Sandefjord kommune, Vestfold og Telemark fylke
26. Loreåsen i Hole kommune, Viken fylke
27. Tverrbergkastet i Lier kommune, Viken fylke - Utvidelse
28. Store rekke og Hølvannet i Aurskog Høland, Viken fylke - Utvidelse
29. Rudskampen i Nannestad kommune, Viken fylke - Utvidelse
30. Fjellsjøhøgda i Lunner kommune, Viken fylke
31. Tullebrennhaugen i Lunner kommune, Viken fylke
32. Kvannskardkletten i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
33. Leine og Mælumsberget i Ringsaker kommune, Innlandet fylke
34. Stavåa, Skauma og Orkla i Rennebu kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse

35. Liaberga i Stjørdal kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse
36. Finnsåsmarka i Snåsa kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse
37. Medjåurda i Grong kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse
38. Merkesodden og Røstdalen i Flatanger kommune, Trøndelag fylke
39. Horsbergvatnet i Bindal kommune, Nordland fylke
40. Nordneset og Akkarvika i Senja kommune, Troms og Finnmark fylke

I tillegg foreslås endring i verneforskrift og vernekart for:

41. Bjønnestille i Notodden kommune, Vestfold og Telemark fylke
42. Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfreding, Oslo kommune, Oslo fylke
43. Surna naturreservat med tilgrensande dyrelivsfreding, Surnadal kommune, Møre og Romsdal fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap), b (arter og genetisk mangfold), c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter).*

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål, jf. Stortingsmelding 14 (2015-16):

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter flere ulike utforminger med rik edellauvskog i mange ulike utforminger, som f.eks. lågurt-edellauvskog, alm-lindeskog, gråor-

almeskog, lågurt-hasselkratt, høgstaude-edellauvskog og rasmark-lindeskog. Tilrådingen omfatter også flere områder med gammel gran- og furuskog, lågurt-granskog og kalk-lågurtskog. Tilrådingen inneholder også områder med oseaenisk furuskog med boreonemoral regnskog, boreal og sørboreal regnskog og noen områder med bekke- og elvekløftnatur samt forekomster av rik svartorsumpskog.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Vi har fem utvidelser av eksisterende naturreservat som er på under 100 dekar hver. Det minste nye området er Eidbo med sine 95 dekar. Vi har 13 områder på over 1000 dekar. Størst er området Store rekke og Hølvannet som er en utvidelse med hele 11 000 dekar, og hvor det samlede nye naturreservatet er på nærmere 18 000 dekar. Felles for alle områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

Fem av områdene som tilrås er vurdert å ha nasjonal verneverdi (***) i kartleggingsrapport, tre områder er vurdert å ha regional/nasjonal verdi (**/**), to områder med lokal/regional verneverdi (*/**), mens de fleste av områdene er vurdert å ha regional verdi (**) eller er vurdert på bakgrunn av eksisterende naturtypedata. Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene samt noen med verdi B (viktig). Noen av utvidelsesområdene er vurdert å ha verdi tilsvarende *** når områdene ses i sammenheng med opprinnelig areal. Et område (Heddedalane) er kartlagt med verdi 5 gjennom kalkskogskartleggingen og et område (utvidelsen av Kvannskardkletten) har fått verdi 4 i den tematiske kartleggingen av bekkekløfter. Det inngår også areal fra andre tematiske kartlegginger, som f.eks. edellauvskogskartleggingen og kystfuruskogskartleggingen blant de tilrådte områdene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i Narin - Lokalitetsdatabase for skogområder eller gjennom andre naturtypekartlegginger. For første gang tilrås flere områder som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Dette gjelder for blant annet områdene Liaberga; Stavåa, Skauma og Orkla; Merkesodden og Røstdalen.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis vegbygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag,

eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken. For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8. Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går eksisterende veger inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveger, og i noen tilfeller skogsbilveger. Noen av disse kan være aktuelle for bruk i jordbruksammenheng eller i forbindelse med bakenforliggende skogarealer, og for uttransport av felt storvilt.

Det går kraftledninger i områdene:

Li	22 kV
Flata	Lavspenningsledning
Rudskampen	300 kV
Leine og Mælumsberget	22 kV
Merkesodden og Røstdalen	(ikke oppgitt)

Det går kraftledninger innenfor de eksisterende verneområdene Flåstranda og Hisdalen; Linddalsfjellet og Sydalen; Mælslia, og Stavåa og Skauma.

Områdene Maude, Kudalen, Botnfjellet, Urfjellheia og Dalsheia, Mosnapp og Mælslia grenser til kraftledningstrasé eller ligger i nærhet av slik trasé.

Områdene Stavåa, Skauma og Orkla, og Merkesodden og Røstdalen grenser til regulert vassdrag.

Det er reigstrert kraftpotensial innenfor følgende områder:

Vik	2,24 GWh	4 NOK/kWh (2020)
Finnset	1,85 GWh	4,2 NOK/kWh (2020)
Finnset*	5,65 GWh (2,77 GWh)	4-8,41 NOK/kWh (2020)

*Fire ulike delstrekninger (se omtale i kap. 8.1)

Det er registrert mineralforekomster innenfor områdene Mosnapp i form av en kobberforekomst hvor det tidligere har vært drevet uttak. Medjåurda grenser inn til grus-/sandtak.

For konkret omtale av de ulike anleggene se kap. 8.

1.4 Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNFR-områder i de respektive kommunenes kommuneplaner. De tilfellene som avviker fra dette, er omtalt spesifikt under

beskrivelsen av det enkelte området.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) Vern av norsk natur, St.meld. nr 46 (1988-89) Miljø og utvikling og St.meld. nr. 40 (1994-95) Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2 Saksbehandlingsprosesser

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

2.3 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Statsforvalter. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

	Navn	Tilbudsår	Oppstart	Høring	Statsforvalterens tilråding
1	Vik	2021	16.12.2021	23.3.2022	31.1.2023
2	Flåstranda og Hisdalen	2022	8.12.2022	8.12.2022	13.2.2023
3	Vasselen	2021	8.12.2022	8.12.2022	13.2.2023
4	Li	2021	11.1.2022	23.3.2022	20.9.2022
5	Finnset	2021	12.1.2022	3.3.2022	30.1.2023
6	Ørnakken	2021	11.1.2022	23.3.2022	3.2.2023
7	Maude	2021	10.1.2022	10.3.2022	2.2.2023

8	Kudalen	2020	22.1.2021	19.2.2021	27.4.2021
9	Morsfjellet	2020	15.3.2021	20.3.2022	31.1.2023
10	Linddalsfjellet og Sydalen	2021	29.9.2021	5.1.2023	27.7.2023
11	Botnfjellet	2019	30.11.2020	17.3.2021	13.12.2021
12	Solbergheia	2018	5.10.2021	7.7.2022	31.1.2023
13	Iverstadfjellet	2019	15.12.2021	7.12.2022	28.6.2023
14	Urfjellheia og Dalsheia	2021	15.12.2021	7.12.2022	28.6.2023
15	Vakerknatten og Nøklefjell	2020	15.12.2021	7.12.2022	28.6.2023
16	Eidbo	2020	29.9.2021	5.1.2023	27.7.2023
17	Lauvåsen	2021	28.2.2022	5.1.2023	27.7.2023
18	Buråsen	2019	5.10.2021	5.10.2022	31.01.2023
19	Mosnapp	2018	11.6.2020	29.9.2020	20.1.2021
20	Flata	2020	29.10.2021	3.4.2023	3.7.2023
21	Husefjell	2019	29.10.2021	27.1.2022	11.10.2022
22	Mælslia	2020	11.6.2020	19.2.2021	10.8.2021
23	Heddedalane	2020	11.6.2020	19.2.2021	10.8.2021
24	Kulerødvannet	2021	19.4.2022	3.4.2023	3.7.2023
25	Skørsåsane	2021	19.4.2022	3.4.2023	3.7.2023
26	Loreåsen	2019	7.12.2017	3.5.2018	17.7.2023
27	Tverrbergkastet	2020	6.11.2020	21.12.2021	4.8.2023
28	Store rekke og Hølvannet	2018	15.6.2021	20.1.2023	29.6.2023
29	Rudskampen	2020	6.11.2020	13.3.2021	10.8.2021
30	Fjellsjøhøgda	2019	7.4.2021	26.5.2021	10.8.2021
31	Tullebrennehaugen	2019	7.4.2021	26.5.2021	10.8.2021
32	Leine og Mæhlumsberget	2018	29.10.2021	15.12.2022	1.3.2023
33	Kvannskardkletten	2020	29.10.2021	15.12.2022	1.3.2023
34	Stavåa, Skauma og Orkla	2021	11.3.2022	8.4.2022	3.3.2023
35	Liaberga	2021	11.3.2022	8.4.2022	3.3.2023
36	Finnsåsmarka	2021	11.3.2022	8.4.2022	3.3.2023
37	Medjåurda	2021	11.3.2022	8.4.2022	3.3.2023
38	Merkesodden og Røstdalen	2021	11.3.2022	8.4.2022	3.3.2023
39	Horsbergvatnet	2020	2.9.2022	24.11.2022	1.3.2023
40	Nordneset og Akkarvika	2018	15.6.2021	1.11.2021	23.2.2022

2.4 Saksgang

Områdene i denne verneplanen har hatt ulik saksbehandling fram til tilrådingen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

2.5 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Følgende områder som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt:

- Liaberga
- Finnsåsmarka

- Medjåurda
- Merkesodden og Røstdalen
- Horsbergvatnet
- Nordneset og Hesjavika

Protokoll mellom Statsforvalterne og berørte reinbeitedistrikt, i de tilfellen hvor det har vært krevd konsultasjon, følger som vedlegg til tilrådingen.

2.6 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttan av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Leine og Mæhlumsberget endres til *Leine og Mæhlumsberget*
Medjåura endres til *Medjåurda*

I tillegg er det startet navnesak for enkelte områder. Vedtak i disse områdene kan medføre endringer i navn før vernevedtak.

3.2 Avgrensing

Det er gjennomført endringer i avgrensinger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser og vannkant eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg.

Den største endringen er gjort for området Botnfjellet hvor ca. 100 dekar er tatt ut etter en justering etter innspill fra blant annet Statens vegvesen. Det er gjort mindre justeringer blant annet i områdene Eidbo, Mosnapp, Mælsia og Heddedalane.

3.3 Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. For 3 av områdene tilrås utvidelser basert på eksisterende verneforskrift.

Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneierne.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 23.06.2020 nr. 1329 om vern av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat, Evje og Hornes kommune, Agder
2. Forskrift 09.07.1993 nr. 720 om fredning av Solbergheia naturreservat. Åmli og Froland kommuner, Aust-Agder
3. Forskrift 27.11.2020 nr. 2521 om vern av Urfjelleheia og Dalsheia naturreservat, Risør kommune, Agder
4. Forskrift 20.06.2023 nr. 1036 om vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat, Tvedestrand kommune, Agder
5. Forskrift 07.12.2018 nr. 1832 om vern av Mælsia naturreservat, Tinn kommune, Telemark
6. Forskrift 09.07.1993 nr. 706 om vern av Heddedalane naturreservat, Tokke kommune, Telemark
7. Forskrift 09.07.1993 nr. 685 om fredning av Tverrbergkastet naturreservat, Lier kommune, Buskerud
8. Forskrift 04.09.1981 nr. 4789 om fredning for Store Rekke naturreservat i Aurskog-Høland kommune, Akershus
9. Forskrift om verneplan for skog. Vedlegg 14. Hølvannet naturreservat, Aurskog-Høland og Rømskog kommuner, Akershus og Østfold
10. Forskrift 16.12.2022 nr. 2569 om vern av Stavåa og Skauma naturreservat, Rennebu kommune, Trøndelag
11. Forskrift 4.9.1981 nr. 4801 om fredning for Liaberga naturreservat, Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag
12. Forskrift 4.9.1981 nr. 4799 om fredning for Medjåura naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.2021 nr. 3683 om vern av Flåstranda og Hisdalen naturreservat, Sunndal og Tingvoll kommunar, Møre og Romsdal
2. Forskrift 27.11.2020 nr. 2508 om vern av Vasselen naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

3. Forskrift 06.12.2019 nr. 1664 om vern av Ørnakken naturreservat, Skodje kommune, Møre og Romsdal
4. Forskrift 20.03.2015 nr. 238 om vern av Rudskampen naturreservat, Nannestad kommune, Akershus
5. Forskrift 7.12.2018 nr. 1841 om vern av Kvannskardkletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark
6. Forskrift 20.12.2019 nr. 1969 om vern av Finnsåmarka naturreservat, Snåsa kommune, Trøndelag

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 250 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Områdene er i kommunenes arealplaner i uten unntak lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser

gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Alle områdene som omfattes av denne verneplanen er tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1. februar 2022. De omfattes derfor ikke av oppdraget fra Klima- og miljødepartementet.

5.3 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner vil få tilbud om delegering av forvaltningsmyndigheten for nye områder som opprettes, og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten ikke.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndighet, blir denne myndigheten lagt til Statsforvalteren. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat og nasjonalpark vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Det er noen felt med plantet gran innenfor enkelte av områdene som kan være aktuelle å rette aktive tiltak mot.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekviteter.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGENE

Under omtalen av hvert enkelt område i kap. 8 framgår det hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse (det vil være noen variasjoner i om alle disse sentrale høringsinstansene har fått alle verneforslagene på høring):

Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Kommunal- og distriktsdepartementet, KS, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi,) Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreintrådet i Norge.

Høringsuttalelser fra sentrale eller spesielt berørte instanser:

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på at det er viktig å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosesser for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområder og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområder. Merknader til enkeltområder er gjengitt under hvert enkelt område.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har uttalt seg til de aller fleste områdene i verneplanen. De oppfordrer spesifikt områdekonsesjonærer og regulanter til å uttale seg til verneplanene, selv om de ikke deres interesser blir berørt. Statsforvalterne har i varierende grad mottatt slike uttalelser. Statsforvalterne har generelt tatt en mer aktiv rolle i å etterspørre slike uttalelser. NVE sine områdespesifikke uttalelser er gjengitt under det enkelte området.

Landbruksdirektoratet har uttalt seg i forbindelse med noen enkeltområder i denne verneplanen. Dette er da gjengitt spesielt. Hensynet til reindriftsutøvelse er spesielt påpekt i forbindelse med de siste vernevedtakene. Dette er ivaretatt i forskriftene for de områdene hvor dette er aktuelt.

Norges Orienteringsforbund har uttalt seg til enkelte av verneforslagene. De viser til brev fra Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i mal for verneforskrift, og ber samtidig om at det gis en generell åpning for orienteringsaktivitet i de foreslåtte verneområdene. Statsforvalterne har vurdert sårbarheten i hvert enkelt område opp mot muligheten for å tillatte ulike aktiviteter.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 8 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

7.1 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sinking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på

vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til "at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn, ulv og villsvin. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette

vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådningen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utvinning av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-

vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger,

dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Miljødirektoratet viser til at henvisning til kart i forvaltningsplan er tatt ut fra verneforskriftene der dette var foreslått. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene gå fram av vernebestemmelsene. I noen tilfeller kan det for søknadspliktige tiltak være aktuelt å vise til at forvaltningsplanen kan gi nærmere retningslinjer for hva det kan gis tillatelse til. Der det er behov for å vise områder eller stier/traseer på kart, må dette tas inn på vernekartet. Forvaltningsplan kan også inneholde oversiktskart eller detaljkart for informasjon.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

8.1 MØRE OG ROMSDAL FYLKE

Det tilrås vern av 7 områder. Tre av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

1. Vik, Aure kommune

Totalareal 886 daa, hvorav 408 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdiar knytt til furuskog og rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Det foreslåtte verneområdet ligger i Aursundet. Her er det både rik edellauvskog og kystfuruskog. I vest ligger lokaliteten Myran-Sagelva med rik edellauvskog med verdi A. Lokaliteten er variert og for det meste frodig, men med innslag av rasmark i nord. Områdene omkring rasmarka har

edellauvskogsarter som hassel og alm (EN), men fuktsig gjør at det stedvis kommer inn gråor-heggeskog, og stedvis er gråor dominerende treslag. I feltsjiktet er det mye myske og sanikkel. Lenger sørover i lokaliteten blir det mer innslag av gammel bjørkeskog med til dels grove dimensjoner. Sentralt i lokaliteten er det noen gamle ospesholt der det også finnes ospelæger av ganske grove dimensjoner. Over alt innen lokaliteten er det mye død ved, noe som vitner om god kontinuitet i gammelskogsselementet.

Verneforslaget omfatter også den sørlige delen av kystfuruskogslokaliteten Vik nord (verdi A – Svært viktig). Her er det i hovedsak gammel og grov furuskog, med stedvis betydelig lauvskogsinnslag. Opp til 250 moh. er det en god del lågurtskog og her vokser det mye hassel og gråor, med stedvis forekomster av alm. Også her er det innslag av edellauvskogsarter som myske, sanikkel, lundgrønnaks m.fl.

Av rødlista lav er blant annet skorpefiltlav (NT), rotnål (NT), kastanjefiltlav (VU) og gråsotbeger (VU) påvist. I tillegg er det mye gubbeskjegg (NT) på gamle furutre. Det er til sammen registrert 8 rødlistede sopper innenfor området, blant annet dråpekjuke (VU).

Deler av området omfattes av den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog (NT), er i god tilstand og med mye død ved i alle størrelser og nedbrytningsstadier. Et vern av området vil være viktig for å dekke mangler i skogvernet i Møre og Romsdal.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en fylkesveg og en kraftledning sørvest for verneforslaget. Sørøst for området er det bygd en skogsbilveg.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Aure kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådene landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Mellom AS, Forsvarsbygg, Statnett SF, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) og Møre og Romsdal Fylkeskommune har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at det er prosjektert et minikraftverk i Sagelva som ble vurdert som konsesjonspliktig i 2000. NVE ber derfor

Statsforvalteren om å ta kontakt med grunneier om dette. Videre ber de om at verneforskriften åpner for oppgradering av kraftledninger.

Aure kommune har gitt en uttalelse som gjelder for flere verneforslag. Her skriver de at vern ikke må være til hinder for framtidige vegprosjekt eller annen infrastruktur.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren vurderer at grunneier er godt kjent med både vern og kraftutbyggingsprosjektet. Grensen for verneforslaget er også lagt slik at Sagelva ikke ligger inne i verneforslaget.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Vik som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren vurderer at kraftledninger og annen infrastruktur ligger i tilstrekkelig avstand til vernegrensen, og tilrår derfor verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren tar ikke NVE sitt innspill om å inkludere muligheter for oppgradering av kraftledninger i verneforskriften. Dette er begrunnet i at vernegrensen er trukket i god avstand utenfor eksisterende ryddebelt. Det er ingen faktorer ut fra vår vurdering som begrunner at en eventuell oppgradering eller utvidelse av kraftledningen må ligge innenfor verneforslaget. Det er også i avgrensingen tatt hensyn til mulig kraftproduksjon i Sagelva. Dette er uheldig for arronderingen av området, men de registrerte verneverdiene i området er primært knyttet til kystfuruskog og rik edellauvskog. Både inntakspunkt og selve kraftverket vil ligge i god avstand fra den foreslåtte vernegrensen. Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens vurdering om at kraftinteressene er godt ivaretatt gjennom avgrensing og verneforskrift.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vik:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Vik som naturreservat.

2. Flåstranda og Hisdalen, Sunndal kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 360 daa, hvorav 106 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 8 461 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit variert og stort skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur med store verdier i form av gammal furuskog, gammal lauvskog, rik edellauvskog, kalkskog og ei bekekløft. Området representerer ein bestemt type natur i form av ei stor bratt skogli frå fjord til fjell, der stor høgdegradient gir eit variert artsmangfald. Området har særleg betydning for biologisk mangfald ved at det er lite påverka av inngrep og kontinuiteten i gamle tre og daudt trevirke er god. Området er velutvikla og leveområde for sjeldne artar, spesielt varmekrevjande artar av plantar, sopp og insekt. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Utvidelsen av Flåstranda og Hisdalen omfatter en eiendom som binder sammen de to allerede vernede delområdene. Området omfatter i hovedsak naturtypen kalk- og lågurtfuruskog som er en rødlistet naturtype i skog (VU) samt innslag av rik edellauvskog. Berggrunnen har et belte med kambrosilur som gir grunnlag for en kalkkrevende plante- og soppflora. Skogen har et uvanlig varmt lokalklima og ligger i borenonemoral vegetasjonssone i klart oseanisk vegetasjonsseksjon.

Verneverdier knyttet til artsmangfold er stort, blant annet alm (EN), grov furu (opptil 70 cm i brysthøydiameter), hassel, hegg, hengebjørk og osp (opptil 60 cm i diameter). Stein- og snøras preger vegetasjonsdynamikken mange steder. Det er et stort artsmanfold av sopp, blant annet blek svovelriske (NT) og furufåresopp (NT). Av insekt er den sjeldne reliktbukken *Nothorhina muricata* (NT) funnet. Dette er en sjelden bille knyttet til levende, soleksponerte furutre. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er lite påvirket av inngrep og kontinuiteten i gamle tre og dødt trevirke er god, og derfor også er viktig som leveområde for sjeldne arter, spesielt varmekrevende arter av planter, sopp og insekt.

Verneforslaget inneholder både rik edellauvskog og kalkbarskog som vil bidra til større representativitet i verneområder i skog. I tillegg vil dette vernet binde sammen to eksisterende verneområder, og slik sett øke verneområdenes robusthet og minker kantsoner til områder uten vern, og vil få en økt verdi og størrelse. Kalkfuruskog er svært sjelden i Møre og Romsdal, og et vern vil bidra til å redusere manglende på denne skogtypen. I tillegg oppfyller området i noen grad generelle mangler på lavereliggende areal og høy bonitet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep, stier eller veger innenfor utvidelsesområdet. Det går en kraftledning gjennom eksisterende verneområde.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: Grunneiere, Sunndal kommune, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådernes landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs

orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk foreining, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk foreining avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk foreining, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Området er en mindre utvidelse/sammenbinding av to delområder. Opprinnelig området ble vernet 17.12.2021. Verneplanen ble derfor sendt direkte på høring.

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Språkrådet, Møre og Romsdal fylkeskommune og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norsk Bergindustri viser til Norges Geologiske Undersøkelse sin kartløsning for informasjon om geologiske forekomster og mener at det er viktig at området blir undersøkt for mulige forekomster før vedtak.

Norges Vassdrag og Energidirektorat (NVE) har inga merknader til verneforslaget, men oppfordrer Sunett AS som har områdekonsesjon til å uttale seg.

Statsforvalterens kommentarer:

Det er ikke registrert geologiske forekomster av betydning innenfor området i aktuelle kartløsninger. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke hatt innspill til verneforslaget. Statsforvalteren kan derfor ikke se at forslaget har vesentlige konsekvenser for bergverksinteresser. Hensynet til verneverdiene gjør at Statsforvalteren ikke finner grunnlag for å åpne for framtidig bergverksdrift innenfor området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Flåstranda og Hisdalen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Flåstranda og Hisdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Flåstranda og Hisdalen naturreservat.

3. Vasselen, Tingvoll kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 60 daa, hvorav 40 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 356 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit variert og stort skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur med store verdiar i form av gammal furuskog, gammal lauvskog, rik edellauvskog, kalkskog og ei bekkekløft. Området representerer ein bestemt type natur i form av ei stor bratt skogli frå fjord til fjell, der stor høgdegradient gir eit variert artsmangfald. Området har særleg betydning for biologisk mangfald ved at det er lite påverka av inngrep og kontinuiteten i gamle tre og daudt trevirke er god. Området er velutvikla og leveområde for sjeldne artar, spesielt varmekrevjande artar av plantar, sopp og insekt. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Verneforslaget ligger mellom gårdene Vatsellen og Berget, rett øst for Kvisvik, og består av ei bratt, sørvestvendt edellauvskogsli ned mot Storvatnet, med innslag av en del mindre bergvegger og litt rasmark (primært i øst). Berggrunnen er tydelig noe kalkrik, og av den rikeste vi finner i distriktet. Naturtypen som utvidelsesforslaget omfatter, består av rik edellauvskog med kusymre-almeskog-utforming. Halvparten av lokaliteten består av lågurtskog. Flere artsfunn av karplanter og sopp (særlig) tyder på at vi her er på grensa mot kalkskog (lågurt-kalkhasselskog). Stordelen av utvidelsen ligger på særst høy bonitet under 300 moh.

Høgproduktiv skog i lavereliggende områder er i utgangspunktet mangler i verneområder med skog. Her er også den rødlistede naturtypen lågurtedellauvskog (VU) som Møre og Romsdal har et særskilt ansvar for å bidra med i skogvernet. Denne skogen er i god tilstand og regnes som gammel og variert med en del død ved og flere gamle og grove trær, som blant annet styva alm (EN).

Lågurtedellauvskog finnes stort sett i små forekomster, så denne lokaliteten er svært viktig med tanke på størrelse (over 100 dekar). Dette gjør at kontinuitetsarter trives godt, og det er registrert et høyt antall rødlistearter her. Verneverdien ligger i å ta vare på trua natur både på naturtype- og artsnivå. Med å utvide et eksisterende verneområde vil kvaliteten auke i takt med størrelse og også ved at kjerneområdene blir større. Av rødlistede arter i området kan nevnes lindekorallsopp (EN), kanelsandkjuke (VU), safranslørsopp (VU), rødtuppkorallsopp (NT), lodnevaniljerot (NT), fuglereir (NT) og ramsløk (NT) m.fl.

Området er et sammenhengende skogområde i lavlandet med særst høy bonitet, og som inneholder trua natur. Et vern av området vil bidra til å dekke manglene i skogvernet i Møre og Romsdal.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området bærer lite preg av nyere kulturpåvirkning, verken i form av beite eller hogst. Det er et granfelt på ca. 2 dekar innenfor tilbudsområdet, i tillegg til noen spredde enkelttrær. Etter et ev. vern vil det være aktuelt å ta ut denne grana slik at edellauvskogen får utvikle seg fritt. Det er ingen vegger eller stier innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er en mindre utvidelse. Opprinnelig området ble vernet 1.12.2020. Verneplanen ble derfor sendt direkte på høring.

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådene landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.* Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Språkrådet, Møre og Romsdal fylkeskommune og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norsk Bergindustri viser til Norges Geologiske Undersøkelse sin kartløsning for informasjon om geologiske forekomster og mener at det er viktig at området blir undersøkt for mulige forekomster før vedtak.

Statsforvalterens kommentarer:

Det er ikke registrert geologiske forekomster av betydning innenfor området i aktuelle kartløsninger. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke hatt innspill til verneforslaget. Statsforvalteren kan derfor ikke se at forslaget har vesentlige konsekvenser for bergverksinteresser. Hensynet til verneverdiene gjør at Statsforvalteren ikke finner grunnlag for å åpne for framtidig bergverksdrift innenfor området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Vasselen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Vasselen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd utvidelse av Vasselen naturreservat.

4. Li, Tingvoll kommune

Totalareal 385 daa, hvorav 344 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdiar knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Li består av en rik edellauvskog med godt utvikla vegetasjonstyper. Skogstrukturen varierer med rikere områder i vest og stedvis med eldre, store lauvtre med god tilvekst av lav. Det er god variasjon i treslagssammensetningen der hassel er det dominerende edellauvtreet. Det er spredt med alm (EN) i området. Ellers finnes bjørk, furu, rogn, gråor, hegg, osp og selje. Det er også variasjon innenfor utforminger av naturtyper med rikt hasselkratt med lågurt (70 %), innslag av kalklågurtskog (10 %) og i øvre deler innslag av storbregneskog (20 %). Kalkedellauvskog (EN) og lågurtedellauvskog (VU) er rødlistede naturtyper som er sjeldne i regionen. Vi finner bl.a. de rødlistede artene gulbrun narrevokssopp (NT), ramsløk (NT), hasselrurlav (NT) og snau vaniljerot (NT) innenfor området. Stedvis finnes partier med gamle lauvtre med godt utviklede lungeneversamfunn og dødt trevirke. Det er et rikt fugleliv i lia der flere spettearter samt vendehals, fjellvåk og trekryper er registrert. Økologisk nettverk for artene som finnes i dette økosystemet er gode. Li er en del av flere spredte lokaliteter med rik edellauvskog i ytre deler av Tingvoll, der blant annet Kanestraum og Vasselen naturreservater ligger innenfor en radius på et par kilometer.

Området er et sammenhengende, urørt skogområde i låglandet med sær høg bonitet, og med trua naturtyper vil området dekke en mangel i skogvernporteføljen i Møre og Romsdal.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en 22KV kraftledning gjennom området i nordøst. Denne er eid av NEAS Nett AS (tidligere Mellom AS). Det går ingen veger eller stier inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: Grunneiere, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådene landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs

skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statnett SF, Direktoratet for mineralforvaltning og Møre og Romsdal fylkeskommune har alle uttalt seg til høringsforslaget, men har ikke hatt merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) bemerker at det går en nettleiding, eid av Mellom AS gjennom verneforslaget, og forutsetter at Mellom AS uttaler seg om hvorvidt vern vil være i konflikt med eksisterende og framtidige nettanleggsplaner. NVE ber videre om at samtlige standardformuleringer knyttet kraftledninger tas inn i forskriften.

Mellom AS skriver at de vil forbeholde seg retten til å drive skogrydding knyttet til linjetraseer for å opprettholde sikker drift av eksisterende linjenett, i tråd med selskapets konsesjoner.

Norges Orienteringsforbund ber om at det gis en generell åpning for orienteringsaktivitet i verneforskriften.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har tatt NVE sitt innspill til følge, og standardformuleringer knyttet til drift og vedlikehold av kraftledninger er tatt inn i forskriften. Dette ivaretar også Mellom AS sin behov innenfor området.

Statsforvalteren gjør ingen endringer i forskriften mht. orientering. Det kan søkes om gjennomføring av orienteringsløp ved behov.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Li som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har tatt inn standardformuleringer for drift og vedlikehold av kraftledninger etter høring.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Li:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Li som naturreservat.

5. Finnset, Molde kommune

Totalareal 2 023 daa, hvorav 296 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdiar knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området ligger i en sørvest-vendt li innerst i Eikesdalen. Her er det kartlagt rik edellauvskog, gråor-almeskog og en lokalitet med sørvendt berg og rasmark. Disse tre lokalitetene dekker mesteparten av det foreslåtte verneområdet. I nedre deler er det nokså stabil skog med innslag av styva alm (EN), ellers er det dunbjørk, hengebjørk, hassel, rogn, selje, gråor, osp og hegg. I øvre deler går terrenget over fra raspåvirkets kot til åpen steinur, og øverst er det åpen snørasmark med berg ovenfor.

Det er kartlagt over 80 karplantearter og rødlistede sopparter i edellauvskogen, og i rasmarka finnes langt over 100 karplanter. Spesielt interessant innenfor området er en stor forekomst av den rødlistede og freda mnemosynesommerfuglen (NT).

Området er et sammenhengende, bortimot urørt skogområde i lavlandet med innslag av særs høg bonitet, og med trua naturtyper vil området dekke en mangel i skogvernporteføljen i Møre og Romsdal. Området ligger mellom Dalsida landskapsvernord og Eikedalsvatnet landskapsvernord, og nær Stakkengfonna naturreservat. Det kan således inngå i et nettverk av verneområder i Eikesdalen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen tekniske inngrep, veger eller stier innenfor området, men området bærer preg av tidligere kulturpåvirkning både i form av hogst og beite.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: Grunneiere, Molde kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Elinett AS, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådenes landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet,

Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Elinett AS, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statnett SF, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) og Møre og Romsdal Fylkeskommune har alle gitt høringsuttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at det er kartlagt flere digitale kraftutbyggingspotensial i Aura, og de ber Statsforvalteren om å informere grunneier om dette. NVE viser til et digitalt potensial som strekker seg mot Bjørnalaugan. Dette utgjør 1,85 GWh/år og har en utbyggingskostnad på ca. 4,2 NOK/kWh (2020-priser). Kostnaden for dette prosjektet ligger nært gjennomsnittet av konsesjonsgitt vann- og vindkraftproduksjon. Det er også kartlagt et potensial som strekker seg fra Slættet og nedover elva Aura. Samlet er produksjonspotensialet her på 5,65 GWh fordelt på 4 prosjekter. Dyreste prosjekt har en spesifikk utbyggingskostnad på 8,41 NOK/kWh (2020). NVE har i ulike sammenhenger lagt til grunn en øvre grense på 5 NOK/kWh på 2020-kostnadsnivå. Blant de 4 prosjektene her er det ett potensial som har utbyggingskostnad på under 5 NOK/kWh. Årlig produksjon for dette prosjektet er på 2,77 GWh/år og har en utbyggingskostnad på ca. 4 NOK/kWh. Sammenlignet med andre prosjekter som har fått konsesjon, men ikke er utbygd regnes dette som et lønnsomt prosjekt. Videre ber NVE om at verneforskrifta åpner for hogst og rydding som akutt sikkerhetstiltak mot flom i det registrerte vassdraget nedstrøms

Norges orienteringsforbund ber om at det blir gitt et generelt unntak for orienteringsaktivitet innenfor området. De viser til tidligere brev fra Norsk Friluftsliv til Miljødirektoratet om utforming av standard verneforskrifter.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har videreformidlet informasjon om kraftpotensial til grunneierne. Det foreslåtte naturreservatet går ned til det regulerede vassdraget helt oppe ved det utilgjengelige Aurstupet. Statsforvalteren er i tvil om hvor aktuelt det vil være med hogst og rydding her, men tar NVE sitt innspill til etterretning. Statsforvalteren har i ettertid sjekket om opprettelse av et naturreservat her vil ha betydning for konsesjonen til Statkraft i Aura. Dette har Statkraft Energi avkreftet.

Statsforvalteren tar ikke Norges orienteringsforbund sitt innspill til etterretning. Finnset ligger slik til at det ikke er naturlig å arrangere orienteringsløp, og det er derfor ikke behov for noe direkte unntak i verneforskrifta for dette. Det vil være mulig å søke om dispensasjon dersom det likevel skulle oppstå et behov.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Finnset som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Etter høring foreslår Statsforvalteren å endre forskriften slik at det kan ryddes vegetasjon for nødvendige flomtiltak i den regulerte elva Aura. Det foreslås tatt inn følgende bokstav i § 4:

k. Nødvendig rydding av vegetasjon i Aura sitt regulerte elveleie ved akutt behov for tryggleikstiltak mot flaum. Det skal i etterkant sendast melding til forvaltingsstyresmakta.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Kraftpotensialet fra Bjørnalaugan ligger i sin helhet utenfor verneforslaget, og vi kan ikke se at dette vil komme i konflikt med et eventuelt vern her.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Finnset:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Finnset som naturreservat.

6. Ørnakken, Ålesund kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 728 daa, hvorav 450 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 5 205 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit stort og variert skogsområde som representerer ein bestemt type natur i form av gamal grovstamma og variert furuskog. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogeleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Verneforslaget strekker seg fra Brusdalsvatnet og opp mot 510 moh. I hovedsak er skogen registrert som regnskog med utforming rik og fattig boreonemoral regnskog (VU). Utvidelsen er en direkte forlengelse av Ørnakken naturreservat vestover langs Brusdalsvatnet. Skogen er karakterisert av en bratt, nordvendt lise med lauvskog, innslag av små bergvegger og flere små bekker. Berggrunnen består av ikke inndelte gneiser, og området ligger i sørboreal vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon. Eksisterende verneområde omfatter gammel kystfuruskog og denne utvidelse vil derfor øke naturmangfoldet og verneverdiene i form av økt størrelse og større kjerneområder samt økt artsmangfold.

Formålet med vernet er å ta vare på den mest kjente lokaliteten med rik boreonemoral regnskog i Møre og Romsdal, med denne skogtypens kjente nordgrense. Skogen er i tillegg til å bestå av furu karakterisert av mye grov alm (EN) opp mot 20 meter høye og med diameter opp mot 80-90 cm. Andre mengdetreslag er bjørk, rogn og selje. Her er et særlig stort arts mangfold knyttet til regnskog og gamle tre, blant annet med kranshinnelav (VU) med sin nordligste registrerte forekomst. Videre vestover går skogen over i fattig boreonemoral regnskog, også denne av svært viktig verdi. Dette er et av tre hovedområder for fattig boreonemoral regnskog på nordvestlandet. Regnskogen er karakterisert av svært fuktig storvokst bjørkeskog med innslag av blant annet alm, rogn og hassel, og med forekomster av karakteristiske regnskogstilknyttede kryptogamer. I de flate partiene ned mot vatnet er det blandingsskog med sumpmark, fuktmark og myrsig med flere vannkilder. Mangfoldet knyttet til lav, moser og karplanter er uvanlig artsrikt og svært godt utviklet. Signalarter for fattig boreonemoral regnskog som vi finner her er blant annet stjerneflekklav (VU). Arten fagerskjellsopp (DD) er kun registrert 11 ganger i Norge. Totalt sett er området vurdert som nasjonalt viktig for ivaretagelse av regnskog i Norge.

Området er et sammenhengende skogområde i god tilstand med stedvis mengder med død ved i alle størrelser og nedbrytningsstadier, og med store gamle trær. Her er det i tillegg høye boniteter i lavlandet med trua naturtyper. Et vern av området vil være viktig for å dekke mangler i skogvernet i Møre og Romsdal.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området bærer lite preg av nyere kulturpåvirkning, verken i form av beite eller hogst. Det er tre granplantefelt ned mot Brusdalsvatnet på henholdsvis 4, 6 og 36 dekar. I vest finnes gamle slåttemark og beitemarker i nedre del ved vannet. Beitet tok slutt omkring 1960 og disse arealene har vært gjengrodd i flere tiår, men det er fortsatt rester etter et gammelt steingjerde. Det går ingen veger eller stier inn i området. Det vil på sikt bli aktuelt å skjytte deler av reservatet, som f.eks. å ta ut gran og eventuelt andre fremmede treslag.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Ålesund kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Mørenett AS, Nordvest Nett AS, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådene landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Statnett SF, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergemester for Svalbard (DMF), og Møre og Romsdal fylkeskommune har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statens vegvesen hadde merknader til den nordøstlige utvidelsen ved E39, men dette området er tatt ut av tilrådingen og innspillene er ikke lenger relevante.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at naturreservatet grenser til vannforsyningsmagasinet Brusdalsvatnet som driftes av Ålesund kommune. Allerede eksisterende Ørnakken naturreservat grenser til vannet, men NVE ber likevel Ålesund kommune om å uttale seg. NVE viser videre til at Mørenett AS og Nordvest Nett AS har områdekonsesjon i området, og ber nettselskapene om å uttale seg om aktuelle planer. NVE oppfordrer nettselskapene til å uttale seg også i saker uten konflikt. NVE påpeker at nettselskapene ikke står på høringslista.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har sendt verneforslaget til områdekonsesjonærene, men har ikke mottatt uttalelse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Ørnakken som i høringsforslaget.

Avgrensing

Et areal i nord ved E39 på 28 dekar er tatt ut etter høring. Dette arealet er etter nye vurderinger ikke funnet å ha store nok verneverdier.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Ålesund kommune har ikke gitt noen offisiell uttalelse til verneforslaget, men kommunen er en av grunneierne bak tilbudet om frivillig vern. Kommunen har nok vurdert dette i forbindelse med sitt tilbud. Samtidig grenser eksisterende verneområde ned til Brusdalsvatnet fra før. Det vil derfor sannsynligvis ikke utgjøre noen praktiske forskjeller for kommunens sin side.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ørnakken:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Ørnakken naturreservat.

7. Maude, Ørsta kommune

Totalareal 1 486 daa, hvorav 130 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdier knytt til rik edellauvskog og med arealer med skog på ultramafisk (ultrabasisk) grunn. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området ligger på nordsiden av Norangsfjorden og består av tre lokaliteter med rik edellauvskog. Her er det påvist lågurt-hasselkratt av den friske typen, med innslag av frisk høgstaude. Noen områder har en særlig rik utforming, med dominans av kravfulle arter som sanikkel og lundgrønnaks. Lågurt-hasselkrattskogen danner mosaikk med mer triviell blandingslauvskog med svak lågurt til storbregnepreg. I vestre deler av verneforslaget er det kartlagt gråor-almeskog, med stedvis stor alm (EN).

Sentralt i området ligger en lokalitet med ultrabasisk og tungmetallrik mark i lavlandet, og det har her dannet seg et rasløp med olivinstein som har rast ut fra bergveggen. Den rødlistede brunburke (VU) finnes spredt oppover nedre deler av renna. Det samme gjelder for blankburkne, mens grønburkne og svartburkne er mer hyppig forekommende. Av andre rødlistede arter er ask (EN), hasselrurlav (NT), almekullsopp (NT) og ramsløk (NT) registrert.

Formålet med verneforslaget er å verne rike edellauvskoger og olivinforekomst med rødlistearter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en fylkesveg og en kraftledning sør for verneforslaget. Det er ingen tekniske inngrep, veger eller stier innenfor området. Området har relativt lite produktiv skog, og grensen er dratt utenfor tre granbestand som delvis ble avvirket i 2021.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: Grunneiere, Ørsta kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Mørenett AS, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådenes landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Statnett SF, Språkrådet, Statens Vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) og Møre og Romsdal fylkeskommune har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Ørsta kommune har fattet vedtak i formannskapet og støtter opprettelsen av Maude naturreservat.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Mørenett AS har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og at de eier to 22 kV distribusjonsnett som berører området. Det ene grenser til foreslått vern, mens det andre ligger utenfor, men nært foreslått vern. NVE ber Mørenett AS å vurdere om de trenger bestemmelser for oppgradering og fornyelse, og viser til eksempel på denne typen unntak fra andre områder.

Mørenett AS ber om at vernegrensa blir lagt 10 meter fra nærmeste fase til høgspennetledning som grenser til verneforslaget. Dette av hensyn til skogrydding. Mørenett AS mener videre at det må være mulig å felle enkelttrær også utenfor denne 10-meterssonen hvis disse står i fare for å velte over ledningen. Mørenett AS er ellers positivt til at det er lagt inn unntak i verneforskriften knyttet til drift og vedlikehold.

Norsk Bergindustri ber om at verneforskriften tar hensyn til framtidige drivverdige mineralforekomster.

Norges orienteringsforbund ber om at det blir gitt et generelt unntak for orienteringsaktivitet innenfor området. De viser til tidligere brev fra Norsk Friluftsliv til Miljødirektoratet om utforming av standard verneforskrifter.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har ikke gjort endringer i verneforskrift om oppgradering av kraftledninger ettersom netteier ikke har bedt om dette. Vanlig drift og reparasjoner ved utfall er inkludert i unntak i verneforskriften. Det åpnes heller ikke for bergverksdrift gjennom verneforskriften, men må eventuelt håndteres som en dispensasjonssak hvis det skulle komme opp på et senere tidspunkt. Det vil i så fall bare være aktuelt med underjordisk drift med påhugg utenfor naturreservatet. Med hensyn til orientering, så ligger Maude i et terreng hvor det ikke er naturlig å gjennomføre orienteringsløp. Det kan eventuelt søkes om dispensasjon for dette dersom det skulle oppstå et behov senere.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Maude som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er ingen konkrete planer om bergverksdrift innenfor området, og Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens vurdering av at det ikke derfor er grunnlag for å tilpasse verneforskriften. Direktoratet for mineralforvaltning har heller ikke hatt merknader til verneforslaget.

Forslag til vernegrense er lagt i grensen til ryddebeltet for kraftledning. Verneforskriften har unntak for drift og vedlikehold, og tilhørende motorferdselsunntak.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Maude:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Maude som naturreservat.

8.2 VESTLAND FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Dette har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

8. Kudalen, Stad kommune

Totalareal 1 600 daa, hvorav 515 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på ei sørvendt fjordside frå fjord til fjell som inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur, med eit mangfald av artar, vegetasjonstypar og økologiske prosessar. Området har gamal furuskog med bjørk og osp, og mykje trelevande lav. Det er ei målsetjing å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, med stadeigne artar og naturtypar og naturleg skogdynamikk, og eventuelt vidareutvikle dei.

Verneforslaget dekker hele gradienten fra fjord til fjell i midtre Nordfjord, og ligger i en varm og bratt li vendt mot sør-sørvest. Området ligger i sterkt oseanisk seksjon med deler av arealet i mellomboreal og deler i boreonemoral sone vegetasjonssoner. Her trives arter som er avhengig av høy luftfuktighet. I Kudalen dominerer gammel furuskog med innslag av bjørk, osp og rogn. I parti vokser også hassel og selje. Det er mest fattige vegetasjonstyper, som blåbærskog og røsslyng-blokkebærskog, men innslag av rikere feltsjikt med småbregne og lågurt forekommer også i smale drag. Både rødlistede treslag som alm (EN) og ask (EN) er registret, og knappenåslav som blanknål (NT), hvitringnål og rødhodenål. Lungenever trives i partier, og store mengder hengselav er registrert. Det tilrådde området er relativt vanskelig tilgjengelig, og har derfor gammel skog med alder opp mot 150 år som er lite påvirket. Større mengder stående og liggende død ved av varierende størrelse og hule trær indikerer potensial for flere rødlistede arter, særlig av lav på død ved. Kudalen ligger delvis i boreonemoral sone og delvis lavereliggende, begge disse er mangelfylt dekt opp i Vestland fylke. Et mindre areal ligger på høyere boniteter. Det er ingen rødlistede naturtyper registrert innenfor lokaliteten. Lokaliteten vil bidra til å ivareta gammel, storvokst furuskog med innslag av rødlistede arter, og vil i moderat grad bidra til å inndekning av manglene i skogvernet. Kudalen har likevel

regionale til nasjonale verneverdier (**/**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er noe beite fra husdyr i den nordøstlige delen av området. Det er ingen veger inn i området. Det er ei lita hytte ved Kudalsvatnet samt en tilhørende bod og gapahuk. Det går ikke veg inn til denne. Grunneier har trukket opprinnelig krav om å kunne hogge ved i naturreservatet til denne hytta. Bortsett fra en sti til Dalssetra i det nordøstlige hjørnet av området er det lite friluftsliv i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Stad kommune, SFE Produksjon AS, SFE Kraft AS, Linja AS avd. Gloppen, Forstkandidat Myrbakken, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Fortidsminneforeningen, Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen, Norsk institutt for bioøkonomi, Norges Geologiske Undersøkelse, Sabima, Luftfartstilsynet, Avinor, Norges Handikapforbund, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, NHO Reiseliv, Norsk Bergindustri, Det norske skogselskap, Norsk Botanisk Forening c/o Naturhistorisk museum, Technogarden, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Norsk institutt for naturforskning, Natur og ungdom, AT Skog, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Vegdirektoratet, Friluftsrådenes Landsforbund, Vest politidistrikt, Fiskeridirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Høgskulen på Vestlandet, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Norges Kystfiskarlag, Stadnamntenesta på Vestlandet, Norges Naturvernforbund, Klima- og miljødepartementet, NTNU, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen. Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Biologforening, Norsk Ornitologisk Forening, Universitetet i Bergen, Naturhistorisk museum, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Havforskningsinstituttet Fiskarlaget, Norsk Zoologisk Forening, Landbruksdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Forsvarsbygg, Norsk Industri, Statkraft SF, WWF Verdens naturfond, Kinn kommune, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Vestland fylkeskommune, Norges Dykkeforbund, KS - Kommunesektorens organisasjon, Statens Kartverk, Statnett SF, Norges Miljøvernforbund, Norsk Sau og Geit, Kommunal- og distriktsdepartementet, Kystverket, Norges Orienteringsforbund, Norsk Organisasjon for Terrensykling NOTS, Norges Skogeierforbund.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet skriver i sitt brev til oppstartsmeldingen at dei tilrår namnet Kudalen naturreservat som navn på det nye verneområdet i Stad.

Norsk Bergindustri skriver at det er svært viktig at verneforskriften tar hensyn til framtidige mulige geologiske drivverdige forekomster.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Statnett har gitt innspill om at selv om vernegrensen til Kudalen ligger minst 33 meter fra det klausulerte rydebeltet for skog langs transmisjonsledningen Ørsta-Ålfoten på 420 kV, så trenger de åpning for drift og vedlikehold. De ber også om at det blir tatt inn en formulering i § 6 i verneforskriften, der det blir åpnet for nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, og med meldeplikt i etterkant av slik aktivitet.

Statnett SF skriver at de er fornøyd med at det nå er innarbeidet bestemmelser i forslag til forskrift for verneområdet som åpner for drift og vedlikehold av transmisjonsentledning inntil verneområdet samt at det er gitt et generelt unntak for nødvendig motorferdsel.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren mener at mineralutvinning med adkomst her ikke er tilrådelig av hensyn til verneformålet for området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Kudalen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har lagt til standardformuleringer knyttet til drift og vedlikehold for kraftledninger i verneforskriften etter høring for å imøtekomme Statnett og NVE sine innspill.

I tillegg er formuleringen knyttet til beiting i verneforskriften endret fra "*Beiting med eit beitebelegg som ikkje skadar verneverdiane*" til *Beiting*.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Norsk Orientering har sendt høringsinnspill til Statsforvalteren etter at tilråding ble sendt til Miljødirektoratet. Norsk Orientering har levert en uttalelse hvor de ønsker en generell åpning for orientering i alle skogvernområder. Vi har ingen indikasjon på at Kudalen er spesielt egnet til orientering på grunn av topografien i områder. Kudalen er generelt lite brukt til friluftsliv utenom jakt per i dag. Se vår generelle kommentar i kap. 7.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kudalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Kudalen som naturreservat.

8.3 AGDER FYLKE

Det tilrås vern av 10 områder. Fire av områdene er utvidelse av eksisterende verneområde(r). Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

9. Morsfjellet, Lyngdal kommune

Totalareal 239 daa, hvorav 223 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog, med forekomst av en spesielt artsrik alm-lindeskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Foreslått verneområde ligger innenfor avgrensningen av en registrert naturtype med en regionalt viktig forekomst av rik edellauvskog med alm-lindeskogutforming. Lokaliteten har et urørt preg, og i sør finner man en svært artsrik alm-lindeskog. I den sørlige delen av lokaliteten er alm dominerende treslag, mens lind og eik dominerer i området ellers.

Området har en stor andel død ved med høy kontinuitet og av flere treslag/størrelse. Karplantefloraen i området er rik, og har forekomster av blant annet kranskonvall, liljekonvall, hengeaks og myske. Området har også stort potensiale for funn av sjeldne sopp, moser og lav.

Naturtypelokaliteten er i sin helhet vurdert til regionalt viktig (B-verdi). Naturtypen med rik edellauvskog faller inn under den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog som er vurdert som nær truet (NT). Området er ellers i liten grad kartlagt med hensyn til arter generelt. Det er potensiale for utvidelse av verneområdet mot sør, men også mot nord, slik at man sammen med eksisterende naturreservat (Kvåsfossen naturreservat) kan få et større sammenhengende område med rik edellauvskog. På bakgrunn av artsrikhet, variasjon i treslagssammensetning, stor grad av urørthet og relativt høy konsentrasjon av dødt løvtrevirke av ulike typer og nedbrytningsgrad, vurderes området som regionalt verneverdig (**). Naturreservatet vil bidra til å dekke inn mangler i skogvernet knyttet til rik edellauvskog, lavlandsskog samt noe høybonitetsskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en mye brukt tursti gjennom det foreslåtte naturreservatet, i tillegg til at det går et traktorslep fra elva opp til turstien. Morsfjellet naturreservat grenser ellers til Lyngdalselva, hvor det er knyttet friluftsinnteresser til området, blant annet i forbindelse med laksefisket i elva.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring til: Grunneiere, AT Skog, Miljødirektoratet, Lyngdal kommune, Åmli kommune, Vegårshei kommune, Gjerstad kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Dølemo idrettslag, Kvås idrettslag, Vegårshei idrettslag, Vegårshei historielag, Åmli historielag, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges

orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet og SABIMA.

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Lyngdal kommune påpeker at det går en viktig og mye brukt tursti, Kvåsrunden, gjennom det foreslåtte verneområdet. I tillegg er området langs elva sannsynligvis også i bruk som fiskeplass under laksefisket i Lyngdalselva. Kommunen viser videre til at disse forholdene er tatt hensyn til i forslag til verneforskrift da det er satt bestemmelser som ikke er til hinder for ferdsel på stien, utøvelse av fiske og brenning av bål med medbrakt ved på nærmere anvist plass. Lyngdal kommune er positive til at viktige naturtyper og arter tas vare på gjennom frivillig vern og også til at verneplanen vedtas som foreslått i høringen.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til sitt innspill til melding om oppstart av verneprosess for Morsfjellet. Det kommer frem av innspillet til høringen at det ikke er kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter til foreslått verneområde ved Morsfjellet etter at de uttalte seg til oppstartsmeldingen. DMF har derfor ikke merknader til høringen av verneplan for opprettelse av Morsfjellet naturreservat.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. De påpeker at naturreservat er den strengeste formen for områdevern vi har i Norge, og at det kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. FNF Agder vurderer det slik at de foreslåtte vernebestemmelsene ivaretar både det biologiske mangfoldet og det tradisjonelle friluftslivet innenfor de foreslåtte verneområdene. Organisasjonen stiller seg derfor positiv til de bestemmelsene som er foreslått i forslag til verneforskrift.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen og at de har gått gjennom verneforslaget for Morsfjellet naturreservat med hensyn til energi- og vassdragsinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. De har ingen ytterligere merknader til verneforslaget for Morsfjellet naturreservat.

Statsforvalterens kommentarer:

Av høringsinnspillene som kom inn til verneforslaget for Morsfjellet naturreservat, fremgår det at både Lyngdal kommune og Forum for natur og friluftsliv Agder er positive til et vern som foreslått. Direktoratet for mineralforvaltning og Norges vassdrags- og energidirektorat har ingen merknader til høringen. Statsforvalteren mener derfor at høringsinnspillene til verneforslaget ikke trenger noen nærmere vurdering.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Morsfjellet som i høringsforslaget

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Morsfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Morsfjellet som naturreservat.

10. Linddalsfjellet og Sydalen, Evje og Hornnes kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 57 daa, hvorav 57 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 6 885 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en nasjonal særegen forekomst med rik og velutviklet gammel lindeurskog, en regional viktig bekkekløft med variert gammelskog bestående av edellauvskog med lågurteikeskog i lisdene og furuskog på toppene. Området har også særlig betydning for biologisk mangfold ved at naturtypene har rikt artsmangfold, deriblant sjeldne og sårbare arter som særlig er knyttet til bekkekløften og lindeurskogen. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området er en utvidelse på 57 daa av eksisterende naturreservat Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat. Utvidelsen sikrer at en naturtype i sin helhet med lågurteikeskog kommer med i naturreservatet. Naturtypen er preget av lind og eik. Det er enkelt steder store hule lindestammer med grove sokler, og mose-lavfloraen på linden er rik. Nederst i det foreslåtte utvidelseområdet er det overgang mot blåbæreikeskog. Området er vurdert som viktig (B- område, regionalt verneverdig).

Området er i liten grad kartlagt med hensyn til arter generelt, men områdets kombinasjon av rik skredjord og ekstrem kontinuitetsskog gir en meget artsrik og spesiell flora, spesielt av jordboende sopp. Det er påvist 14 rødlistearter i det eksisterende verneområdet, i tilknytning bekkekløften, i tillegg til historiske forekomster av de rødlistede huldremarinøkkel og huldreblom. Ellers er det også registrert mange regionalt sjeldne karplanter i eksisterende verneområde. Dette tilsier at det er stor sannsynlighet for at det finnes rødlistede og regionalt viktige arter også i utvidelsesområdet.

Området er det best bevarte restområde av lindeskog på Sørlandet og utmerker seg med rikelig av gamle grove trær og læger, som vil bidra til å dekke opp manglene i skogvernet i Agder knyttet til rik edellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep, stier eller veger innenfor utvidelseområdet. Innenfor eksisterende verneområde ligger det to hytter, samt sti inn til disse hyttene. En kraftledning krysser eksisterende verneområdet i nord, hvor det også går en traktorveg som benyttes i forbindelse med vedlikehold av kraftledningen. Det går to korte traktorveger inn i området fra vest. Lenger sør i det eksisterende naturreservatet går det en kjerreveg langsmed Øksenåa og inn til Yksenkår.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fem andre områder til: *Grunneiere, Lillesand kommune, Grimstad kommune, Sirdal kommune, Evje og Hornnes kommune, Vegårshei kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Lillesand, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådenes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Statens Vegvesen, Nye Veier, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags-og energidirektoratet og SABIMA*

Det har kommet inn én høringsuttalelse til verneforslaget.

Statnett skriver at de eier og drifter 420 kV-ledningen Honna – Arendal. Klausuleringsbeltet til transmisjonsnettledningen Honna – Arendal er 40 meter bredt, 20 meter til hver side for senter av ledningen. Klausuleringsbeltet vil bli ryddet for skog med noen års mellomrom. Statnett har anleggskonsesjon etter energiloven til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettledningen, og har ervervet rettigheter til dette gjennom ekspropriasjonsskjønn og minnelige avtaler. I Statnetts rettigheter inngår også retten til å rydde skog, herunder nødvendig felling av trær i sideterreng utenfor ryddebeltet av hensyn til forsyningssikkerheten til ledningen. I forbindelse med bygging og drift av ledninger er det etablert kjøretraseer for terrengkjøretøy frem til ledningstrase og høyspentmaster. Disse traseene brukes i forbindelse med motorisert transport ved drift og vedlikehold av ledningen. Hyppigheten og omfanget av slik transport er beskjedent, men helt nødvendig. Statnett ber om at disse traseene, sammen med ledningens skogryddebelte, tas inn i vernekartet. Videre at det gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for motorisert ferdsel etter konkrete traseer slik som vedtatt i kongelig resolusjon av 23.06.2020, saksnr. 19/3624 om vern av Rupefjell og Selslinatten naturreservat i Notodden kommune i Vestfold og Telemark fylke og Kongsberg kommune i Viken fylke. Ved motorisert transport med lettere beltekjøretøy på snødekt og frossen mark må det være mulig å fravike fastsatte traseer når dette er nødvendig av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet. Denne typen transport vil ikke påvirke verneformålet negativt. Det bemerkes at Statnett benytter droner og helikopter til inspeksjon av anleggene, og at droner og

helikopter også kan bli benyttet til arbeid i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari. Det bes derfor om at nødvendig arbeid med drone og helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriften. Dette er aktiviteter som ikke er i konflikt med verneformålet for skogområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har vurdert innspillet fra Statnett om å få lagt inn driftveger for kraftlinjen i vernekartet. Statsforvalteren mener ikke det er mulighet for å endre på eksisterende vernekart, da det kun er utvidelsen som er på høring og denne ikke er berørt av driftveger. Statsforvalteren viser til eksisterende verneforskrift som åpner for motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall jf. § 6 punkt d, samt muligheten for å søke dispensasjon jf. § 7 punkt f om nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Linddalsfjellet og Sydalen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren tar ikke hensyn til Statnett sitt innspill om å inkludere driftsveger for kraftledningen i vernekartet, heller ikke at det gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for motorisert ferdsel. Det er begrunnet med at området som nå er foreslått for vern ligger i god avstand og utenfor eksisterende kraftledning med tilhørende ryddebelte. Statsforvalteren viser til at eksisterende verneforskrift åpner for motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall jf. § 6 punkt d, samt muligheten for å søke dispensasjon jf. § 7 punkt f om nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold.

Kjøretraseen som Statnett ønsker skal markeres i vernekartet er imidlertid tilnærmet lik traseen som er avmerket som traktorveg, i tillegg til at den også omfatter en kort del av den markerte stien som går inn til Klevan, på eksisterende vernekart. Denne ble tatt inn i eksisterende forskrift med bakgrunn i behov som kraftselskapet spilte inn da området ble vernet. I gjeldende forskrift er mulig å søke om dispensasjon for motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av ledningen, og etter det Miljødirektoratet kjenner til, er det praksis å gi dispensasjon. Miljødirektoratets vurdering er at å åpne for unntak i forskriften på etablerte traseer ikke er en vesentlig endring og kan gjøres uten at det må foretas en ny høring av verneforslaget. En slik endring er også i tråd med føringer gitt i tidligere kgl.res. av 20.12.2019 om skogvern der KLD sluttet seg til Miljødirektoratets vurdering av at det kan åpnes for generelt unntak for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger i tilfeller hvor dette skjer etter klart definerte traséer, som f.eks. traktorveger eller

andre kjørespor. Det legges til grunn at ferdsele ikke vil medføre nevneverdig skade på verneverdiene, og at kjøretraséer som skal benyttes må være inntegnet på vernekartet. Miljødirektoratet mener at forutsetningene for å kunne vurdere et slik unntak i forskriften i dette er til stede i dette tilfellet.

Når det gjelder ryddetrasé for kraftledningen, vurderer Miljødirektoratet at det ikke er hensiktsmessig å ta denne inn i vernekartet da kraftledningen ligger fast med konsesjonsgitt ryddegate. Kraftledningen er allerede markert på vernekartet.

Når det gjelder Statnett sitt innspill om at det må være mulig å fravike fastsatte traseer på snødekt mark av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet, så vil forskriftens dispensasjonsbestemmelser ivareta dette. Dette gjelder også for innspillet i forhold til bruk av helikopter i forbindelse med inspeksjon og arbeid med kraftledningen. Miljødirektoratet legger ellers til grunn at Statnett planlegger og utfører sin aktivitet slik at den hensyntar verneverdiene mest mulig.

Når det gjelder bruk av droner så er det ikke forbud mot dette i forskriften.

Med bakgrunn i ovennevnte vurderinger tilrår Miljødirektoratet derfor å legge inn følgende unntak i verneforskriften § 6: *e. Nødvendig motorferdsel på eksisterende driftsveier avmerket på vernekartet i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftledning*

Videre tilrår Miljødirektoratet å flytte unntak for nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein til § 7 i tråd med standard. I Statsforvalterens forslag til forskrift lå unntak både i § 6 og § 7.

Miljødirektoratet tilrår også enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat.

Tilråding Linddalsfjellet og Sydalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat.

11. Botnfjellet, Bygland kommune

Totalareal 1 681 daa, hvorav 636 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type rik edelløvskog som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Området inneholder frisk rik edelløvskog med rik bakkevegetasjon, gamle edelløvtrær og elementer av død ved. Alm-lindeskog er dominerende i ulike partier. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

De høyereliggende partier er dominert av furu og i sør er det et stort parti med grandominert skog. Ellers er det betydelig forekomst av både alm, bjørk, einer, eik, hassel, hegg, lind, osp, rogn, selje og spisslønn. Skogen varierer mye i struktur og alder.

I området er det en A-lokalitet med rik edellauvskog. Denne inneholder alm-lindeskog med forholdsvis mange gamle edellauvtrær, inkludert alm på 250-350 år. Deler av denne naturtypelokaliteten inngår i den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog, som i dag har status nær truet (NT).

Innenfor A-lokaliteten er det påvist mange moderat til temmelig krevende arter, både tilknyttet rik bakke, gamle edellauvtrær og død ved. Det er også rike lobarion-samfunn i området. Det er registrert 19 rødlistearter innenfor foreslått verneområde, deriblant stuvkraterlav (EN), almebroddsopp (VU), blådoggnål (VU), bleik kraterlav (VU), trollringlav (VU) og blomsterstry (VU).

Samlet stor naturvariasjon, stor treslagsblanding, gunstig lokalklimatisk beliggenhet, langt fremskredet naturskogstilstand og ganske god forekomst av kontinuitetselement i form av gamle edellauvtrær og dødvedelement fordelt på mange treslag, tilsier høy naturverdi. Vegetasjonen er til dels meget rik og inkluderer flere regionalt sjeldne arter. I tillegg er det påvist en rekke krevende arter av sopp, lav og moser.

I en samlet verneevaluering er det lagt vekt på at kjerneområdet er forholdsvis stort og har høy verneverdi, begrensningen for verdivurderingen er at verneforslaget ikke inneholder flere kjerneområder og at totalarealet er lite. Området vil i middels grad kunne bidra til inndekking av mangler i skogvernet og vurderes i sum som regionalt verneverdig (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg inn i området i sørøst. I tillegg er det et par stier i sør der den ene går innover mot Botnfjellet mens den andre mot Toppfjell. Det er også et par stier omkring Eikefjellet/Tjuvhola i den nordlige delen av området. Flere av stiene er godt brukt av turister og fastboende. Tidligere gikk det en 24 kV distribusjonslinje delvis på grensen samt innenfor deler av verneområdet i vest. Denne er lagt i bakken, men ryddegata er fortsatt synlig i terrenget. Ellers er det ingen andre kjente fysiske inngrep innenfor området. Området brukes til små- og storviltjakt, samt friluftsliv.

Utenfor området i vest går Rv 9.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til *AT Skog, Miljødirektoratet, grunneiere, Bygland kommune, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder og Vest-Agder, Agder orienteringskrets, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Norsk entomologisk forening – Agderlaget, NJFF Aust-Agder, NJFF Vest-Agder, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Søgne historielag, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Midt-Agder friluftsråd, Statens Vegvesen Region Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Naturvernforbundet i Agder, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening, Norges Bondelag – Agderkontoret, Agder Energi nett AS, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling,*

Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Norges Vassdrags- og energidirektoratet og SABIMA.

Det har kommet inn ni høringsuttalelser til verneforslaget.

NJFF-Aust-Agder støtter både oppretting og utvidelse av naturreservatet. NJFF ser dette verna som styrking av biologisk mangfold, samt ta vare på leveområder for vilt og fisk. NJFF-Aust-Agder forutsetter at jakt og fiske kan være aktivitet i verna områder også i framtida. NJFF forutsetter også lov til å ta ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kan ikke se at den foreslåtte planen berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. DMF kan heller ikke se ut fra forelagt informasjon, at planen vil omfatte uttak av masse som vil omfattes av mineralloven. Direktoratet har derfor ingen merknader.

Forum for Natur og Friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. FNF Agder viser til at forslag til verneforskrift ivaretar hensynet til både biologisk mangfold og friluftsliv. De støtter verneforslaget.

Statnett har ikke anlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget og har derfor ingen merknader.

Språkrådet har ingen merknader til Botnfjellet naturreservat da navnet passer på området og skrivemåten Botnfjellet er i samsvar med uttaleopplysningene i herredsregisteret og tilrådd skrivemåte i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) har gått gjennom høringen for de foreslåtte verneområdene når det gjelder energi-, og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. NVE har ikke uttalt seg under oppstartsmeldingen av verneprosessen.

NVE gjør ellers oppmerksom på at det er Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de foreslåtte verneområdene. NVE ser at Agder Energi AS er på adresselisten og har uttalt seg ifm. med oppstart av verneprosessen. Agder Energi har ifølge høringsdokumentet ingen merknader til vern. Det er viktig at meldinger om verneforslag sendes til nettselskapet og ikke morsselskapet. På grunn av funksjonelt skille mellom de to selskapene kan det hende at meldinger om verneforslag ikke vil nå fram til nettselskapet om det sendes kun til morsselskap. NVE viser til at Statnett Kristiansand er på adresselisten, men kan ikke se at Statnett har kommet med merknader til verneforslagene. For å sikre uttalelse fra Statnett ber NVE fremover om at Statnett SF inkluderes i adresselisten. NVE har som regel kjennskap til planer om transmisjons- og regionalnett gjennom Kraftsystemutredningen (KSU). Så langt NVE kjenner til er det ingen nettanleggplaner i de foreslåtte områdene. NVE har derimot ikke fullstendig oversikt over alle nettkomponenter og -planer knyttet til distribusjonsnett, spesielt ikke på lavere spenningsnivå. NVE forutsetter at Agder Energi Nett og Statnett vil uttale seg om hvorvidt vern er i konflikt med eksisterende og fremtidige nettplaner. NVE oppfordrer selskapene til å gi en uttalelse selv i tilfeller uten konflikt.

Botnfjellet: Agder Energi Nett har en 24 kV distribusjonslinje i eller inntil store deler av det foreslåtte verneområdet. For å opprettholde nødvendig drift og vedlikehold av nettanlegget må standardbestemmelsene for nettanlegg tas inn i verneforskriften. NVE forutsetter at Agder Energi Nett uttaler seg om standardbestemmelsene er tilstrekkelig for å dekke deres behov.

Statens vegvesen viser til høring i brev av 17.03 2021 på verneforslag for seks skogområder i Agder. Statens vegvesen har med dette et konkret innspill til Botnfjellet verneområde, da dette verneområdet grenser til Setesdalsvegen, Rv.9. De andre skogområdene har tilknytning til fylkeskommunale, kommunale eller private veger. Generelt er det et viktig poeng at arealavgrensninger til vegareal, i plankart og bestemmelser er tydelig. Dette både av hensyn til naturforvaltningen på den ene siden og vegforvaltningen på den andre. Det er svært tungvint om vegmyndigheter må søke om dispensasjon for å kunne utføre nødvendig vegvedlikehold eller utvidelser.

For riksveg 9 på denne strekningen gjelder i utgangspunktet at areal-beltet på 50 meter på hver side, målt fra riksvegens midtlinje, er vegareal. Byggegrensen på 50 meter skal opprettholdes for hele strekningen som grenser til verneområdet. Statens vegvesen vurderer at denne byggegrensen er tilstrekkelig, også dersom det i framtida skulle være aktuelt å legge gang-sykkelveg på strekningen, opp til Nes camping. I tillegg er det i kurven før Nes camping, en avkjøringsmulighet. Her ligger en strekning av tidligere riksveg, igjen i innerkurven. Dette arealet bes holdes utenfor verneområdet, og beholdes som vegareal.

Agder Energi Nett AS (AEN) har etter energiloven områdekonsesjon i Agder. Dette innebærer etablering og drift av strømmettet i kommunen (høyspent og lavspent fordelingsnett). I tillegg har AEN anlegg som er etablert etter anleggskonsesjon innenfor kommunen (regionalnett). I område Revsnes har AEN anlegg se vedlagt kartskisser. Bestemmelsene i forskrift for verneområdene må ikke svekke våre rettigheter.

Følgende må ivaretas i bestemmelsene i forskrift for verneområdet:

7. Tinglyste rettigheter/skjønn videreføres.
8. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddebeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebelter der dette anses som farlig for anleggene.
9. Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt.
10. Endring av mastepunktet, dvs. mastetype/mastehøyde og evt. for flytting av mastepunktet dersom det er hensiktsmessig.
11. Nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved ombygging av anlegget.
12. I tillegg må Forvaltningsmyndigheten for verneområdet kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Bygland kommune følger Statsforvalteren i Agder sitt forslag til vern for Botnfjellet naturreservat. For framtidige verneprosesser i kommunen ber kommunen Statsforvalteren komme med en mer hel vurdering av vern jf. det grønne skifte. Bygland kommune skriver videre at de tidligere har gitt tilbakemelding om at de arbeider med sti- og løypeplan i kommunen. På oversendt kart er stier som de kan tenke seg å arbeide videre med i sti- og løypeplanen markert med rød strek. Kommunen ber Statsforvalteren vurdere å ta disse stiene inn i «vernekart», og at det i verneforskrifta gis mulighet til å rydde og merke disse stiene. Kommunen vil gjerne komme i dialog med Statsforvalteren om stier i område foreslått for vern.

Statsforvalterens kommentarer:

Det området ved Revsnes som Agder Energi har nevnt i sitt innspill er tatt ut av naturreservatet og derfor er det ingen bestemmelser i verneforskriften om anlegget.

Statsforvalteren har tatt ut vegarealet som Statens Vegvesen viser til i innspillet sitt.

Bygland kommune: Statsforvalteren har tatt med innspillet om eksisterende stier, og lagt de inn i vernekartet og i verneforskriften er det tatt inn i § 7 pkt e, at stiene kan oppgraderes om nødvendig etter søknad. I unntaksbestemmelsene § 4 pkt d, er det mulig å vedlikeholde stiene i henhold til vernebestemmelsene.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Botnfjellet som i høringsforslaget

Avgrensning

Et areal i vest som grenset til Setesdalsvegen (Rv. 9) er tatt ut etter høringsinnspill fra Statens vegvesen, og et område i sørvest ved Revsnes er tatt ut etter høringsinnspill fra Agder Energi Nett AS. Etter innspill fra kommunen er det tatt inn ekstra verneareal i sørøst for å inkludere tursti. Totalt er det da tatt ut 105 daa.

Verneforskrift

Statsforvalteren har etter høring, tatt inn standardformuleringer om oppgradering av stier og unntaksbestemmelse om vedlikehold av stiene.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tidligere 24 kV distribusjonslinje er lagt i bakken, og vurderer at det ikke er behov for å ta inn standardbestemmelser om nettanlegg jf. Statnett og Agder Energi Nett AS sine høringsinnspill.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Botnfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Botnfjellet som naturreservat.

12. Solbergheia, Åmli kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 671 daa, hvorav 659 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 8 767 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et barskogområde som egner seg som typeområde for de fattige heiene i midtre strøk av Agder. En barskogmosaikk med furuskog, fuktheier, myrer og tjern er karakteristisk, mens granskog og eldre eikebestander står i ller med bedre vekstvilkår. Skogen er uberørt i den sentrale delen med relativt gamle furutrær. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesområdet for Solbergheia naturreservat ligger på sør- og vestsiden av eksisterende verneområde, og omfatter en sør-vestvendt skråning som går fra om lag 225 moh. til 400 moh. Området har variert vegetasjon der det finnes mange ulike treslag. De rikere områdene finnes først og fremst i søkkene, mens de høyereliggende delene stort sett består av fattigere bærlyngvegetasjon. Naturtypevariasjonen strekker seg fra varme, sør-vestvendte lisider der man finner svært store, gamle og hule eiketrær med en alder på over 300 år, til rikere ospeskog med rikere karplantefora, samt en bekkekløft med høy luftfuktighet og forekomster av spesielle arter knyttet til disse fuktige miljøene. I tillegg finnes det forekomster av eldre gran og furuskog, samt en eldre sumpskog innenfor utvidelsesområdet. Denne variasjonen er med på å trekke mange av de sentrale verdiparameterne som arts mangfold, treslagsvariasjon og vegetasjonsvariasjon opp til høyeste nivå. Andre elementer som trekker verdien på utvidelsesområdet opp, er forekomsten av gamle trær. Spesielt finnes det mange grove, gamle eiketrær med et stort arts mangfold knyttet til seg. Lokaliteten med gammel fattig edellauvskog (gammel eikeskog) får høyeste verdi (A-verdi) på grunn av det høye antallet rødlistede arter og nøkkelelementer. Lokaliteten er trolig nasjonal viktig med stor konsentrasjon av mange sjeldne arter og stort potensiale for slike. Det er funnet 19 rødlistede arter innenfor det foreslåtte utvidelsesområdet, blant annet almelegglav, stuvkraterlav og eikeknivkjuke som alle er vurdert som sterkt truet (EN) på rødlista. Andre rødlistearter er alm (EN), breinål (VU), eikeoransjelav (VU) og lind (NT) m.fl. Det er moderat mengde død ved gjennom området, men med størst konsentrasjon i kjerneområdene.

Den foreslåtte utvidelsen av Solbergheia naturreservat er vurdert som nasjonalt verneverdig (***), og vil bidra til å dekke opp flere mangler i skogvernet i Agder knyttet til bekkekløfter, eikedominert skog og gammel ospedominert skog. I tillegg vil den også i noen grad dekke opp de generelle manglene innenfor høybonitetsskog og biologisk gammel skog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en kort traktorveg i nordvest i utvidelsesområdet, ellers er det ingen kjente tekniske inngrep, stier eller veger innenfor utvidelsesområdet. Området er i bruk til små- og storviltjakt. I eksisterende verneområde er det noen få stier lengst i sør som går inn til Solbergtjønnane hvor det også ligger noen få hytter/buer.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring til: Grunneiere, AT Skog, Miljødirektoratet, Lyngdal kommune, Åmli kommune, Vegårshei kommune, Gjerstad kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Dølemo idrettslag, Kvås idrettslag, Vegårshei idrettslag, Vegårshei historielag, Åmli historielag, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder

historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder soppog nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet og SABIMA.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Åmli kommune viser innledningsvis til sitt innspill til oppstartsmeldingen der de ba Statsforvalteren om fjerne produktive, drivbare arealer, delvis med noe yngre skog uten registrerte miljø- og naturkvaliteter sør og vest i området, fra verneforslaget. Kommunen er fornøyd med at Statsforvalteren har justert avgrensningen av foreslått verneområde i tråd med deres innspill til oppstartsmeldingen. I sitt innspill til oppstartsmeldingen ba kommunen også Statsforvalteren om å komme med en oversikt som viser omfanget av skogvern i Åmli når verneforslaget ble lagt ut på offentlig høring. Kommunen er fornøyd med at også dette innspillet er fulgt opp. Det kommer fram av høringsinnspillet at nå som omfanget av vernet skogareal i kommune utgjør nærmere 15%, forventer kommunen at det gjøres en nøye vurdering knyttet til avgrensning av framtidige verneområder i kommunen. De fremhever i denne sammenheng at økonomisk drivbare skogareal må holdes utenfor verneområdene.

Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) har vurdert verneforslaget med hensyn på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i det foreslåtte utvidelsesområdet av Solbergheia naturreservat. De viser videre til at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i verneområdet, og at de er fornøyde med at både Statnett SF og Agder Energi nett har fått saken på høring. NVE har ikke oversikt over planer knyttet til nettanlegg med lavere spenningsnivå, og at det derfor er spesielt viktig av områdekonsesjonær uttaler seg til verneforslaget, også i de tilfeller det ikke er konflikt.

Statnett SF har ikke anlegg eller planer som blir berørt av verneforslag for utvidelse av Solbergheia naturreservat, og har derfor ingen merknader til høringen.

Agder Energi Nett AS skriver i sitt innspill til verneforslaget at de ikke har anlegg eller planer som vil komme i konflikt med foreslått utvidelse av Solbergheia naturreservat.

Forsvarsbygg bemerker at det er positivt at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene omfatter hensynet til militær operativ virksomhet og avgang med Forsvarets luftfartøy. De har derfor ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen der de oppfordret Statsforvalteren til å vurdere påvirkningen en utvidelse av eksisterende naturreservat ville kunne få for eventuell fremtidig tilgang til mineralressursene på Berås. De viser videre til Statsforvalterens vurdering i høringsforslaget om at den foreslåtte utvidelsen av Solbergheia naturreservat ikke vil legge unødige begrensninger på eventuelt fremtidig uttak av pukk og grus fra den aktuelle forekomsten. DMF har ingen ytterligere merknader til høringen av verneforslaget for utvidelse av Solbergheia naturreservat.

Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder (NJFF-Aust-Agder) støtter forslaget om å utvide Solbergheia naturreservat fordi det vil medføre at leveområder for vilt og fisk vil ligge uberørt også i framtiden. Foreningen forutsetter at jakt og fiske kan fortsette som før, og at felt storvilt kan bli transportert ut med motorisert kjøretøy.

Statsforvalterens kommentarer:

Det kommer fram av høringsinnspillene til Norges vassdrags- og energidirektorat, Statnett SF, Agder Energi Nett AS, Forsvarsbygg og Direktoratet for mineralforvaltning at de ikke har noen ytterligere innspill eller merknader til verneforslaget for utvidelse av Solbergheia naturreservat.

Statsforvalteren mener derfor at høringsinnspillene for disse instansene ikke trenger noen nærmere vurdering.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Solbergheia som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Etter skogeiers ønske er det tatt inn en traktorveg i vernekartet helt vest i utvidelsesområdet, og en tilføyelse i forskriften lydende:

§ 6 b nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med traktor og ATV på eksisterende traktorvei avmerket på vernekartet

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Solbergheia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Solbergheia naturreservat.

13. Iverstadfjellet, Risør kommune

Totalareal 1 279 daa, hvorav 1 064 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel eikeskog, rik edelløvsog og ospedominert skog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og trua arter knyttet til gammel eikeskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området består av to ulike delområder, der det ene strekker seg fra Sjøvåg over Iverstadfjellet og nord til Ansteinvannet, mens det andre ligger på østsiden av Sandvann og omfatter arealene øst for Sandstølliene, Varden og Bastdalen. Skogbildet i verneforslaget er variert, noe som skyldes ulik grad av påvirkning over tid. I de partiene der skogen er eldst, finnes det lommer med naturskogspreget gammelskog. Iverstadfjellet naturreservat omfatter flere kjerneområder med store naturkvaliteter knyttet til gammel, rik edelløvsog av ulike utforminger (lågurteikeskog, rasmarklindeskog m.fl.), gammel eikeskog og gammel ospedominert skog. Den gamle eikeskogen nær Sjøvåg er velutviklet og omfatter relativt storvokste trær. Her er det også funnet flere sjeldne sopparter knyttet til gamle eiketrær og til den registrerte lågurt-eikeskogen. Artsmangfoldet i det foreslåtte verneområdet samlet sett er også relativt høyt, med funn av 13 rødlistede sopparter. På bakgrunn av de dokumenterte forekomstene av rik lågurtvegetasjon i feltsjiktet i kombinasjon med gammel, storvokst eikeskog, har området også potensiale for funn av flere krevende og sjeldne sopparter i disse skogsmiljøene.

De største kvalitetene ved området er forekomstene av gammel rik, edelløvsog. En kan spesielt trekke fram flere større og sammenhengende partier med den rødlistede naturtypen frisk, rik edelløvsog og funn av et stort antall rødlistede sopparter knyttet til denne skogtypen. Iverstadfjellet er vurdert som et verneverdig område med nasjonal verdi (**), og vil bidra til å dekke inn mangler i skogvernet i Agder knyttet til rik edelløvsog, gammel eikeskog samt eldre ospedominert skog. Av de generelle manglene i skogvernet i Norge, vil området bidra til å fange opp skog i lavereliggende områder og skog på høy bonitet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går noen traktorveger og traktorslep i området, i tillegg til noen stier. Ellers er det ingen kjente større tekniske inngrep i området. Mellom de to delområdene som er foreslått for vern, går det en bilveg.

Området er i bruk til små- og storviltjakt.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med to andre områder til: *Grunneiere, AT Skog, NORSKOG, Miljødirektoratet, Risør kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Idun idrettslag, Søndeled og Risør Historielag, Historielaget for Dypvåg, Holt og Tvedestrand, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådene landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling,*

BirdLife Norge, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Norges Handikapforbund, NHO Reiseliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Vegdirektoratet og SABIMA .

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til de tre verneforslagene som ble sendt på felles høring.

Forsvarsbygg viser til at de har gått gjennom forslag til verneforskrifter for de tre foreslåtte verneområdene. Verneforskriftene har unntak fra ferdselsbestemmelsene for militær operativ virksomhet, samt avgang og landing med Forsvartets luftfartøy. Forsvarsbygg har derfor ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Statens Vegvesen innleder innspillet med å vise til sin rolle i planleggingen, og at de i denne saken uttaler seg som statlig fagmyndighet og forvalter av E18. Konkret viser Statens Vegvesen til at de foreslåtte verneområdene ikke ligger inntil det offentlige vegnettet. Statens Vegvesen har ingen vesentlige merknader til verneforslaget.

STATNETT SF skriver at de ikke har ikke transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget for de tre naturreservatene, og har derfor ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått gjennom høringsforslaget og vurdert dette opp mot energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør videre oppmerksom på at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de tre foreslåtte verneområdene. De er positive til at Agder Energi Ness AS og STATNETT SF har fått verneforslaget på høring, og at begge har uttalt seg til dette.

Statsforvalterens kommentarer:

De fire høringsinstansene som kom med innspill til verneforslaget, har ikke hatt innspill eller merknader av betydning for utforming av verneforskrift eller vernekart. Slik Statsforvalteren vurderer det, er det derfor ikke nødvendig å gjøre noen mer utfyllende vurdering av de fire innspillene over.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Iverstadfjellet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Iverstadfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Iverstadfjellet som naturreservat.

14. Urfjellheia og Dalsheia, Risør kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 227 daa, hvorav 115 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 028 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog, med forekomster av eik-lindeskog, alm-lindeskog og rasmarklindeskog, samt gammel barskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte utvidelsesområdet, ligger sør for eksisterende naturreservat på Dalsheia-siden, og strekker seg omtrent sørover til Nedre Lindbekk på Sønedeled i Risør kommune. Området omfatter to naturtypelokaliteter med svært høy verdi (A-verdi), rik edellauvskog og granblandingsskog. Disse er sist kartlagt gjennom den nasjonale edellauvskogskartleggingen i 2010, og gjennom Risør kommunes naturtypekartlegging i 2013.

Utvidelsesområdet omfatter en av de rikeste eik-lindeskogene på finkornet rasmark på Sørlandet. Edellauvskogen innenfor naturtypelokaliteten er en spesielt rik og velutviklet eik-lindeskog, i hovedsak som en overgangstype mellom rik rasmarklindeskog og rik lågurteikeskog. Lokaliteten har en frodig og artsrik edellauvskogsflora, samt et betydelig potensial for funn av trua, rødlistede jordboende sopper. Helt sør i utvidelsesområdet finner vi en rikere type boreonemoral granblandingsskog med langt framskredet naturskogspreg. Tresjiktet er nokså jevnt fordelt mellom gran, eik, lind, ask (NT), hassel, spisslønn, dunbjørk, hengebjørk og osp. Feltsjiktet er rikt, med arter som blant annet blåveis, myske, markjordbær og sanikel. Det er funnet flere truede sopparter i lokaliteten, og det er trolig stort potensial for flere funn.

Utvidelsen av Urfjellheia og Dalsheia naturreservat har verneverdier av høy verdi, tilsvarende regional verneverdi (**), og vil bidra til å dekke opp de generelle manglene i skogvernet knyttet til lavereliggende skog (hele arealet). Av de dokumenterte manglene med hensyn til prioriterte skogtyper for vern i Agder, vil området bidra til økt vern av rik edellauvskog samt en lokalitet med gammel, rik granblandingsskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep, veger eller stier i utvidelsesområdet. Området er i bruk til små- og storviltjakt. Skogeierne opplyser at områdene kun i liten grad er benyttet til friluftsliv. Eksisterende verneområde grenser til kraftlinje i nordvest.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, AT Skog, NORSKOG, Miljødirektoratet, Risør kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Idun idrettslag, Sønedeled og Risør Historielag, Historielaget for Dypvåg, Holt og Tvedestrand, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling –*

Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, BirdLife Norge, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Norges Handikapforbund, NHO Reiseliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Vegdirektoratet og SABIMA

Det har kommet inn fire høringsuttalelser til de tre verneforslagene som ble sendt på felles høring.

Forsvarsbygg viser til at de har gått gjennom forslag til verneforskrifter for de tre foreslåtte verneområdene. Verneforskriftene har unntak fra ferdselsbestemmelsene for militær operativ virksomhet, samt avgang og landing med Forsvartets luftfartøy. Forsvarsbygg har derfor ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Statens Vegvesen innleder innspillet med å vise til sin rolle i planleggingen, og at de i denne saken uttaler seg som statlig fagmyndighet og forvalter av E18. Konkret viser Statens Vegvesen til at de foreslåtte verneområdene ikke ligger inntil det offentlige vegnettet. Statens Vegvesen har ingen vesentlige merknader til verneforslaget.

STATNETT SF har ikke transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget for de tre naturreservatene, og har derfor ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått gjennom høringsforslaget og vurdert dette opp mot energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør videre oppmerksom på at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de tre foreslåtte verneområdene. De er positive til at Agder Energi Ness AS og STATNETT SF har fått verneforslaget på høring, og at begge har uttalt seg til dette.

Statsforvalterens kommentarer:

De fire høringsinstansene som kom med innspill til verneforslaget, har ikke hatt innspill eller merknader av betydning for utforming av verneforskrift eller vernekart. Slik Statsforvalteren vurderer det, er det derfor ikke nødvendig å gjøre noen mer utfyllende vurdering av de fire innspillene over.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Urfjellheia og Dalsheia som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i

samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Urfjellheia og Dalsheia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Urfjellheia og Dalsheia naturreservat.

15. Vakerknatten og Nøklefjell, Tvedestrand kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 183 daa, hvorav 173 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 531 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog i lavlandet. Den rødlistede naturtypen lågurtedelløvskog er dominerende vegetasjonstype i tilknytning til Vakerknatten. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesområdet ligger vest for eksisterende Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat. Vegetasjonen i det foreslåtte naturreservatet domineres av fattige typer som blåbærskog, blåbærikeiskog og bærlyngskog, men i mosaikk med lågurtvegetasjon. Skogen er aldrende, men med få gamle trær og generelt lite død ved. Død-ved andelen er noe høyere i partier med innslag av osp og eldre løvtrær. Enkelte hule eiker og gamle eiketrær over 150 år er registrert under kartleggingen. De største vernekvalitetene i området er knyttet til kjerneområdene der det er registrert forekomster av den trua naturtypen lågurtedellauskog (lågurt-eikeskog). To av disse kjerneområdene er i sin helhet registrert i utvidelsesområdet, og i den ene av dem står det en stor og gammel barlind (VU). Det er potensiale for funn av rødlistede arter tilknyttet eik i lokalitetene. De to øvrige lokalitetene av rik edellauskog inngår i tidligere kartlagte kjerneområder i det eksisterende reservatet.

Samlet er det foreslåtte naturreservatet ved Vakerknatten og Nøklefjell vurdert som et verneverdig område med regional verdi (**). Området oppfyller de generelle manglene i skogvernet nasjonalt knyttet til lavereliggende skog og skog på høy bonitet. Det vil videre bidra til å dekke inn manglene i Agder på bakgrunn av relativt store forekomster av den rødlistede skogtypen lågurtedellauskog (lågurteikeskog) og gammel eikeskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Området er i bruk til små- og storviltjakt. Skogeierne opplyser at områdene kun i liten grad er benyttet til friluftsliv.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, AT Skog, NORSKOG, Miljødirektoratet, Risør kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Idun idrettslag, Søndeled og Risør Historielag, Historielaget for Dypvåg, Holt og Tvedestrand, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, BirdLife Norge, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Norges Handikapforbund, NHO Reiseliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Vegdirektoratet og SABIMA*

Det har kommet inn fire høringsuttalelser til de tre verneforslagene som ble sendt på felles høring.

Forsvarsbygg viser til at de har gått gjennom forslag til verneforskrifter for de tre foreslåtte verneområdene. Verneforskriftene har unntak fra ferdselsbestemmelsene for militær operativ virksomhet, samt avgang og landing med Forsvartets luftfartøy. Forsvarsbygg har derfor ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Statens Vegvesen innleder innspillet med å vise til sin rolle i planleggingen, og at de i denne saken uttaler seg som statlig fagmyndighet og forvalter av E18. Konkret viser Statens Vegvesen til at de foreslåtte verneområdene ikke ligger inntil det offentlige vegnettet. De påpeker at Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat ligger nord for vedtatt kommunedelplan for ny E18 Tvedestrand – Risør, men at verneforslaget ikke kommer i direkte konflikt med fremtidig planlagt E18. Utover dette har de ingen vesentlige merknader til verneforslaget.

STATNETT SF skriver at deres 420 kV transmisjonsnettledning Arendal – Bamble og tilhørende traseer for adkomst ligger i nærheten av forslag til vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat. Reservatet vil imidlertid ikke berøre Statnetts anlegg. Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget for de tre naturreservatene, og har derfor ingen merknader.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått gjennom høringsforslaget for de tre verneområdene, og vurdert dette opp mot energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i disse områdene. NVE gjør videre oppmerksom på at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de tre foreslåtte verneområdene. De er positive til at Agder Energi Ness AS og STATNETT SF har fått verneforslaget på høring, og at begge har uttalt seg til dette.

Statsforvalterens kommentarer:

De fire høringsinstansene som kom med innspill til verneforslaget, har ikke hatt innspill eller merknader av betydning for utforming av verneforskrift eller vernekart. Slik Statsforvalteren

vurderer det, er det derfor ikke nødvendig å gjøre noen mer utfyllende vurdering av de fire innspillene over.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Vakerknatten og Nøklefjell som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vakerknatten og Nøklefjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat.

16. Eidbo, Tvedestrand kommune

Totalareal 95 daa, hvorav 91 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik og variert edelløvskog. Forekomsten av rik lågurt eikeskog og lindeskog, gjør at området har særskilt betydning for biologisk mangfold generelt og sjeldne og truede arter spesielt. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området Eidbo naturreservat dekker en stor del av en større lokalitet av naturtypen rik edellauvskog (lågurteikeskog). Lokaliteten er gitt en meget høy verdivurdering pga. forekomst av velutviklet amfibolitt eik-lindeskog med særdeles høy ansamling av rødlistearter (sopp). Lokaliteten har det høyeste antall registrerte rødliste-sopper i Tvedestrand-Risør-regionen og er blant de rikeste lokalitetene i Norge med tanke på antall registrerte rødlistesopper, og vurderes på dette grunnlag som svært viktig. Piggsvinsopp (CR) er knyttet til eik, og er per i dag kun registrert på 5 trær i Skien, Arendal og Tvedestrand (2 områder). Flere arter som er registrert er knyttet til kalk-lindeskog. Interessante arter i lokaliteten er blant annet: Skjellrørsopp (EN), grønn fåresopp (VU), kokstropetsopp (VU), ravnørspore (VU), pantermusserong (VU) og sleip kastanjemusserong (VU). Bittermusserong (EN) er en typisk "sørlandssopp" og finnes primært i rik eik-lindeskog langs

Telemark- og Agderkysten. Verneområdet er ellers et variert edellauvskogsområde dominert av lågurteikeskog med en del blåbæreikeskog i de øvre kollepartiene. Videre er det en del lindeinnslag på små bergkanter, samt noe svartorsumpskog.

Området vil bidra sterkt til å oppfylle manglene i skogvernet knyttet til vern av edellauvskog i Agder.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går tre traktorveger gjennom området og flere traktorslep, ellers er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Området er i bruk til små- og storviltjakt.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fem andre områder til: *Grunneiere, Lillesand kommune, Grimstad kommune, Sirdal kommune, Evje og Hornnes kommune, Vegårshei kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Lillesand, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Statens Vegvesen, Nye Veier, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags-og energidirektoratet og SABIMA*

Det har kommet inn seks høringsuttalelser til verneforslagene som ble sendt på felles høring. Det kom inn ett høringsinnspill konkret for Eidbo, ellers var det generelle innspill.

Agder Fylkeskommune bemerker at Eidbo naturreservat i Tvedestrand kommune grenser inntil fylkesveg 3478 – Borøyveien. Kartet viser at naturreservatet legges i eiendomsgrensen til fylkeveg 3478, Borøyveien, dvs. 3-4 meter fra vegkant. Videre mener Agder fylkeskommune at det må tas hensyn til framtidig drift og vedlikehold langs vegen. Dette innebærer at fylkeskommunen må ha anledning til å fjerne trær, ur, blokker som står tett inntil veg dersom dette er nødvendig på grunn av trafiksikkerhet og sikkerhet langs vegen. Med bakgrunn i nevnte forhold mener de at vern mot fylkesvegen må legges minst 8 meter fra vegkant eller at det i verneforskriften tydeliggjøres at det er tillatt å utføre arbeid knyttet til fylkesveg i verneområdet i en avstand på minst 8 meter fra vegkant.

Statsforvalterens kommentarer:

Av høringsinnspillene som kom inn til alle verneforslag (generelle innspill) fremgår det at både Norsk orienteringsforbund og Forum for natur og friluftsliv Agder er positive til et vern som foreslått. Statsforvalteren mener at disse høringsinnspillene ikke behøver noen nærmere vurdering.

Området som grenser inntil fylkesveg 3478 – Borøyveien er lite og uten store verneverdier at Statsforvalteren har vurdert å imøtekomme fylkeskommunen sitt innspill og vernegrensen flyttes 4 meter vekk fra vegen.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Eidbo som i høringsforslaget.

Avgrensning

Et mindre areal (på 200 m²) i sørvest mot Borøyveien er tatt ut etter høring, jf. innspill fra fylkeskommunen. Et område i nord som ble tatt ut etter melding om oppstart, er tatt inn igjen etter innspill fra grunneier.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i vernekart som beskrevet og verneforskrift i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Midt inni verneområdet er det areal som ikke er tatt med i vernet. SF har jobbet med å få inkludert området uten å ha lyktes pr i dag.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Eidbo:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Eidbo som naturreservat.

17. Lauvåsen, Vegårshei kommune

Totalareal 190 daa, hvorav 190 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog av typen alm-lindeskog samt blandingsskog med verdifulle gammelskogelementer. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Lauvåsen naturreservat i Vegårshei kommune er et skogområde med variert treslagssammensetning og vegetasjon. Området består av granskog i kombinasjon med rik edellauvskog med mye alm og eik. Spisslønn, hassel og lind, samt en del spredte forekomster av osp er også vanlig i området. Det er fattigere blåbærskog på de flatere partiene i nord, mens lågurt og svak lågurtskog dominerer i den nordvendte lisen. Skogen varierer noe i alder, men det meste er middels til noe eldre skog. Det som er registrert av død ved, ligger konsentrert i kjerneområdene. Kjerneområdene har forekomster av velutviklede lungeneversamfunn og funn av flere fuktighetskrevenne arter som, grynvrøge og ryemose. Den rikeste vegetasjonen er også knyttet til kjerneområdene, hvor det blant annet er

registrert myske. Av arter knyttet til død ved er indikatorartene eikemusling og svovelkjuke funnet på eik. Det mest interessante funnet er den rødlistede arten kronepiggsinn (NT) som ble funnet på en relativt godt nedbrutt ospelåg.

Området vil bidra til å dekke opp manglene i skogvernet i Agder knyttet til rik edellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg inn i området fra sør, og en fra øst (fra Vegar). Det er ingen andre kjente tekniske inngrep innenfor området.

Området er i bruk til små- og storviltjakt. I grensen til Lauvåsen er det et mye brukt friluftslivsområde.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fem andre områder til: *Grunneiere, Lillesand kommune, Grimstad kommune, Sirdal kommune, Evje og Hornnes kommune, Vegårshei kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Lillesand, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådenes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Statens Vegvesen, Nye Veier, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags-og energidirektoratet og SABIMA*

Det har kommet inn seks høringsuttalelser til verneforslagene som ble sendt på felles høring. Det kom inn ett høringsinnspill konkret for Lauvåsen, ellers var det generelle innspill.

Agder fylkeskommune peker på at det er kartlagt et svært viktig friluftslivsområde som grenser til Lauvåsen naturreservat i Vegårshei, Sørfjorden (NaturbaseID: FK00021432), av Vegårshei kommune og Friluftsrådet Sør. Området blir brukt til bading og som padleområde, men ut fra deres kjennskap er det ikke gjort noen tilretteleggingstiltak på land langs strandsonen innenfor det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Av høringsinnspillene som kom inn til alle verneforslag (generelle innspill) fremgår det at både Norsk orienteringsforbund og Forum for natur og friluftsliv Agder er positive til et vern som foreslått. Videre nevner Ager fylkeskommune at det er registrert et friluftslivsområde på grensen til Lauvåsen naturreservat. Statsforvalteren mener at disse høringsinnspillene ikke behøver noen nærmere vurdering

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Lauvåsen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Lauvåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Lauvåsen som naturreservat.

18. Buråsen, Vegårshei kommune

Totalareal 274 daa, hvorav 274 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av biologisk gammel eikeskog samt rik edellauvskog av typen lågurt-eikeskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Vegetasjonen innenfor det foreslåtte naturreservatet er variert. Furuskog dominerer tresjiktet i de fattige delene av verneområdet. Furuskogen viser stor variasjon i alder, og sentralt i området finnes det høyreist og tettvokst furuskog på 150-200 år. De største verneverdiene i området samlet sett, er imidlertid knyttet til den rike lisiden sør for Buråsen som domineres av eikeskog med innslag av furu, osp og gran samt noe spisslønn, bjørk, hassel, lind og rogn. I de rikeste eikeskogspartiene finner vi typiske arter for lågurtskog som myske, kranskonvall og liljekonvall. Denne lisiden er registrert som et større kjerneområde innenfor foreslått verneområde, med rik edellauvskog av lågurt-eikeskogutforming av svært høy verdi (A-verdi). Lågurtedellauvskog er på Norsk rødliste for naturtyper vurdert som sårbar (VU). Her finnes det flere gamle eiketrær der de eldste er synlig hule og noen har forekomst av vedmuld. Det er gjort funn av en god del rødlistearter og signalarter som typisk er knyttet til gamle eikeelementer. Området har flere funn av trua vedlevende sopp knyttet til dødved av eik, blant annet eikedynekejuke (VU), eikegreinkejuke (NT), ruteskorpe (NT) og oksetungesopp.

De største kvalitetene ved området er forekomsten av gammel lågurt-eikeskog samt gammel furuskog på produktiv mark. Buråsen er vurdert som et verneverdig område med regional verdi (**), og vil bidra til å dekke inn mangler i skogvernet i Agder knyttet til eikedominert skog og rik

edellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor området. Det går et par avstikkere fra en traktorveg inn i verneområdet i sørøst. Området er brukt til små- og storviltjakt. Gjennom deler av området går det også en tursti, slik at det i noen grad kan knyttes friluftsinnteresser til området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring til: *Grunneiere, AT Skog, Miljødirektoratet, Lyngdal kommune, Åmli kommune, Vegårshei kommune, Gjerstad kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Dølemo idrettslag, Kvås idrettslag, Vegårshei idrettslag, Vegårshei historielag, Åmli historielag, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet og SABIMA.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder (NJFF-Aust-Agder) viser i sitt høringsinnspill til at de har vært i kontakt med Vegårshei Jeger- og fiskerforening i forbindelse med forslag om opprettelse av Buråsen naturreservat. NJFF-Aust-Agder støtter frivillig vern da dette gir gode leveområder for vilt i all framtid. Foreningen forutsetter at det, også etter et vern, kan jaktes i området, og at felt storvilt kan bli tatt ut med motorkjøretøy.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått gjennom verneforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor det foreslåtte verneområdet. De viser videre til at det er Agder Energi Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og forutsetter at de uttaler seg om hvorvidt et vern som foreslått, vil være i konflikt med eksisterende og fremtidige nettanleggsplaner.

Agder Energi Nett AS viser i sitt innspill til at de ikke har linjer eller kabler som vil komme i konflikt med vern av Buråsen naturreservat som foreslått i høringen.

Paul Andreas Aakerøy viser til at verneområdet med fordel kunne vært utvidet noe i sør til å følge stien og ikke trekkes inn mot eksisterende funn av ospehvitkjuke og eikegreinkjuke, som foreslått i verneplanen. Han trekker også fram at slik verneområdet er foreslått avgrenset, vil det kunne gjøres betydelige inngrep tett på de trua artene. Det vil derfor være bedre å inkludere noe «mindre viktige» arealer i dag for å sikre verneverdiene enn at det ikke blir noen buffer mellom disse og arealer som

ikke inngår i verneområdet. Det stilles også spørsmål ved hvorfor verneområdet stanser ved kommunegrensa til Gjerstad, og at det burde vært vurdert å utvide dette også inn i nabokommunen.

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering tillates i verneområdene. Bakgrunnen for denne anmodningen er Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet, sendt 22.04.2020, med forslag til endringer i malen for utforming av verneforskriftene for opprettelse av nye naturreservat. Det vises særlig til foreslåtte endringer i forskriftsmalen punkt 1 og 2 som gjelder tilstrekkelig kartlegging av brukerinteresser og at hensynet til disse inkluderes i verneformålet, samt en ønsket presisering knyttet til gjennomføring av større arrangementer. Presiseringen innebærer at det kun vil være større arrangementer «som kan forringe verneverdiene» som vil være forbudt. Det er også gjort et forsøk på å klargjøre hva som ligger i begrepet «større arrangementer». Hovedsakelig innebærer denne klargjøringen at arrangementer vil måtte ha over 200 deltakere for å kunne defineres som «større». Fellesturer, fellestreninger, utsetting av turposter og lignende forutsettes å ikke gå inn under «større arrangement».

Statnett viser til at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneplanprosessen og derfor ikke har merknader høringen som gjelder forslag om vern av Buråsen naturreservat.

Statsforvalterens kommentarer:

Det kommer fram av høringsinnspillene til Statnett SF, Norges vassdrags- og energidirektorat og Agder Energi at de ikke har noen eksisterende eller planlagte anlegg som kommer i konflikt med det foreslåtte verneområdet ved Buråsen. De har derfor heller ingen merknader til høringen.

Statsforvalteren vurderer det slik, at høringsinnspillene fra disse tre instansene derfor ikke trenger noen nærmere vurdering.

Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder er i utgangspunktet positive til verneforslaget som foreslått, men kommenterer behovet for å kunne ta ut felt storvilt ved bruk av motorkjøretøy. I vårt forslag til verneforskrift ligger det inne en bestemmelse om at nødvendig uttransport av felt elg og hjort kan gjøres ved bruk av lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Jernhest og elgtrekker, samt ATV med belter regnes som slike kjøretøy, og kan derfor og så benyttes i naturreservater. Verneforskriften åpner også for at det kan benyttes traktor og/eller ATV til det samme formålet på eksisterende traktorveg og traktorsleper som er merket av i vernekartet. Statsforvalteren mener derfor at verneforskriften ivaretar behovet for bruk av motorkjøretøy for uttransport av felt storvilt

Norges Orienteringsforbund ber om at det åpnes for orientering i foreslått Buråsen naturreservat. Det kommer fram i forslag til verneforskrift at større arrangementer er forbudt, men at det kan åpnes for eksempelvis større orienteringsløp etter søknad. Statsforvalteren påpeker at dette ikke innebærer at alle former for O-løp er forbudt, men at det er omfanget av arrangementet, og den totale belastningen på verneverdiene, som avgjør om det er direkte tillatt etter forskriften eller ikke. Hva som avgjør hvorvidt et arrangement er «stort» må det konkret tas stilling til i hver enkelt sak. Det er derfor viktig at aktuelle orienteringsklubber tar kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av gjennomføring av ulike aktiviteter for at det skal kunne tas stilling til om aktiviteten kommer inn under stort arrangement eller ikke. Det foreslåtte verneområdet ved Buråsen består av ulike skogtyper, som også vil ha ulik toleranse for slitasje som følge av gjennomføring av f.eks. O-løp. Enkelte tider på året, som i hekketida for fugl, vil det også være negativt med forstyrrelser som følge av slike aktiviteter. Statsforvalteren ønsker ikke å gi en generell åpning i verneforskriften for Buråsen naturreservat for gjennomføring av orienteringsløp. Statsforvalteren tilrår at området vernes som naturreservat som foreslått.

Paul Andreas Aakerøy har blant annet kommentert avgrensningen for Buråsen naturreservat, og at arealene ned mot traktorvegen i sør- sørøst burde vært inkludert i verneområdet. Vern av Buråsen naturreservat er kommet fram gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Det er dermed tilbudet fra skogeier som ligger som grunnlag for avgrensningen av verneområdet, og også dette arealet som innledningsvis har blitt kartlagt for verneverdier i skog. Arealet han viser til er ikke tatt med i tilbud om vern fra skogeier. Statsforvalteren ser fordelene med at dette arealet kunne vært inkludert i verneområdet, men når det ikke foreligger et formelt tilbud om vern på det, velger Statsforvalteren å forholde seg til det. I dette tilfellet bestod det aktuelle arealet også av yngre produksjonsskog med furudominans, og har sånn sett også begrensede verneverdier. Bakgrunnen for at foreslått verneområde ikke strekker seg lenger enn kommunegrensa til Gjerstad kommune, er at kommunegrensa også sammenfaller med eiendomsgrense mot nabo. For arealet på Gjerstad-siden foreligger det ikke tilbud om frivillig vern, og derfor er vernegrensa også satt i kommunegrensen

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Buråsen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har foretatt en retting av verneforskriften for Buråsen naturreservat etter høring. Dette gjelder bestemmelsen om at det kan søkes om motorferdsel i forbindelse med hogst av etablerte plantefelt, som var falt ut av høringsforslaget. Bestemmelsen er derfor tatt inn igjen i forskriftens § 7, i opplistingen over aktiviteter i § 7 i.

Statsforvalteren tilrår ellers verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i forskriften § 7 bokstav i som beskrevet i tilrådingen.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Gjennom dialog med Statsforvalteren, etter at deres tilråding er sendt til Miljødirektoratet, er vi blitt oppmerksomme på at det ikke ligger plantefelt innenfor verneforslaget. Vi har derfor tatt ut § 7 d om hogst av etablert plantefelt og tilhørende åpning for motorferdsel i § 7 i.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Buråsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Buråsen som naturreservat.

8.4 VESTFOLD OG TELEMARK FYLKE

Det tilrås vern av 7 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Målslia er en kombinasjon mellom vern av Miljødirektoratets eiendommer, vern på Statskog SF sin grunn og vern av privat grunn. De øvrige områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Alle områdene er sendt på høring til de samme sentrale høringspartene: AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

19. Mosnapp, Fyresdal kommune

Totalareal 3 543 daa, hvor 1 338 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område som har særleg betyding for biologisk mangfald på grunn av førekomst av høgareliggande lågurt-granskog og eldre furuskog rik på død ved og til dels med brannpåverka parti. Det er ei målsetjing å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Innenfor området dominerer fattig homogen vegetasjon, og man finner derfor en relativt ensartet karplanteflora. I de sørlige lisidene er det likevel partier med rikere vegetasjon og en del basekrevende arter som tysbast, breiflangre, taggbregne og kransmynte finnes i disse områdene. De rikeste områdene er hovedsakelig fanget opp i kjerneområde 1. Av rødlistede arter ble alm (VU), gubbeskjegg (NT) og svartonekjuke (NT) påvist. Svartonekjuke og gubbeskjegg er knyttet til en viss grad av kontinuitet, men potensialet for flere krevende arter knyttet til kontinuitet vurderes som lite som følge av at kontinuitetsbærende elementer forekommer spredt i lokaliteten. Statsforvalteren kjenner til flere interessante arter innenfor det foreslåtte verneområdet. Flere av disse er rødlista. Det gjelder blant annet brannstubbela (VU) og apollosommerfugl (NT).

Flere rødlistede fuglearter hekker enten innenfor verneforslaget, eller i nærheten av dette. Det gjelder blant annet for bergirisk (NT), gjøk (NT), gulspurv (NT), hønsehauk (NT), taksvale (NT) og sivspurv (NT). Kongeørn har de siste årene hatt to kjente hekkplasser her og har hekket jevnlig opp gjennom årene. Territoriet inngår i den nasjonale intensive overvåkingen av arten i regi av Miljødirektoratet, og hekkeforløp er lagt inn i Rovbase siden 2013. Kongeørn er ikke på rødlista, men er en interessant art som forvaltninga mener har en stabil bestand i fylket. I området er det kjent at det har hekket lavskrike. Den er observert i hekketida så sent som i 2020, og trolig fortsatt etablert som hekkfugl. Dette er den vestligste kjente forekomsten av arten i fylket. Nærmeste kjente

hekkeforekomst er i Hjordal kommune, mye lenger øst. Lavskrika er ikke rødlista, men arten er rapportert å være i tilbakegang i tidligere viktige leveområder på Østlandet. Også varsler er registrert hekkende innenfor området.

Mosnapp vil oppfylle enkelte mangler i skogvernet blant annet på grunn av forekomst av lågurt-granskog, eldre furuskog med dødvedelementer og til dels med brannpåvirkede parti. Området er vurdert å være lokalt/regionalt verneverdig (* _**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en nedlagt gruve innenfor verneforslaget. Den var ifølge Direktoratet for mineralforvaltning i drift i flere perioder fra 1691 til 1888. Det finnes flere dagåpninger, sjakter og to stoller (skrånende gruveganger) i det aktuelle området. Det går gamle hestesleper gjennom området, og det er stier innenfor verneforslaget. Det er beitedyr i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Fyresdal kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Fyresdal Skogeierlag, Fyresdal Jeger og Fiskarlag, Fyresdal Turlag, Vest-Telemark lokallag av Norges Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Hjordal Elverk, Vest-Telemark Kraftlag, Forum for Natur og Friluftsliv Telemark, Grenland Friluftsråd, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening avd. Telemark, Notodden Energi, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens vegvesen Region sør, Statskog SF Kongsberg, Skagerak Energi AS, Skagerak Nett, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Botaniske forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF, Bø Bondelag har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Riksantikvaren henviser til fylkeskommunen som høringspart i slike saker, og viser til at fylkeskommunen står på høringslista.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de har sett gjennom meldingen for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. Med unntak av nettanlegg har de ingen merknader til verneforslaget. NVE gjør oppmerksom på at det ligger en 22kV distribusjonslinje nær vernegrensen til Mosnapp naturreservat i sør. NVE har generelt ikke kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnett, og forutsetter at områdekonsesjonæren Vest-Telemark kraftlag AS kommenterer eventuelle konflikter med egne anlegg og fremtidige planer i Mosnapp naturreservat. De skriver videre at i oppstartsmeldingen ble det nevnt at Vest-Telemark

kraftlag og Midt-Telemark energi burde inkluderes i høringslisten. NVE kan ikke se at dette er blitt gjort, og ber derfor om at nettselskapene kommer på mottakerlisten. Tilsvarende ser NVE at Statnett er på høringslisten, og er positive til det.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har gått gjennom verneforslaga, og gir følgende innspill. Den vestlige utvidelsen av verneforslaget gjør at forekomstområdet Hattan¹ blir liggende innenfor avgrensingen. Forekomsten inneholder ifølge NGUs registreringer basemetaller med hovedvekt på kobber. Forekomsten er registrert til å være lite viktig. NGUs opplysninger om forekomsten sier at den består av en ca. 8 m lang dagskjæring på toppen av en mindre rygg, ca. 1,5 km sørvest for Mosnap gruve. I øst-nordøst finnes en eldre, grunn (opptil 1 m dyp) grøft som er drevet med fyrsetting, og som er ytterligere utsprengt til opptil 2,5 meters dyp vestsørvest i skjæringa. Mindre sprengninger er gjort ytterligere 3-4 steder på den store blotningen omkring skjerpet. DMF har ingen informasjon om at det er interesser knyttet til forekomsten. Det bør likevel inngå i vurderinga for verneforslaget om det bør åpnes opp for inngrep i form av sikringstiltak.

NJFF Telemark skiver at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, og spiller inn til dette området, men også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter i fremtiden. De ønsker at midlertidige, mobile jakttårn bør være tillatt til jakt på alle arter. De ønsker videre at man ser på en sammenslåing av §4c og §4e, med et tillegg. F.eks. *§4c. Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.*

De skriver videre at fiske ikke er veldig aktuelt akkurat i Mosnapp.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bekrefter at Vest-Telemark Kraftlag og Midt-Telemark energi har fått tilsendt høringsdokumentene. Det er ikke mottatt noen uttalelser fra disse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Mosnapp* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

DMF har pekt på at det har vært gammel gruveaktivitet innenfor verneforslaget, og har bedt om at behovet for sikringstiltak blir vurdert. Statsforvalteren tilrår å ta inne et punkt som ivaretar dette i forskriften § 7 j.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er etter Statsforvalteren sendte over sin tilråding signert avtale fra alle grunneierne. I forbindelse med erstatningsforhandlingene er det gjort noen mindre justeringer i avgrensingen ved at enkelte tiltak i forbindelse med jordbruksdrift. Det er grenset ut en gapahuk, et beiteskjul samt en traktorslepe. Det er i tillegg lagt inn en sti i kartet opp til et utsiktspunkt på toppen av Mosnapp.

Det er i forskriften lagt inn en åpning for rydding av vegetasjon rundt utsiktspunkt. Det er også lagt inn en åpning for motorisert ferdsel i forbindelse med jordbruksdrift.

Det ligger en 22 kV kraftledning sør for verneforslaget. Det er ingen planer knyttet til denne ledningen, og det er ingen faktorer ut fra vår vurdering som begrunner at en eventuell oppgradering eller utvidelse av kraftledningen må ligge innenfor verneforslaget, eller at det vil være behov for aktivitet innenfor verneforslaget knyttet til drift og vedlikehold.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Mosnapp:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Mosnapp som naturreservat.

20. Flata, Porsgrunn kommune

Totalareal 226 daa, hvorav 225 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med lavereliggende skog som har særlig betydning for biologisk mangfold, i hovedsak rik barskog på høy bonitet med innslag av rik blandingskog i lavlandet, rik edellauvskog, høgstaudegranskog og gransumpskog. Området inneholder trua og sjeldne arter og naturtyper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Undersøkellesområdet omfatter et lite område ved Flata, som ligger ca. 3 km vest for Oklungen i Porsgrunn kommune. Topografen er typisk for regionen, med et småkollete landskap. Berggrunnen består i hovedsak av larvikitt, dekket av forvitningsmateriale, litt tynn morene eller er uten løsmassedekke. Flata ligger i boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon.

Hoveddelen av verneforslaget kan karakteriseres som rik barskog - lågurtgranskog. Det er også flere deler som passer godt som rik blandingskog i lavlandet, samt små arealer med rik edellauvskog (lågurtedellauvskog VU), gransumpskog og høystaudegranskog (NT). Det er også noen små granplantasjer innenfor verneforslaget. Området har store partier med dominans av gran, samt partier med et godt blandingsforhold av gran, edellauvtrær og boreale løvtrær. Vegetasjonen er gjennomgående rik med dominans av lågurtvegetasjon med arter som blåveis, myske, vårerteknapp, knollerteknapp, skogfiol, skogsalat, liljekonvall, markjordbær, hassel, lind, spisslønn, ask og litt alm. Langs bekken som går igjennom midtre del, er det noe høystaudevegetasjon, med geitrams, vendelrot, bringebær, sauetelg, ormetelg, skogstorkenebb og litt gråor. Litt svak lågurtskog og blåbærskog finnes flekkvis, samt at noe bærlyngfuruskog/røsslyngfuruskog forekommer på noen av de små toppene innenfor området.

Det er kartlagt to kjerneområder (B/C-verdi) med rik blandingskog i lavlandet og gransumpskog er avgrenset, og disse dekker omkring 20 % av verneforslaget. Det er også noen små granplantasjer

innenfor verneforslaget Østre del har overveiende granskog i hogstklasse (hk) 4, mens sentrale deler og deler av vestre i hovedsak har skog i hk 5. Mindre deler av granskogen har tydelig preg av å være plantet. En del av granskogen er i sammenbruddsfase, med mye fersk dødved. Stedvis er det også en del stående tørrtrær av gran. Skogen er noe varierende i alder med flere områder med dominans av middels gammel og yngre skog, mens hoveddelen av området har mye eldre trær med innslag av enkelte biologisk gamle trær. Kun enkeltforekomster av gamle trær av eik, lind og ask forekommer, samt noen få eldre osp. Også noen få gamle furuer finnes.

Artsmangfoldet i Flata er etter biologisk registrering vurdert som noe begrenset, men med noe potensial for flere rødlistearter. Det ble registrert ask (EN) og alm (EN) i tillegg til granrustkjuke og stor ospeildkjuke som er signalarter i eldre gran- naturskog og på grov osp. Ved befaring av Statsforvalteren i 2020 ble det registrert tre hønsehaukreir innenfor området, og det ble observert hønsehauk. Hønsehauk er en VU- art. Det ble også registrert gubbeskjegg (NT). Bølgekjuke ble funnet på et granlåg. Kjuke er en signalart i eldre og gammel gran- og blandingsskog, hovedsakelig i rikere lavlandsskog. Ifølge Artsdatabanken ble det registrert granmeis (VU) innenfor området i 2021.

Området Flata oppnår middels mangeloppfyllelse på mangelnaturtyper grunnet relativt stort areal med rik blandingsskog i lavlandet av middels verdi. Store deler av området har rik vegetasjon, ligger i lavlandet og i boreonemoral vegetasjonssone. I tillegg er det høye boniteter, eldre skog og noe biologisk gammel skog i området. Deler av skogen er ikke spesielt gammel og vil ved hjelp av naturlige prosesser utvikle seg til å bli mer verdifull når alderen på skogen øker.

Området Flata vurderes samlet å være lokalt/ regionalt verdifullt (*/**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

En lavspenningsledning krysser området i øst. Det er flere stier inne i området, inkl. en hesteveg som krysser området i øst. Det står et gammelt stabbur, som rester fra det gamle småbruket på Flata. Det står benker og en liten informasjonstavle på stedet. Det lokale historielaget disponerer bygningen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneier, Porsgrunn kommune, til Vestfold og Telemark fylkeskommune, Porsgrunn og omegns turistforening, NOF Telemark, Norges vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Statens Vegvesen Region Sør, Telemark Sau og Geit, Telemark Bonde og Småbrukarlag, Telemark Botaniske forening, Naturvernforbundet i Telemark, Bondelagets servicekontor AS avd. Telemark Bondelag, Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark, Grenland Friluftsråd, Naturvernforbundet i Midt- Telemark og Vestfold og Telemark Orienteringskrets.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning har uttalt til oppstartsmeldingen at deres sektorområde ikke er berørt av dette verneforslaget.

Bane NOR, Statnett SF, Forsvarsbygg, Statens Vegvesen og Andebu IL har gitt uttalelse til verneforslaget, men har ikke hatt merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. De viser videre til at Lede AS har områdekonsesjon, og oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller framtidige prosjekter. NVE ber nettselskap om å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. NVE er positiv til at både

Lede AS og Statnett SF er på høringslista, og de viser også til at Statnett SF har informert om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget.

Lede AS viser til at de har lavspenningsledning innenfor området, og at det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anlegget. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Lede AS skriver at alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Statsforvalterens kommentarer:

I tråd med uttalelse fra Lede AS er det lagt inn eksisterende kraftledning i forslag til vernekart. Ryddesone langs lavspenningsledninger er 5 meter, og dersom trær som fjernes ikke tas ut av området for annen bruk, så kan de med fordel legges spredt ut i terrenget langs ryddelinja og ut i reservatet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Flata som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

I samsvar med innspill fra Lede AS er det tatt inn bestemmelser for drift, vedlikehold, oppgradering og motorisert ferdsel for kraftledningen i forslaget til verneforskrift.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskriften som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Flata:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Flata som naturreservat.

21. Husefjell, Nome kommune

Totalareal 2 929 daa, hvorav 1 439 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å ta vare på et område som representerer en bestemt type natur i form

av skogtyper som edelløvskog, lavlandsblandingsskog, gammel granskog og furuskog. Området har særskilt naturvitenskaplig verdi på grunn av grov og hul eik, rik sandfuruskog og svartorsumpskog, mye død ved, samt sjeldne og truede arter av karplanter, sopp og lav. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Husefjell er et område med stor topografisk variasjon og ligger i boreonemoral (75%) og sørboreal (25%) vegetasjonssone i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon. Store deler av området består av gammel skog, samt at hele Husefjell-platået består av eldre impedimentskog. Fattige skogtyper med lavskog, lyngskog, bærlyngskog og blåbærskog dominerer, med dominans av furu og eller gran. I partier med rikere berggrunn og jordsmonn inngår svak lågurtskog/svak bærlynglågurtskog og lågurtskog/bærlynglågurtskog, spesielt i dalen nord av Fristjønn. Her inngår det innslag av edellauvtrær som spisslønn, ask, alm, eik, hassel og lind.

Det er i alt registrert 14 kjerneområder med særlig verdifulle skogsmiljø med gammel og til dels rik lavlandsblandingsskog (tre lokaliteter), gammel granskog (seks lokaliteter), gammel furuskog (to lokaliteter) og rik (svartor-) sumpskog (en lokalitet). Det er også registrert en lokalitet med sandfuruskog (Fjosmo), og dette er en av de siste intakte sandfuruskogene i Nome. Tre kjerneområder er vurdert som svært viktig (A-verdi) (inkl. hul eik), tre kjerneområder er vurdert som viktig (B-verdi) og sju som lokalt viktig (C-verdi). Det er også registrert i alt 9 storvokste (omkrets over 2.0 m og/eller hule eiker med omkrets over 1.5 m) eik i området samt én hul lind. I tillegg er rødlistede naturtyper som rik sandfuruskog (NT) og rik svartorsumpskog (VU) registrert i området.

En rekke rødlistearter ble påvist under kartleggingen, blant annet alm (EN), ask (EN), hengekjuke (VU), rosenjodskinn (VU), skyggejuke (VU) samt en rekke NT-arter. Det er potensiale for sjeldne og rødlistede jordboende sopp, samt et stort potensial for funn av sjeldne og truede arter av insekter som lever utlukkende i død ved og på gamle trær. Fuglelivet i området er trolig artsrikt. Nattravn er fast hekkefugl i området.

Husefjell vurderes å være regionalt-nasjonalt verdifullt (**_***). Av mangelnaturtyper oppnår området høy mangeloppgyllelse for naturtypene eikeskog, gammel blandingsløvskog og rik blandingsskog i lavlandet, samt middels mangeloppgylling for gammel granskog, gammel furuskog og rik sumpskog. På de generelle manglene oppnår området høy mangeloppgyllelse som følge av at betydelig areal har beliggenhet i lavlandet, og mer enn 250 daa består av biologisk gammel skog (i form av gammel skog, hogstklasse V). I tillegg oppnår området høy mangeloppgyllelse ved at det danner et storområde på 2929 daa. Samlet vurderes mangeloppgyllelsen å være høy for Husefjell.

Husefjell ligger i nærhet til Mørkvassjuvet NR og i et område hvor det foreligger andre tilbudsområder med tilsvarende naturtyper som i Husefjell. Sammen vil disse områdene danne grunnlag for et sterkt økologisk nettverk i denne delen av fylket.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er noen stier innenfor området. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneiere, Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal og Tørdal bondelag, DE Nett AS (tidl. Drangedal Everk AS), Fyresdal turlag, Fyresdal JFL, Fyresdal skogeigarlag, Fyresdal Bondelag ved Hans Christian Jørgensen, Grenland friluftsråd, Hjartdal Elverk AS, Holla bondelag, Holla JFF, Lunde JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Kviteseid JFF, Kviteseid skogeigarlag, Kviteseid bondelag, Kviteseid turlag, Nome skogeigarlag, Seljord skogeigarlag, Seljord JFL, Seljord turlag, Naturvernforbundet i Midt-Telemark,*

Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark (tidligere NOF Telemark), Telemark Energi AS, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Føre AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vassdrags Brugseierforening, Lede AS (tidl. Skagerak Nett), Telemark Orienteringskrets, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit.

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor SF og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har gitt noen generelle innspill som omhandler traktorveger og ferdselsveger, og merking og rydding av slike, støler/seterområder, beiting og reindrift. Landbruksdirektoratet skriver videre at de går ut fra at Statsforvalterens landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse blir involvert i utforming av forskrift og verneplan.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør likevel oppmerksom på at Telemark Energi AS (tidligere Midt-Telemark Energi AS) har områdekonsesjon. NVE oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. Det er spesielt viktig at områdekonsesjonærene uttaler seg om aktuelle planer. NVE ber nettselskapene å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt. For at selskapene skal ha mulighet til å uttale seg videre i prosessen, bes det om at de inkluderes i høringslisten. Som følge av lovkrav fra NVE har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslisten. Statnett har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen og informerer at de ikke har transmisjonsnettanlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

Føre AS (datterselskap av Telemark Energi AS) er nettselskap i Nome og Midt-Telemark kommuner, og uttaler at de ikke har infrastruktur i nærheten, eller kjenner til noen planer i området.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at tre av områdene som var på felles høring kommer i kontakt med mineralske ressurser eller bergrettigheter. Dette omfatter ikke verneforslaget for Husefjell. DMF har derfor ikke merknad til dette området i høringsuttalelsen. DMF har likevel i forbindelse med oppstartsmelding omtalt at verneforslaget ligger inntil to uttak i drift, Kjeldal massetak og Stormo Sandtak. DMF ba Statsforvalteren om å hente inn informasjon om det foreslåtte vernet overlappet med områder som kan være aktuelle for framtidig utvidelse av de etablerte uttakene. DMF skriver videre at slik de tolker kommuneplanens arealdel, så vil grensene ligge inntil hverandre. DMF minner samtidig på at alternativ til utvidelser av eksisterende uttak ofte er å åpne nye uttak i tidligere uberørte områder, eller innkjøp av masser som må transporteres lenger.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har tatt kontakt med driverne av Kjeldal massetak og Stormo Sandtak for å avdekke eventuelle planer om framtidig utvidelser. Grunneier for frivillig vern-tilbudet er også en av hovedeierne i Stormo Sandtak. Han uttaler at han har nøye vurdert grensene mellom tilbudsområdet og masseuttakene, og skriver videre at det ikke eksisterer noen planer om ytterligere inngrep til masseuttak på denne eiendommen. Naturressursene på Stormo er planlagt i ett 200 års-perspektiv,

og grunneier skriver videre at et frivillig vern av tilgrensende områder vil kunne bøte på noen av de negative konsekvensene dagens inngrep medfører i området.

Statsforvalteren har fulgt opp NVE sin oppfordring og har sendt høringsdokumentene til all aktuelle nettselskap.

Til innspill fra Landbruksdirektoratet uttaler Statsforvalteren at området ikke er støl/sæterområde, men at det er tatt høyde for de andre innspillene i verneforskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Husefjell som i høringsforslaget.

Avgrensning

Et tilleggsareal på 575 dekar var ikke med i oppstartsmeldingen, men arealet ble lagt til før høring. Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Det er gjort en justering på verneformålet i forskriften § 1 etter høring. For øvrig tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Husefjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Husefjell som naturreservat.

22. Mælslia, Tinn kommune – Utvidelse

Nytt verneareal 2 201 daa, hvorav 2 090 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 4 266 dekar.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av store og artsrike områder med gammel skog på kalkrikt grunnfjell. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som referanseområde for urterik barskog med betydelig innslag av død ved og mosaikkpreget blandingsskog i mellomboreal og boreal sone. Området har forekomst av flere sjeldne arter av lav og vedboende sopp. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem

Utvidelsen av Mælslia naturreservat vil sikre arealer med til dels store verneverdier. Utvidelsen vurderes som en viktig og arronderingsmessig god utvidelse av eksisterende naturreservat.

Floraen tyder på baserike forhold og store deler av arealet er definert som kalkskog av typen mineralrik furuskog. Lengst øst finnes mer grunnlendt kalkskog av klassisk utforming. På tykkere morenejord nederst i lia dominerer gran, med stort innslag av osp, gråor og hasselkratt. Det er påvist et knippe rødlistede vedboende sopp, alle i kategorien nær truet (NT); flekkhvitkjuke, ospehvitkjuke, furuplett, furustokkjuke, rosenkjuke, taigapiggsinn, fjærpiggsinn, gjerdetotbeger, svartsonekjuke og gulstrøkkjuke. Skyggebrunpig (VU) danner mykorrhiza med furu og er knyttet til rikere, kontinental sandfuruskog. Rosettkjuke (VU), rimnål (VU) og pelsblæremose (VU) er andre rødlistearter som er registrert innenfor området.

Mangfoldet knyttet til død ved av løv er stort, med enkelte rødlistede arter som piggskorpe (NT), honninghvitkjuke (NT) og hårkjuke (VU). I tillegg til flere nærings- og varmekrevende karplanter har områdets mineralrike grunn et svært godt potensial for en rekke krevende markboende kalksopper, insekter og fugl. Det er innenfor området registrert gråspett.

Området oppfyller flere kriterier påpekt i mangelanalysen for skogvern. Av de generelle manglende oppfyller området manglene rike skogtyper og lavereliggende skog på store deler av arealet. Av regionale mangler oppfyller store deler av arealet naturtypene rik lågurtskog og boreal løvskog. Utvidelsen er isolert sett vurdert til sterk regionalt verneverdig (**/**). Positivt er store areal med rik flora og forekomsten av produktiv, virkesrik lavlandsfuruskog og dødvedrike ospesuksesjoner. Sammen med Mælslia naturreservat, dannes et stort, variert og rikt gammelskogsområde med nasjonal verneverdi (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går flere traktorveger og stier gjennom området. Området grenser til skogsbilveg i nord.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneiere, Tinn kommune, til Vestfold og Telemark fylkeskommune, samt til følgende berørte brukerorganisasjoner, regionale statlige etater, næringsinteresser og lokale interesseorganisasjoner: Tinn skogeierlag, Hovin skogeigarlag, Tinn Bondelag, Tinn JFF, Tinn lokallag av NSB, Tinn og Rjukan turlag, Tinn Energi, Midt Telemark Energi, Vest- Telemark kraftlag AS, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Grenland friluftsråd, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Statens Vegvesen Region sør, Skagerak Nett AS, Skagerak Energi AS, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor SF og Statnett SF har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Riksantikvaren minner om at det er fylkeskommunen, som også er på høringslista, som er høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at foreslått vernegrense ligger nært eller inntil en 22 kV kraftlinje tilhørende Stannum. Så langt NVE kjenner til planlegger Stannum en oppgradering av transformatorstasjonen Mæl i 2022. Distribusjonsnettet som grenser til

utvidelsen av vernet er knyttet til denne transformatorstasjonen. Oppgraderingen vil i utgangspunktet ikke påvirke det foreslåtte verneområde. Det er likevel viktig at Stannum er orientert om verneforslaget i tilfelle det skulle oppstå endringer i planene. NVE forutsetter at nettselskapet uttaler seg om hvorvidt standardbestemmelsene er tilstrekkelig ifm. denne oppgraderingen eller andre fremtidige planer.

Tinn kommune mener at Statsforvalteren har underkommunisert tilveksten på skogen i området, og peker på at det er bygd ut et omfattende vegnett som dekker størstedelen av området. Mesteparten av arealet er derfor etter kommunens mening drivverdig, og de mener at verneplanen derfor har stor negativ konsekvens for utnyttbare skogressurser i Tinn. Videre skriver kommunen at på toppen av Mælslia ligger Menkhus med 326 dekar fulldyrka jord. Menkhus er avgjørende for driftsgrunnlaget til gården Snegatun som er kommunens største storfeprodusent. Atkomsten til Snegatun er krevende. Kommunen skriver at med Miljødirektoratet som grunneier, og med enda mer vern i området forventer de at den tradisjonelle atkomsten blir vanskelig å bruke på grunn av manglende vegvedlikehold. Det innebærer at alternativ atkomst fra Håkådalen må rustes opp til fullverdig skogsbilveg klasse 3. Kommunen mener at verneområdet må avgrenses konsekvent nedenfor disse vegene. I tillegg mener de at kjøp av bruksrett til denne vegen må knyttes direkte til et eventuelt vernevedtak og ikke overlates til erstatningsskjønnet der tredjepart blir lidende. Tinn kommune har også innspill knyttet til større arrangement. Det vises her til sykkelritt og skiløype som er knyttet til vegen som er nevnt tidligere i innspillet. I tillegg ber kommunen om en klargjøring på om organiserte vandringer langs kyrkjevegen mellom Årå og Mæl er direkte tillatt i verneforskriften. Kommunen har også innspill om stier og veger som må inn i vernekartet.

Statskog SF skriver at de har rettigheter knyttet til fallerstatning i Middøla. Middøla er i dag bygd ut med tanke på kraftproduksjon. Det er for Statskog sin del ønskelig at utvidelsen av vernet ikke legger restriksjoner på eventuell endring av minstevannføring/utnyttelse av dette fallet. Statskog forslår derfor å trekke grensen for utvidelsen 20 meter fra selve Middøla.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren opplyser om at Stannum AS har fått tilsendt tilrådingsskjønnet slik at de kan komme med innspill her. Det er lagt inn standardformuleringer knyttet til kraftledninger i verneforskriften.

Statsforvalteren erkjenner at det er brukt feil tallgrunnlag for beregning av skogdata for området. De viser til at det data vil bli oppdatert i forbindelse med statens skogsakkyndiges takst av området. Statsforvalteren tar kommunens innspill mht. å avgrense vernet mot veg, og manglende traktorveg tas i tillegg inn i kartet. Statsforvalteren skriver videre at det vil være mulig å gi flerårige tillatelser til spesielle arrangement som ikke endrer seg i særlig grad fra år til år. For bruksrett til veg, henvises det til Miljødirektoratet som grunneier.

Statsforvalteren skriver at vernegrensen mot Middøla er ment å samsvare med høyeste regulerte vannstand. Vernet vil dermed etter Statsforvalterens vurdering ikke legge restriksjoner for regulanten. Statsforvalteren ber videre Miljødirektoratet vurdere dette nærmere.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Mælslia som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er gjort noen mindre endringer i vernegrensen etter høring. En skogteig nord for skogsbilveg er tatt ut etter innspill fra Tinn kommune. I tillegg er et areal på 1-2 dekar grenset ut i sør pga. usikre

eiendomsgrenser. Det er også lagt inn flere traktorveger i kartet etter innspill fra kommunen. Nordlig grense justert og er nå lagt 10 meter fra vegen. Arealet i forskriften er redusert med totalt 5 dekar.

Verneforskrift

Etter høring er det tatt inn en bestemmelse i forskriften § 7 for å sikre tilgang til en brønn som står ca. 50 meter inne i verneforslaget.

1. Legging av slange i bakken for brønnvann til husmannsplass på gbnr. 115/2

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av å trekke grensen for verneforslaget sør for vegen fra Håkådal. Denne endringen vil primært omfatte en privat eiendom samt justeringer innenfor Miljødirektoratets eiendom 111/2.

Miljødirektoratet har fått tilsendt informasjon om Stannum AS sine planer for etablering av el-anlegg i kraft av å være grunneier i området. Stannums planer omfatter legging av en 22 kV-ledning som sjøkabel fra Mæl til Nestet. I den forbindelse planlegges det en ny nettstasjon ved Neset. Verken sjøkabel eller nettstasjon vil komme i konflikt med verneforslaget, eller med eksisterende vern. Dagens kraftledning går gjennom og grenser til eksisterende naturreservat, og vil grense inn til de østligste delene av utvidelsesområdet.

Når det gjelder bruksrett til Håkådalvegen, så kan det ikke knyttes forutsetninger i vernevedtaket for Mælsli til denne vegen. Hvis det viser seg at vernevedtaket vanskeliggjør eksisterende atkomst, må dette eventuelt løses som en privatrettslig sak mellom brukere og rettighetshavere etter et vernevedtak for området.

Miljødirektoratet viser til at det ikke er forbud mot ferdsel langs den gamle kyrkjvegen mellom Atrå og Mæl, heller ikke organisert ferdsel. Verneforskriften regulerer større arrangement, men har ikke regulering av organisert virksomhet utenom dette.

Statskog SF sin eiendom 114/4 grenser ned til elva Middøla. Statsforvalteren har foreslått å legge grensen inn til HRV for elva, mens Statskog SF har foreslått å trekke grensen 20 meter bort fra elva for å unngå eventuelle framtidige endringer i minstevannføring eller utnyttelse av fallet. Et av kjerneområdene, med kalkfuruskog, går helt ned til elva Middøla. Det er et poeng å inkludere mest mulig av de viktigste verneverdiene i området i et eventuelt vern. Middøla blir liggende utenfor vernet, og verneforskriften for området vil uansett ikke regulere minstevannføring i vassdraget. Både inntaksdam for anlegget, rørgate og selve kraftstasjonen ligger i god avstand fra det foreslåtte vernet, henholdsvis 1700 meter, 250 meter og 500 meter vest og sør for verneforslaget. Vi kan derfor ikke se at et vern som foreslått vil vanskeliggjøre nåværende eller framtidig drift av kraftanlegget. Middøla er ellers registrert gjennom bekekløftkartleggingen i Telemark. Deler av kjerneområde fra denne kartleggingen overlapper med kalkfuruskoglokaliteten, men øvrige deler av denne figuren omfattes ikke av vernet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Mælslia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Mælslia naturreservat.

23. Heddedalane, Tokke kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 1 031 daa, hvorav 369 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 816 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på ein sjeldan og spesiell skogtype, med ein mosaikk av rik edellauvskog og rik barskog. Floraen er uvanleg artsrik og med mange kalkkrevande artar. Området har særskilt naturvitskapeleg verdi på grunn av kalkrik berggrunn og førekomstar av sjeldne og truga artar og naturtypar. Det er ei målsetjing å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Utvidelsesområdet omfatter de bratte sørvendte lisidene ved Ivarflaten vest for Heddedalane naturreservat, langs Bandak mellom Dalen og Lårdal. Området omfatter bratte, sørvendte lisider, renner og stup, blandet med slakere hyller og løsmassepartier og ligger i boreonemoral og sørboreal sone.

Lia er dominert av varmekjære skogtyper i mosaikk med svært urterike, åpne og grunnlendte bergsua. Det er lindedominert edellauvskog i de nedre delene av lisiden. Edellauvskogen har varierende rikhet med overganger mellom rasmåprega lågurtskog og kalklågurtskog. Lisidene lenger opp er preget av en småskala mosaikk av intermedier til rike vegetasjonstyper på grunnlendt mark. Mest dominerende er kalkfurskog av typen sesongfuktig kalkfurskog i mosaikk med fattigere svak lyng-bærlyng-lågurtskog. På åpne bergsua og små grunne hyller i skogen inngår også mye areal med intermedier til kalkrik åpen grunnlendt lyng-lavmark, stedvis nesten engpreget.

Eldre skog dominerer området. Furskogen er eldst, men det finnes også en god del eldre edellauvtrær. Lia har spredte dødvedelementer av alle treslag, lokalt også med større forekomster av læger og gadd.

Området har først og fremst en rik karplanteflora av kalkkrevende og varmekjære arter knyttet til både edellauvskog og tørr kalkfurskog. Området er av de mest kalkrike vi har på grunnfjellet i Telemark. Alm (EN), ask (EN), barlind (VU), nordlig aniskjuke (VU), hvit skogfrue (NT), fuglereir (NT), stjerne-tistel (NT) og flere andre NT-arter er registrert innenfor lokaliteten. Edellauvskogen i de nedre delene har ellers en rik karplanteflora med basekrevende arter, som blant annet asalarter, myske, tannrot, vårerteknapp, vårmarihånd m.fl., mens i kalkfurskogen finner vi dvergmispel, flekkgrisøre (NT), bergmynte, bakkemynte, breiflangre, rødflagre, katterot og bergperikum. Hvitryggspett har tilhold i området.

Området er vurdert som nasjonalt verneverdig (5) i kalkskogskartleggingen, og grenser til Heddedalane naturreservat i sørøst. Sammenslåing av disse to områdene vil gi et samlet totalareal på 2816 dekar. Området oppnår høy mangeloppfyllelse på kalkbarskog, rik edellauvskog og rødlistede naturtyper som har et udekket vernebehov i fylket. Lågurt-lyngfuruskog (NT) er vanlig samt at det er partier med lågurtlyngkalkskog (NT) og kalklindskog (VU). Det er også flekkvis innslag av åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone (VU). Videre inngår de generelle manglene høye boniteter og lavlandsskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

En sti går så vidt inn i området i nord-øst. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet. Det ligger en hytte i det eksisterende naturreservatet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneiere, Tokke skogeierlag, Tokke JFF, Forum for natur og friluftsliv Telemark, Grenland friluftsråd, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Midt-Telemark Energi AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region sør, Statskog SF Kongsberg, Skagerak Energi AS, Lede AS, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane Nor SF og Statnett SF har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Riksantikvaren minner om at det er fylkeskommunen, som også er på høringslista, som er høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av Heddedalane (utvidelse).

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at de ikke hadde merknader til dette området i forbindelse med oppstartsmeldingen. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden dette. DMF har derfor ingen ytterligere merknader til høringen.

Språkrådet uttalte i forbindelse med oppstartsmeldingen at Heddedalen er den eneste godkjente skrivemåten for naturreservatet. Hvis statsforvalteren ønsker å bruke navnet Heddedalane naturreservat må det opprettes navnesak på navnet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren ønsker å videreføre navnet på eksisterende naturreservat, og tilrår navnet Heddedalane som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er etter høring gjort en mindre justering rundt Ivarflaten, hvor det står en hytte. Det er tatt ut ca. 1 dekar. I tillegg har Statsforvalteren kvalitetssikret vernegrensen mot Bandak, slik at denne følger vannkant. Også eksisterende vernegrense er kvalitetssikret mot vannkant. Samlet har det ført til at totalareal for området endres fra 2822 til 2816 dekar.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tar Statsforvalterens tilråding av navnet på området til etterretning. Det må opprettes navnesak på navnet Heddedalane naturreservat. Et eventuelt negativt vedtak på navnet vil medføre at dette må endres ved en senere anledning.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Heddedalane:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Heddedalane naturreservat.

24. Kulerødvannet, Sandefjord kommune

Totalareal 106 daa, hvorav 95 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre skog i lavlandet med naturtypene frisk rik edellauvskog og lågurt-edellauvskog samt barskog på høy bonitet. Det spesielle med området er arealer med gammel bøkeskog og rik edellauvskog som gir grunnlag for et spesialisert artsmangfold med forekomster av trua og sjeldne arter. Det er forekomster av rødlista arter og naturtyper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Undersøkelsesområdet omfatter et lite skogområde rundt Kulerødvannet i Sandefjord, ca. 3 km sørøst fra Andebu sentrum. Topografen er typisk for regionen, med et småkollete landskap. Berggrunnen består i hovedsak av syenittporfyr og rombeporfyr dekket av forvitringmateriale og hav- og fjordavsetning. Kulerødvannet ligger i boreonemoral vegetasjonssone.

Området består hovedsakelig av eldre skog på høy bonitet av edellauv, barskog og fuktigere skog med svartor. Vegetasjonstypene er varierte med lågurt, høgstaude, storbregne og fattigere blåbær/bærlýng utforminger. Det er områder med gammel og grov bøkeskog (store gamle trær) og død ved. Flere steder i området er skogen påvirket av tidligere hogst av deler av tresjiktet, slik at det står igjen mange stubber (hovedsakelig gran).

Artsmangfoldet i Kulerødvannet er etter biologisk registrering vurdert som et lite spesialområde for biologisk mangfold. Området er variert og inneholder en rekke naturtyper og livsmiljøer som er viktig for naturmangfoldet. At området grenser til ferskvann skaper også leveområder særlig for insektarter som lever både på land og i vann. Det er både fattig skog i området med lite jordekke og rikere skog på dypere jordmonn. I partier med eldre og gammel skog er det også relativt store forekomster av død ved først og fremst gran og bøk, men også andre treslag er representert. Liggende død ved har ulik nedbrytningsgrad.

Av rødlistede naturtyper inngår frisk rik edellauvskog (NT), lågurt- edellauvskog (VU), høgstaude-edellauvskog (VU) og rik svartorsumpskog (VU). Det er registrert ask (VU) og safransmåfingersopp (VU) i området og det er potensial for flere både jordboende og vedboende arter knyttet til gammel bøkeskog og annen edellauvskog.

Området oppfyller viktige mangler i skogvernet knyttet til høybonitetsskog i lavlandet i boreonemoral vegetasjonssone. Området vil i tillegg bidra til å oppfylle mangler knyttet til edellauvskog, derav flere trua naturtyper.

Området Kulerødvannet vurderes samlet å være regionalt verdifullt (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er flere stier i området. I vest går to traktorveger inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneier, Sandefjord kommune, til Vestfold og Telemark fylkeskommune, samt til følgende lokale og regionale lag, organisasjoner og etater: Forum for natur og friluftsliv i Vestfold, NJFF Vestfold, Norges vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Bondelag avd. Vestfold Bondelag, DNT Vestfold, Birdlife Norge avdeling Vestfold, Vestfold Sau og Geit, Vestfold Bonde- og småbrukarlag, Naturvernforbundet i Vestfold, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tønsberg soppforening og Andebu idrettslag.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane Nor SF, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Statnett SF har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. De viser videre til at Lede AS har områdekonsesjon, og oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller framtidige prosjekter. NVE ber nettselskap om å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. NVE er positiv til at både Lede AS og Statnett SF er på høringslista, og de viser også til at Statnett SF har informert om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget.

Lede AS kommenterer at de ikke har ledninger innenfor dette verneforslaget.

Andebu idrettslag skriver at de ikke har merknader til forslag til vernebestemmelser, men at de er positivt til begrensinger på motorisert ferdsel. Idrettslaget har heller ingen planer om flere turstier innenfor det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Kulerødvannet som i høringsforslaget.

Avgrensning

Grunneier med gnr./bnr. 538/7 har trukket sitt tilbud etter høring. I tillegg har grunneier med gnr./bnr. 538/9 ønske om å holde utenfor en buffer mot veg i nord for fremtidig tilrettelegging for beite. Et areal på ca. 21 dekar er tatt ut etter høringen.

Verneforskrift

Formålet i verneforskriften er endret etter høring fordi to naturtypelokaliteter har falt ut som resultat av at en grunneier har trukket sitt tilbud.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kulerødvannet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Kulerødvannet som naturreservat.

25. Skørsåsane, Sandefjord kommune

Totalareal 785 daa, hvorav 760 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en mosaikk av fattig og rik edellauvskog med bøkedominans, boreonemoral blandingsskog og eldre barskog i lavlandet. Området har forekomster av trua og sjeldne arter, og har særlig betydning for biologisk mangfold. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Skørsåsane ligger vest for Andebu sentrum og består av fire parallelle åsrygger i nord- sørlig retning med overveiende bratte lisider mot de smale dalene innimellom. Det meste av berggrunnen består av syenittporfyr og kvartssyenittporfyr. I øst finnes ignimbritt. I det sentrale område mangler i stor grad løsmasser, mens det i sør og øst finnes noe løsmasser av forvittringsmateriale og hav- og fjordavsetning. Skørsåsane ligger i boreonemoral vegetasjonssone.

Området består av lavereliggende, eldre lauv, blandingsskoger og barskoger i hogstklasse 5. Treslagssammensetningen i området er nokså variert hvor det særlig i de sørlige delene er en variert sammensetning av treslagene. Her dominerer bøk på nokså store areal, ofte sammen med gran. En del gran er stedvis hogd ut slik at en trolig naturlig "stabil" blandingsskog av disse treslagene, overveiende er erstattet med mer rene bøkeskoger. Dette gjelder særlig i dalbunner hvor grana har vært lett tilgjengelig for hogst. Stedvis finnes litt eik, og særlig der hvor løsmassedekningen er noe tykkere, finnes også en del spisslønn og noe ask, samt at hassel er temmelig vanlig i busksjiktet. Ellers i området dominerer barskog med furudominans på topper og grandominans i søkk, stedvis med innslag av bøk, spisslønn, lind og osp.

Produktiv, naturlig forynget skog dominerer området. Ifølge bestandsdata er det noen mindre hogstflater og yngre planta skog innenfor området, men tilbudsarealet er i hovedsak eldre skog i alderen 70- 150 år. I dalbunner og nedre deler av lisider er skogen høyreist, og «middels» grovvokst. Det finnes spredt med dødved både av gran, osp og småstammet edellauvtrevirke. Grunnet høy bonitet og lang vekstsesong, vil skogen temmelig raskt (antatt 20-50 år) kunne produsere mer grovvokst skog og en god del dødved. Berggrunnen i området er ikke særlig rik på baseioner (kalk), og blåbær og – lyngskog dominer, men det forekommer rikere vegetasjonstyper med lågurt.

Skørsåsanene er et skogområde med viktige og varierte naturverdier, med liten fragmentering av yngre skog. De høyeste naturverdier ligger i de nedre sørøstre deler hvor det finnes høyvokst eldre produktiv gran/bøkeskog og boreonemoral blandingsskog med gran, eik, bøk, spisslønn, lind, hassel, osp med flere. Resten av området utfyller disse kvalitetene hvor bøk/osp/grandominert skog finnes som mindre partier mellom mer furu- og barblandingsdominert barskog.

Av arter knyttet til eldre naturskogpreget skog, er det gjort funn av rosenkjuke (NT), svartonekjuke (NT), kjerneklubbe (NT), begerfingersopp, sprikeskjegg (NT). Kanskje mest interessant er tidligere funn av blomsterstry (VU) som er funnet et par steder, samt eikedyneke (VU). Hønsehauk (NT) ble hørt ett sted under kartlegging, og trolig hekker arten innenfor området. Stedvis høyvokst skog på god bonitet medfører potensial for raskt framtidig dannelselse av dødved-kvaliteter som er viktig for flere sopp og insektarter, og grov dødved av flere treslag.

Det er tidligere registrert naturtypene rik edellauvskog, gammel barskog og rik sump- og kildeskog innenfor området, samt nøkkelbiotopene (MiS- figurer) bekkekløft, rik bakkevegetasjon, gamle trær og eldre lauvsuksesjon.

Skørsåsanene oppfyller flere mangler ved skogvernet i Norge og har samlet sett en høy mangelloppfyllelse. Området fanger opp lavereliggende og produktiv skog, i tillegg til fylkesvise mangler som fattig og rik edellauvskog, rike blandingsskoger og barskog på høy bonitet i boreonemoral vegetasjonssone. Det antas at nærmere halvparten av arealet er skog på høyere boniteter og rike blandingsskoger. Sandefjord kommune har en lav verneandel sammenlignet med landet for øvrig.

Området Skørsåsanene vurderes samlet å være minst regionalt verdifullt (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det ligger en basestasjon for mobiltelefoni innenfor verneforslaget. Det går en lavtspenningsledning inn til denne. Det ligger en brønn helt vest i verneforslaget. Det er flere stier i området, og også noen traktorveger som går inn i området. To traktorveger krysser området i øst. Disse tråkkes som skiløype. En av disse vegene benyttes i forbindelse med drift av bakenforliggende areal på gnr. 244 bnr. 9.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneier, Forum for natur og friluftsliv i Vestfold, NJFF Vestfold, Norges vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Bondelag avd. Vestfold Bondelag, DNT Vestfold, Birdlife Norge avdeling Vestfold, Vestfold Sau og Geit, Vestfold Bonde- og småbrukarlag, Naturvernforbundet i Vestfold, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tønsberg soppforening og Andebu idrettslag.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane Nor SF, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Statnett SF har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. De viser videre til at Lede AS har områdekonsesjon, og oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller framtidige prosjekter. NVE ber nettselskap om å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. NVE er positiv til at både Lede AS og Statnett SF er på høringslista, og de viser også til at Statnett SF har informert om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget.

Lede AS viser til at de har lavspenningsledning innenfor området, og at det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anlegget. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Lede AS skriver at alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Andebu idrettslag skriver at de ikke har merknader til forslag til vernebestemmelser, men at de er positive til begrensinger på motorisert ferdsel. Idrettslaget har heller ingen planer om flere turstier innenfor det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

I tråd med uttalelse fra Lede AS er det lagt inn eksisterende kraftledning i forslag til vernekart. Ryddesone langs lavspenningsledninger er 5 meter, og dersom trær som fjernes ikke tas ut av området for annen bruk, så kan de med fordel legges spredt ut i terrenget langs ryddelinja og ut i reservatet.

Statsforvalteren skriver at det ikke har kommet inn uttalelse fra drifter/eier av basestasjonen i Skørsåsane. Tilrådingen er sendt i kopi til Telenor og Telia, for mulighet til å komme med innspill direkte til Miljødirektoratet i etterkant, dersom det er ønskelig.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Skørsåsane som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

I samsvar med innspill fra Lede AS er det tatt inn bestemmelser for drift, vedlikehold, oppgradering og motorisert ferdsel for kraftledningen i forslaget til verneforskrift.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskriften som

beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet har ikke mottatt innspill fra Telenor eller Telia. Det er i forslag til verneforskrift lagt inn unntak for drift, vedlikehold og nødvendig rydding knyttet til basestasjon i verneforskriften samt muligheten for å søke oppgradering og til bruk av helikopter i forbindelse med vedlikeholdsarbeider.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skørsåsane:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skørsåsane som naturreservat.

8.5 (OSLO OG) VIKEN FYLKE

Det tilrås vern av 6 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

26. Loreåsen, Hole kommune

Totalareal 137 daa, hvorav 131 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en stor kalkås med velutviklet kalkfuruskog, kalkgranskog og innslag av kalklindeskog og åpen grunnlendt kalkmark. Videre er formålet å bevare et område med et rikt mangfold av mykorrhizasopp og karplanter, og med forekomst av mange sjeldne og krevende arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Loreåsen ble utredet for vern gjennom en myndighetsstyrt verneprosess som skulle gi økologisk kompensasjon for Ringeriksbanen og E16, og Loreåsen var tenkt å kompensere for kalkskog som går tapt gjennom reguleringsplanen. Området ble kartlagt, og naturfaglig rapport forelå i mai 2016. Oppstartsmelding ble sendt i 2017 og verneforslaget var på høring i 2018. Loreåsen ble trukket ut av denne verneplanen før tilråding ble sendt til Miljødirektoratet, og det ble besluttet å prøve å få tilbud om frivillig vern som kompensasjon for tapte skogarealer. I september 2019 fikk Statsforvalteren tilbud om frivillig vern av Loreåsen.

Loreåsen er en ås med stor og gammel kalkskog langs vestsiden av Steinsfjorden. På toppen og på østsiden av åsen er det urterik kalkfuruskog, i nordvestre del er det kalkgranskog og i nordøst er det innslag av kaledellauvskog med kalklindeskog. Vestsiden av åsen er stedvis svært bratt ned mot Steinsvika og jordbrukslandskapet innenfor. I sørvest grenser verneforslaget mot Steinsvika naturreservat, mens det i sørøst grenser til Steinsfjorden biotopvernområde. I nordvest grenser området mot beiteområde og dyrka mark og på østsiden av åsen og verneområdet og ut mot Steinsfjorden ligger det et hyttefelt.

Loreåsen har store naturverdier knyttet til kalkskogen, særlig kalbarskogen som utgjør store deler av verneområdet. Det er en rik mykorrhizasoppfunga, inkludert mange rødlistearter over hele området. Det er også et stort mangfold av karplanter og lav. På åpne kalkberg og bergvegger finnes kravfulle kalkberglav og moser. Eksempler på rødlistede arter som finnes på Loreåsen er den sterkt truede sopparten furufiltkjuke og mosen stjertmose som også er sterkt truet. Området er vurdert som svært verdifullt, verdi A. I sørvest strekker verneforslaget seg helt ned til vannkanten i Steinsvika slik at vi får hele gradienten fra vannet og opp til toppen av åsen.

Helt i sør har området deler av en lokalitet av naturtypen åpen kalkmark, som strekker seg videre sørover mot spissen av Loretangen. De mest artsrike utformingene av denne naturtypen finner vi nettopp i boreonemoral sone. Naturtypen huser et stort mangfold av planter, sopp og insekter, og blant disse finner vi noen av våre mest sjeldne arter. Lokaliteten ved Loretangen inneholder flere kalk- og varmekrevende arter. Flere av artene som er registret innenfor foreslått verneområde står på rødlista, deriblant myklundemose og stuvkraterlav som har status sterkt truet (EN) og tyrislørsopp og kritt kalklav som har status sårbar (VU). Varme urterike lokaliteter som dette har i tillegg stort potensiale for krevende insekter. Det kan også forekomme krevende beitemarksopp i tørrengareal. Åpen grunnlendt kalkmark er en sterkt truet naturtype (EN). Naturtypen er i tillegg en *utvalgt naturtype* som vi har et særskilt ansvar for å ivareta. Lokalitetens verdi er satt til svært viktig.

I tillegg til å oppfylle viktige mangler i skogvernet knyttet til kalkskog i sørboreal og boreonemoral vegetasjonssone generelt, vil vern av Loreåsen bidra til å oppfylle mangler knyttet til den trua naturtypen åpen grunnlendt kalkmark.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det har vært drevet skogbruk/plukkhogst i verneforslaget fra gammelt av, men de senere åra har skogen ikke vært drevet, og det aller meste av arealet består av gammel skog. Grunneier har bier og bikuber på åsen. Det er ingen bygninger eller tilsvarende anlegg i verneforslaget. En bilveg krysser området lengst i sør, og en traktorveg går gjennom området i nordøst.

Området brukes til friluftsliv, særlig av folk fra hyttene øst og nord for verneforslaget, og det er stier opp til toppen av åsen. Deler av verneforslaget på Loreåsen ligger innenfor det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet på Steinssletta.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring til: *Grunneiere, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund,*

Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, OVF, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statens landbruksforvaltning, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge, Banevokterne, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, E16-Ringeriksbanen grunneierlag, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Fossekallen IL, Fossen Utvikling, Glitre Energi Nett AS, Hallingdal kraftnett AS, Helgelandsmoen Næringspark AS, Midtkraft, Midtkraft Nett, MiljøRett §112, Naturvernforbundet i Buskerud, NOF Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norgesnett AS, Ringerike kommune, Ringerikskraft nett AS, Ringerike o-lag, Skagerak energi AS, Statens Vegvesen Region Sør, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken Skog

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett har ikke anlegg som er berørt av planene og har ikke merknader til saken.

Språkrådet har ingen merknader.

Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) har vurdert om planene er i konflikt med eksisterende, planlagte eller potensielle energiresurser, dammer og regulering av magasiner, kraftlinjer og målestasjoner. Det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett innenfor området som NVE kjenner til. NVE har generelt ikke nettselskapenes planer for distribusjonsnett. Statnett SF og områdekonsesjonær Ringerikes-Kraft Nett AS har mottatt forslaget til vern på høring.

Norges Skogeierforbund og Viken Skog mener i sine uttalelser det er uheldig med en myndighetsstyrt verneprosess for skog i og med at det er vedtatt av Stortinget av vern av privateid skog skal skje gjennom frivillig vern. De stiller seg positive til å bidra til å fremskaffe kompensasjonsareal gjennom frivillig vern av skog.

Loretangen Vel mener verneforslaget omfatter Loretangen, ikke Loreåsen. De ønsker en noe større buffer mellom vernegrensa og hyttetomtene på østsiden. Hytteeierne bruker området for tur, og de frykter at verdien som friluftsområde kan bli vesentlig svekket. Området preges av gjengroing med grantrær fra 1950 tallet, og det etterlyses skjøtsel av området.

I tillegg har det vært dialog med grunneier i forbindelse med verneprosessen, om enkelte forhold knyttet til vedkommendes bruk av området.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar uttalelsene fra Statnett, Språkrådet og NVE til etterretning.

Når det gjelder synspunktene fra Norges Skogeierforbund og Viken Skog så tok Fylkesmannen disse til følge og la bort verneforslaget for Loreåsen da Fylkesmannen i Buskerud sendte sin tilråding om vern av kompensasjonsarealer til Miljødirektoratet i 2018.

Vedrørende Loretangen Vel sitt innspill, så poengterer Statsforvalteren at verneforslaget ligger fra toppen av Loreåsen og sørover, og at hos kartverket så gjelder dette navnet et større område enn

bare toppen. Dette navnet er også benyttet i grunneiers tilbud. Statsforvalteren har ellers imøtekommet ønsket om å trekke grensa lenger vekk fra hyttene. Ved at traktorveg og stier er avmerket på kartet og kan ryddes mener Statsforvalteren at områdets verdi for friluftsliv ivaretas. Behovet for skjøtsel vil bli vurdert ut ifra ønsket om å sikre de naturfaglige verdiene, og uttak av gran kan vurderes som et skjøtselstiltak.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Loreåsen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Vernegrensa er trukket lenger unna hyttene, dvs. at den nå går minst 25-30 meter fra hyttene. Samtidig er det tatt inne et ekstra areal øst for bilvegen helt sør i området. Dette med bakgrunn i forekomst av den svært trua naturtypen åpen grunnlendt kalkmark og funn av rødlistede arter, samt at utvidelsen var etter grunneier sitt ønske. Nytt totalareal for området blir med dette 137 dekar.

Verneforskrift

Endringer og tilføyelser i samsvar med innspill i fm høring:

Nytt punkt § 4 g: *Vedlikehold av eksisterende bilvei og traktorvei avmerket på vernekartet.*

Nytt punkt § 6 c: *Nødvendig motorferdsel på traktorvei avmerket på vernekartet i for uttransport av felt elg og hjort*

Nytt punkt 6 d: *Nødvendig motorferdsel på traktorvei avmerket på vernekartet for drift av bakenforliggende skog.*

Nytt punkt § 6 e: *Motorferdsel på bilvei avmerket på vernekartet*

Nytt punkt § 7 g: *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt og forsiktig rydding av kvist og småbusker i skuddfeltet*

Tilføyelse (uthevet) i § 7 h: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 g og 7 b og f.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Loreåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Loreåsen som naturreservat.

27. Tverrbergkastet, Lier kommune

Nytt verneareal 65 daa, hvorav 65 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 802 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde som representerer en bestemt type natur i form av produktiv og artsrik barskog og som inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Området er lavereliggende, og vegetasjonen er variert og med større innslag av rikere skogtyper som lågurtskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand og videreutvikle dem.

Området ligger i Lier kommune, i lia ned mot Holsfjorden. Den foreslåtte utvidelsen er et mindre areal nordover fra eksisterende reservat. Området ble kartlagt som et større areal gjennom kalkskogkartleggingene i 2018. Utvidelsesforslaget omfatter to kjerneområder fra denne kartleggingen, ett område med rik edellauvskog med utformingen alm-lindeskog, og ett område med gammel granskog med utformingen gammel lavlandsgranskog.

Edellauvskogslokaliteten framstår som ganske intakt og lite påvirket av de siste 40-50 årene. Området har sannsynligvis blitt brukt til beite tidligere og historiske flyfoto viser at området ble holdt noe mer åpent fram til begynnelsen av 1960-tallet. Tresjiktet domineres av lind, spisslønn og hassel. I tillegg finnes noe alm, ask, gråor, osp, bjørk og gran. Feltsjiktet er lite utviklet, men innehar kravfulle arter som trollbær, sanikel, marianøkleblom, skogsalat, blåveis og firblad. Skogen er godt sjiktet og har relativt god aldersspredning. Enkelte lindetrær er hule. Det noe innslag av død ved i lokaliteten. I tillegg til alm (VU) og ask (VU) er det registrert almelav (NT) og skrukkeøre (NT) innenfor lokaliteten. Flere rødlistede vedlevende biller er påvist i liknende miljøer i områder, så potensialet for slike funn er også vurdert å være til stede.

Granskogslokaliteten har i tillegg til å være dominert av gran innslag av hassel, ask, rogn, bjørk og selje. Feltsjiktet har spredte forekomster av flere krevende arter, som blant annet blåveis, knollerteknapp og fingerstarr. Skogen har et urørt preg uten spor av hogst eller andre former for menneskelig inngrep. Hengelavsamfunn er ganske godt utviklet på de eldste trærne. Her er de rødlistede artene prikkporekuke (EN), rosenjodskinn (EN), sjokoladekjuke (VU), svartsoneskjuke (NT), rosenkjuke (NT), klengeskjuke (VU) og rynkeskinn (NT).

Området har et relativt stort potensial for å huse forekomster av basekrevende jordboende sopp som danner mykorrhiza med hassel og lind.

Naturtypen med rik edellauvskog faller inn under den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog som er vurdert som nær truet (NT). De viktigste verdiene knytter seg til gammel lavlandsgranskog og rik edellauvskog og vil supplere verneverdiene i eksisterende reservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente inngrep, veger eller stier innenfor utvidelsesforslaget. Det er registrert rødhyll (SE) innenfor lokaliteten.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med 6 andre områder, og er sendt til: *Grunneiere, rettighetshavere, naboer, Akershus Bondelag, Viken idrettskrets (tidl. Akershus Idrettskrets), Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Aurskog-Høland kommune, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit Buskerud Skikrets, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, Drammen kommune Drammen friluftsforum, Elverket*

Høland AS, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv –Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Haga Idrettsforening, Hallingdal kraftnett, IF Hellas, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Lier kommune, Marker kommune, Mjøndalen jeger- og fiskerforening, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nesbyen kommune, NOF Buskerud, Norges Jeger og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Norskog, NVE, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd , Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Skiforeningen, Statens Vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken Skog, Viken Skog SA, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og distriktsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Bane NOR og Statens Vegvesen har uttalt seg til verneforslaget, men har ingen merknader til områdene i høringsforslaget.

Riksantikvaren opplyser at de ikke er riktig høringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker, og viser til kulturmiljøforvaltningen i Viken fylkeskommune. Viken fylkeskommune har vært på høringslisten og har gitt eget innspill.

Viken fylkeskommune har ingen kommentarer til verneforslaget. De er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivarettatt i høringsforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at det er ingen konflikter knyttet til eksisterende eller fremtidige energi- og vassdragsinteresser. Glitre Energi Nett har områdekonsesjon og NVE viser til deres uttalelse til oppstartsmelding. Vernegrensen går langs magasinet Holsfjorden som driftes i forbindelse med kraftproduksjon. Som følge av at eksisterende verneområde grenser til samme magasin er det ingen gjenstående konflikter.

Språkrådet har ingen merknader til at navnet videreføres.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Tverrbergkastet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren har etter opprinnelig tilråding i 2021 blitt enige med grunneier om å inkludere et mindre areal videre nordover langs Holsfjorden pga. forekomst av rik edellauvskog og forekomst av rødlistede arter. Statsforvalteren har anbefalt denne endringen i en ny tilleggstilråding datert 4.8.2023. Nytt verneareal økes fra 45 til 65 dekar. I tillegg oppdaterer Statsforvalteren vernegrensen for det eksisterende verneområdet, slik at denne nå følger vannkant langs Holsfjorden i vest og eiendomsgrense mot fylkesveg 285 i øst. Etter Statsforvalterens vurdering var det slik grensen var ment å gå ved det opprinnelige vernet i 1993. Samlet reduseres opprinnelig verneområde med ca. 43 dekar gjennom disse tilpasningene.

Verneforskrift

I tilleggstilråding datert 5.8.2023 tilrår Statsforvalteren å ta inn følgende tillegg i verneforskriften § 4:

h. Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Tverrbergkastet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Tverrbergkastet naturreservat.

28. Store rekke og Hølvannet, Aurskog-Høland kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 10 953 daa, hvorav 7 219 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 17 784 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et større og sammenhengende skog-, vassdrags- og myrområde med varierte intakte myrtyper i lavlandet, gammel barskog og brannpåvirket skog. Området har særlig betydning for biologisk mangfold og vitenskapelig verdi som referanseområde for både fri utvikling av gammel skog, samt for bevaring og gjenskaping av varierte skogsamfunn og livsmiljø for

branntilknyttede arter gjennom aktiv naturvernbranding. Området har også trua og sjeldne myrtyper og stor betydning for fugl. Det er en målsetting med differensiert forvaltning ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom branding på andre arealer.

Store rekke og Hølvannet ligger ved Setskog helt øst i Aurskog-Høland kommune, og grenser til Sverige mot øst. Dette er en utvidelse av to eksisterende naturreservater; myrreservatet Store rekke i nord, og Hølvannet naturreservat i sør.

Store rekke og Hølvannet er det første området i Norge der det foreslås vern etter naturmangfoldloven med sikte på å forvalte og skjøtte området med kontrollert naturvernbranding. For å sikre et godt kunnskapsgrunnlag i det innledende verneplanarbeidet utarbeidet flere fagrapporter. Området ble kartlagt og vurdert i henhold til standard skogvernmetodikk i 2009. En oppdatering og ny vurdering ble foretatt i 2019. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har foretatt en naturhistorisk vurdering av verneforslagets brannhistorikk. Det er også foretatt en mer konkret brannteknisk vurdering. Denne er gjennomført av Falck Natur AB, som har spesialisert seg på naturvernbranding i Sverige.

Lokaliteten befinner seg på et småkupert platå der høydeforskjellen kun er på rundt 100 meter. Små skogkledde rygger stikker opp som øyer i et ellers myrdominert landskap. Berggrunnen består av fattige bergarter som diorittisk til granittisk gneis og løsmassene domineres av tykke lag med torv rundt myrsystemene. På de skogkledde forhøyningene er det bart berg, med stedvis tynt løsmassedekke. Vegetasjonssonen er sørboreal. Nærmeste meteorologiske målestasjon befinner seg ved Setten og viser en årlig middeltemperatur på 4,4 °C. Gjennomsnittlig årsnedbør er på 740 mm.

Området ble kartlagt og vurdert i henhold til standard skogvernmetodikk i 2009. En oppdatering og ny vurdering ble foretatt i 2019. Verneforslaget består av skog og store myrkomplekser med flere tjern og vann. De betydelige myrarealene er i stor grad avgrenset som viktige naturtyper med intakt lavlandsmyr i innlandet. Fattig lavproduktiv furuskog dominerer. På noe bedre boniteter er det furudominert blandingsskog og enkelte partier er grandominert. Betydelige arealer består av biologisk sett halvgammel, men hovedsakelig naturlig forynget skog. Det er lite død ved og biologisk gamle trær. Det finnes imidlertid partier med eldre furuskog av høyere naturverdi. Området er viktig som hekke- og oppvekstområde for både våtmarks- og skogtilknyttede fuglearter. Totalt sett skårer området lavt på kriteriene for verdisetting av skogvernområder (lokalt verneverdig), og det har per i dag begrensende skogtilknyttede naturverdier. Det er dermed få viktige naturkvaliteter som kan gå tapt ved branding, samtidig som området vurderes å ha et betydelig restaureringspotensial gjennom naturvernbranding.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har foretatt en naturhistorisk vurdering av verneforslagets brannhistorikk. Stubber og stammer med spor etter historiske branner er vanlig i hele området. Det er dokumentert gjennomsnittlige brannintervaller på 24-36 år i en 300-års periode fra 1530 til 1830, med påfølgende trolig brannfri 200-års periode. NIBIO konkluderer med at både furubrenner og lauvbrenner har vært viktige i disse skogstraktene.

Det er også foretatt en mer konkret brannteknisk vurdering. Denne er gjennomført av Falck Natur AB, biolog som har spesialisert seg på gjennomføring av naturvernbranding i Sverige. I rapporten vurderes områdets egnethet for branding ut fra både sikkerhetsmessige og naturfaglige forhold. Det konkluderes med at området har gode forutsetninger for å bevare og gjenskape naturverdier knyttet til brannpåvirket furuskog. Overordnet vurderes også området godt egnet for å kunne gjennomføre branding på en sikkerhetsmessig forsvarlig og god måte. Verneforslaget er i rapporten delt inn i soner/branningsklasser ut fra arealenes egnethet for branding. Disse er klassifisert som «branningsklasse 1: svært godt egnet for branding», «branningsklasse 2: greit å brenne» eller

«brenningsklasse 3: egner seg ikke for brenning». Brenningsklasse 1 og 2 utgjør totalt ca. 5 531 dekar. Det er også foreslått mulige reelle avgrensede brenningsobjekter med arealer fra ca. 40 til 300 dekar. Konkrete brenningsobjekter må imidlertid planlegges mer i detalj i en respektiv brenningsplan. Rapporten gir også informasjon om hvordan en naturvernrensing kan gjennomføres med avgrensing av brenningsobjekt, forberedelser før brenning og sikring av grenser, mannskap og gjennomføring på brenningsdagen, samt oppfølging og kontroll dagene/ukene etter brenningen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

I eksisterende Hølvannet naturreservat er det registrert en nyoppdaget fangstgrop i 2014 ved navn Røvassmåsan. Denne er automatisk fredet. Lukashytta ved svenskegrensa øst for Hølvannet er registrert som en SEFRAK-bygning med meldeplikt ved riving eller ombygging. Ut fra Statsforvalterens kjennskap, benyttes området per i dag ikke til beite. Den innerste delen av skogsbilvegen inn til Brennoppvika går gjennom verneforslaget. Denne veien er nødvendig for transport til båtplassen ved Brennoppvika og snuplassen i enden er nødvendig for skogbruksaktivitet på utsiden av verneforslaget. Det trækkes skiløyper i begge delområdene.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

I høringsperioden ble det avholdt informasjonsmøter med skogeierforbund, skogeierforening og kommunen med brann og redningsvesen, beredskap-, miljø og skogansvarlige. Det ble også arrangert et åpent informasjonsmøte på rådhuset i Bjørkelangen den 15. februar der alle var velkomne. På informasjonsmøtet ble det gitt informasjon om verneforslaget, hva kontrollert brenning er og hvorfor det er nødvendig. På informasjonsmøtet deltok 20-30 personer.

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Aurskog-Høland kommune, Viken fylkeskommune, Akershus bondelag, Akershus, Idrettskrets, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus sau og geit, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, El-Verket Høland AS, Forum for natur og friluftsliv Akershus, Glommen Mjøsen Skog, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarka Fiskeadministrasjon, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Øst, Telenor servicesenter for nettutbygging, Länsstyrelsen i Värmland, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og distriktsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge*

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, BaneNOR SF, Viken fylkeskommune og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til høringsforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de ikke kjenner til noen konflikter knyttet til verneforslaget. De oppfordrer I-Verket Høland AS, som har områdekonsesjon, til å uttale seg.

Aurskog-Høland kommune ønsker å gi honnør til Statsforvalteren i Oslo og Viken for å ha gjort grundige forberedelser, og involvert både kommunen og brann- og redningsvesen tidlig i prosessen. Kommunen støtter høringsforslaget om utvidelser av Store rekke og Hølvannet naturreservater, og forutsetter at eventuell naturvernbrandbrenning som skjøtselstiltak vil planlegges i nær dialog med kommunen og med god og relevant kommunikasjon overfor deres innbyggere slik forslaget legger opp til. De viser til at den kontrollerte brenningen er en fin anledning for den lokale brannvesen til å øke kunnskapen om branndynamikk i skog, og at brann- og redningsvesenet bør få anledning til å delta som observatører og deltakere. De viser videre til at brenning av skog er interessant for Forskning og utforskning (FoU)-miljøene, og at Statsforvalteren bør invitere forskningen til innsats for å belyse ulike forhold man ikke vet om brann, og påvirkning av brann i skog. Skolene, både grunnskolen og videregående, kan også inviteres inn i både planlegging av brenning og forskning på de brannpåvirkede skogområdene.

Kommunen skal etter folkehelseloven føre tilsyn med de faktorer og forhold i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Den som skal gjennomføre tiltak som kan tenkes å ha innvirkning på helsemessige forhold, skal av eget tiltak melde fra til kommunen og kommunen kan pålegge den ansvarlige å informere allmennheten om forholdene. Høringsdokumentet kunne med fordel ha vært tydeligere i å kommentere mulige helsemessige konsekvenser for innbyggerne. Det forutsettes videre at det gjøres egne vurderinger knyttet til ivaretagelsen av helse for de personene som skal gjennomføre selve brenningen. Aurskog-Høland kommune ber om at innvirkning av naturvernbrandbrenning på helsemessige forhold beskrives tydeligere i skjøtelsesplanen og i brenningsplanen når den lages nærmere opp til tidspunktet det er aktuelt med brenning som skjøtselstiltak.

Gitt beliggenheten vurderer kommuneoverlegen at risikoen for helsefare for kommunens innbyggere som følge av eksponering for røyk som lav. Det kan ikke helt utelukkes at enkelte innbyggere vil kunne oppleve ulempe. Dette vil særlig kunne gjelde innbyggere med eksisterende luftveislidelser. Det er viktig og avgjørende at allmennheten varsles godt forut for en naturvernbrandbrenning. Både for at den enkelte i berørte områder kan ta sine forholdsregler ved å enten reise bort eller oppholde seg innendørs, men ikke minst for å hindre unødig frykt og bekymring. Kommuneoverlegen mener skjøtelsesplanens beskrivelse av planlagte kommunikasjonstiltak kan legges til grunn for videre arbeid. Opplysningsplikten som følge av folkehelseloven vurderes ivare tatt. Kommuneoverlegen ønsker imidlertid å være involvert i videre detaljering av kommunikasjonsplanen forut for gjennomføring av brenningen.

Kommunen forutsetter at ansatte innenfor beredskap, skogbruk og miljøvern samt Nedre Romerike brann- og redningsvesen fortsatt blir involvert i prosessen med planlegging og gjennomføring av brenning som skjøtselstiltak. Aurskog-Høland kommune bekrefter opplysningene som er lagt til grunn i høringsnotatet om at kommunen ikke har fastsatt egen, lokal forskrift som regulerer åpen brenning. Kommunen oppfatter at tiltaket er å anse som alminnelig forurensning etter forurensningslovens § 8 og derfor ikke krever særskilt tillatelse. Kommunen viser til Miljødirektoratets veileder Åpen brenning og brenning av avfall i småovner som nevner

flatebrenning i skogbruket som eksempel på alminnelig forurensning. Ved behov for eventuelle tillatelser etter forurensningsloven ligger denne myndigheten uansett ikke til kommunen, men til Statsforvalteren eventuelt Miljødirektoratet.

NOAH- for dyrs rettigheter oppfordrer Statsforvalteren til å ikke tillate naturvernbranding i skogen i den sårbare tiden (vårmånedene) hvor mange dyr og fugl er i gang med å få unger. De mener det er alvorlig å igangsette en skogbrann i en periode hvor dyreunger ikke har mulighet til å flykte fra brannen. De viser til naturmangfoldloven § 15 første ledd "*Ved enhver aktivitet skal unødig skade og lidelse på villlevende dyr og deres reir, bo eller hi unngås*", og tredje ledd "*Likeledes skal unødig jaging av villlevende dyr unngås*." De viser videre til forarbeidene til bestemmelsen hvor det er utdypet at "*Vurderingen av om en aktivitet innebærer unødig jaging må vurderes bl.a ut fra dyrevelferdshensyn, vedkommendes behov for å gjennomføre den aktuelle aktiviteten og hvorvidt en mer skånsom fremgangsmåte kan benyttes. Som eksempel kan nevnes trening av hund for jakt- og ettersøksformål. Aktiviteten i seg selv vil ikke generelt rammes av bestemmelsen, men slik aktivitet i viltets yngletid eller andre sårbare perioder, kan innebære unødig jaging. Denne type trening må da gjennomføres på andre tidspunkter i stedet.*" Altså en aktivitet som kan gjennomføres utenom yngletid, bør ikke igangsettes i yngletiden. Dyrevelferdsloven § 3 gjelder også ville dyr i skogen, og lyder: "*Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.*" I tillegg er det "*forbudt å hensette dyr i hjelpeløs tilstand*", jf. dyrevelferdsloven § 14 bokstav b. NOAH – for dyrs rettigheter mener Statsforvalteren er forpliktet til å sikre håndheving av både naturmangfoldloven § 15 og dyrevelferdsloven §§ 3 og 14. Dersom det er fare for at ville dyr utsettes for unødige påkjenninger og belastninger, bør naturvernbranding ikke gjennomføres.

Mer Villmark Nå er positive til utvidelsesforslagene ved Store rekke og Hølvannet, og viser til at de tidligere har gitt innspill om vern i området. De mener at det er verneverdier som grenser til verneforslaget som kunne vært inkludert. Dette gjelder arealer ved Flinttjernmåsan, strandarealer ved Hølvannet og Veslemyra. De viser videre til en leirplass ved nordøstre på Langtjern som burde fjernes, og noen grøfter bla. ved Hillertjerna som bør tettes. Brandingen bør gjennomføres slik at noen nåværende brannstubber spares. De har ofte eksisterende brannstubbela-arter på seg og bør bevares slik at de kan spre seg til nytt forkullet trevirke i området.

Rømskog idrettslag legger skispor ved Hillertjerna og Kaperalmåsan. Løypene er vist på skisporet.no. De har også en avstikker mot Store rekke der de kobler seg på Setskog IL sitt løypenett. De har også løypene syd for det foreslåtte verneområdet. Hvis isen er tykk har de tidligere kjørt over Sundvannet og brukt gammel vinterveg på ca. 100 m. fra Fyrtynnvika og inn på løypen, denne vises ikke på Skisporet.no. De kjører med snøscooter med sporlegger bak for å lage løypene som ligger i åpne myrområder og krever ingen inngrep i naturen. Løypene blir mye brukt og er av stor betydning for folk i området. De håper derfor å kunne fortsette å bruke området etter en eventuell vern.

Setskog IF kjører skispor på Store rekke ved «gode snøvintre». Løypene er vist på skisporet.no. I tillegg har de en løypetrásé som ikke vises på skisporet.no ved Askviktjenn over Brattfossvannet og til løypa rundt Store rekke. Denne blir kun kjørt hvis det er gode isforhold.

Statsforvalterens kommentarer:

Kompetanseheving, forskning og undervisning

Det er viktig å dokumentere effektene av skjøtselstiltakene. Dette kan gjøres med undersøkelser både før og etter brandingene, jf. utkast til skjøtselplan. Undersøkelser som igangsettes direkte i regi av oss vil i hovedsak ta utgangspunkt i eksisterende naturverdier og ønskede mål/resultater med brandingene. Det er imidlertid veldig positivt om brandingsområdene også kan brukes til andre viktige

og relevante forskningsspørsmål. Statsforvalteren vil invitere til forskning, undervisning og oppfølging i forbindelse med naturvernbrandingen. Dette kan gi verdifull og viktig kunnskap inn i forvaltningsarbeidet. Brannvesenet vil være orientert og Statsforvalteren ser det som positivt dersom de ønsker å benytte anledningen til å observere og lære mer om brannens oppførsel i skogsmark, og hvordan planlegge og kontrollere en brenning.

Helsemessige konsekvenser

Brenningen vil nok merkes blant befolkningen i nærmeste nabolag i form av lukt og synlig røyk. Det er naturlige produkter som brennes, men brenning kan gi et utslipp av svevestøv (som man normalt forbinder med trafikk og vedfyring). Høye konsentrasjoner av dette kan gi akutte helseeffekter for noen. Her vises det til Folkehelseinstituttet sine nettsider om skogbrann og luftforurensning og Sveriges informasjonskanal om helse og omsorg (1177). I utgangspunktet vil det være liten helserisiko forbundet med brenningen da den foregår inne i skogen (>5 km unna tettbefolkede områder). Områdene som avbrennes er også relativt små, slik at det ikke kan sammenlignes med svevestøvkonsentrasjonene som kan oppstå ved ukontrollerte skogbranner. For å nå ut med nødvendig informasjon knyttet til luftforurensning og helse til innbyggerne i kommunen vil Statsforvalteren inkludere kommuneoverlegen i Aurskog-Høland i kommunikasjonsarbeidet. Brenningspersonellet sørger for egne HMS-rutiner.

Involvering i videre planlegging

I første omgang må området vernes før forvaltningsmyndigheten kan igangsette skjøtselstiltak i området. Etter et eventuelt vern må skjøtselsplanen ferdigstilles, og det kan søkes om midler til skjøtselstiltak. En brenningsentreprenør må engasjeres og en konkret brenningsplan må utarbeides. Kommunens ressurser innenfor beredskap, skogbruk, helse- og miljøvern samt Nedre Romerike brann- og redningsvesen vil fortsatt bli involvert i prosessen med å planlegge og gjennomføre naturvernbranding. Det har vært viktig for med dialog og involvering av kommunen, brann- og redningsetaten og direktoratet for samfunnssikkerhet for avklaring av rolleforhold, regelverk osv. Statsforvalteren oppfatter at dialogen med brann- og redningsetaten er god og at de ønsker å bli holdt orientert videre. Lokalt brannvesen må være orientert ved planlegging av brenning, både for å forhindre unødvendig utrykning og slik at de gis anledning til å uttale seg til brenningsplanen dersom de tror at brenningen, med tilhørende forberedelser og beredskapstiltak, ikke vil kunne gjennomføres kontrollert.

Dyrevelferd

Ved forberedelser til brenning vil det være mye aktivitet i området og selve brenningen er også en langsom prosess (i gjennomsnitt 100 meter i timen). De fleste dyr som kan flytte på seg vil trekke seg bort. Det er de individene og artene som ikke like lett kan flytte på seg som kan være utsatt. Før man setter i gang en kontrollert brenning er det viktig å ha kunnskap om fugle- og dyrelivet i det aktuelle området. Områdene som brennes er relativt små, og man kan få oversikt over eventuelt hekkende fugler eller andre sårbare arter, og ved behov kan man utsette brenningen, eller vurdere å beskytte elementer (som rugende hakkespetter i trær, reir på bakkenivå). Det er ikke sikkert det er behov for å brenne innenfor hekke og yngletid, men hovedsesongen for brenning er fra mai til september. Vær, vind og luftfuktighet må stemme for at brenningen skal være kontrollert og trygg, og det er kun et begrenset antall dager som er egnet for gjennomføring av brenning. Det kan oppleves som dramatisk for dyrene innenfor og i nærheten til brenningsobjektet, men nytten for mange truede arter som er avhengig av brent og urørt skog er fortsatt en god grunn til å gjennomføre kontrollert brenning. Brenningen vil også kunne forbedre livsvilkårene for vanlige arter i området. For eksempel får vilt ofte bedre tilgang på føde (gjennom oppslag av løv) og hakkespetter får flere døde trær til å lage hulrom og finne føde i.

Tilgrensende arealer

Avgrensningen av verneforslaget er foretatt i dialog med grunneier, verneforslaget gjenspeiler det grunneier har tilbudt for vern. Statsforvalteren er enige i at arealet sør for Flinttjennsmåsane er verneverdig, og kan være aktuelle utvidelser i fremtiden dersom aktuelle grunneiere ønsker dette.

Leirplass

Grunneier og brukerne av området er orientert om ønsket om å fjerne leirplassen ved Langtjenn. De har intensjon om å rydde denne bort.

Eksisterende verneverdier innenfor brenningsobjekter

Statsforvalteren skriver at det er et viktig poeng å ivareta de artene man ønsker å forbedre livsgrunnlaget for, og oppdaterer utkastet til skjøtselsplan med at man skal vurdere beskyttelse av eksisterende branntilknyttede arter innenfor brenningsobjektene i brenningsplanen.

Skiløyper

Eksisterende skiløyper legges inn i foreslått vernekart med tilhørende bestemmelser. Statsforvalteren vil tilråde at det skal være tillatt å vedlikeholde skiløypene i henhold til tilstanden ved vernetidspunkt. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløype vist på vernekartet, etter standard på vernetidspunktet (skuteroppkjørt). Det kan være aktuelt med flerårige tillatelser til dette. Det vil også være søknadspliktig å utbedre, merke eller legge om løypene.

Brann-regelverket

I forbindelse med hvilket lovverk som gjelder ved kontrollert brenning er det viktig å skille mellom en brann og en kontrollert avbrenning. En brann er en uønsket eller ukontrollert forbrenningsprosess. En avbrenning av et område er en ønsket og kontrollert forbrenningsprosess. Når man planlegger en kontrollert og ønsket avbrenning er det åpning i regelverket for å gjennomføre dette, men det følger likevel med en del plikter og krav til forebygging.

Brann og eksplosjonsvernloven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon. Loven angir blant annet plikter til å forebygge brann og hindre unødvendig utrykning, §5. For å hindre unødvendig utrykning ved kontrollert brenning er det nødvendig å varsle brannvesen i god tid, og på selve avbrenningsdagen. I tillegg er det nødvendig å informere bredt hos allmennheten for å redusere grunnlaget for falsk alarm til brannvesenet.

For å forebygge at en kontrollert avbrenning blir en ukontrollert og uønsket brann, må det gjøres sikringstiltak. Brann- og eksplosjonsvernloven §6 sier at man plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke, og eier eller bruker skal etter en eventuell brann, eksplosjon eller annen ulykke sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak når leder av brannvesenet krever dette. En brenningsentreprenør må utarbeide en detaljert brenningsplan/gjennomføringsplan i samarbeid med vernemyndigheten i forkant av hvert brenningsprosjekt. I den branntekniske vurderingen er det beskrevet i korte trekk hvordan en naturvern-brenning kan gjennomføres med avgrensning av brenningsobjekt, forberedelser før brenning og sikring av grenser, mannskap og gjennomføring på brenningsdagen, samt oppfølging og kontroll dagene/ukene etter brenningen.

Brann- og eksplosjonsvernloven § 7 omtaler tiltak ved store arrangementer. Ved store arrangementer skal den ansvarlige sende melding til lokalt brannvesen som da vurderer faren for brann, og kan fastsette de nødvendige brannsikringstiltak og begrensninger, herunder krav til ansvarshavende arrangør. I tidligere forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn §8-2 (opphøvet, erstattet med forskrift om brannforebygging) var det bestemmelser om at "ved flatebrenning eller

brenning av hogstavfall i skogmark samt gras- og lyngsviing i eller i nærheten av skogmark, skal det være en ansvarlig leder som skal utarbeide planer, og sørge for at brenningen gjennomføres på en forsvarlig måte. I god tid før brenningen foretas skal det sendes melding til leder av brannvesenet."

Statsforvalteren vurderer at en slik melding også bør sendes til lokalt brannvesen ved en planlagt kontrollert brenning av skog. Meldingen vil inneholde den detaljerte brenningsplanen som beskriver eventuelle risikomomenter, forebyggende tiltak i form av markforberedelser (branngater, vanntilgang, vanning av grenser, hvordan hindre gnistkast o.l.), og hvordan man skal forhindre at brenningen skal bli en uønsket brann (plan for hva som gjøres ved gnistkast). Dersom brannvesenet tror at brenningen ikke vil være kontrollert, har de anledning til å forby bruken (brann og eksplosjonsvernloven, §37, 3. ledd). Den som brenner har alt ansvar for at brenningen skjer på en forsvarlig måte i tråd med gjeldende regelverk.

Forurensningsregelverket

I utgangspunktet er åpen (utendørs) brenning forbudt etter forurensningsloven § 7 om plikten til å unngå forurensning, med mindre:

- aktiviteten er regulert etter forskrift.
- forurensningen kan anses som «vanlig» og ikke medføre nevneverdig skader eller ulemper.
- det foreligger en tillatelse.

Kommuner kan fastsette en lokal forskrift som kan forby åpen brenning i kommunen, og eventuelt bare tillate det i enkelte områder i kommunen, til bestemte tider, tillatte bruk av bålpanner, men forby engangsgriller, tillatte St. Hans-bål, eller tillate brenning av skogsmark som et skjøtselstiltak, osv. Aurskog-Høland har ikke en slik forskrift om åpen brenning. Det er dermed forurensningsloven som gjelder og Statsforvalteren/Miljødirektoratet som er myndighet.

Forurensningslovens § 8 sier at vanlig forurensning, fra f.eks. skogbruk, kan være tillatt dersom det ikke er satt begrensninger i en lokal forskrift. Miljødirektoratets veileder "*Åpen brenning og brenning av avfall i småovner*" nevner også flatebrenning i skogbruket som eksempel på alminnelig forurensning.

Brenningstiltaket er altså å anse som alminnelig forurensning etter forurensningslovens § 8 og krever ikke særskilt tillatelse dersom brenningen ikke medfører nevneverdig skade eller ulempe.

Forsikring

Staten er selvassurandør. Det innebærer at staten som hovedregel ikke tegner forsikring, men håndterer tap og skader når de oppstår. I en del tilfeller må virksomheten selv dekke merutgiftene innenfor tildelt budsjett. For å unngå tap og skade, skal den enkelte statlige virksomhet ha systemer og rutiner for internkontroll og risikostyring (jf. økonomiregelverket § 14 og kap. 2.4). Ved gjennomføring av kontrollert brenning vil brenningsentreprenøren ha utarbeidet planer for hvordan brannen vil oppføre seg med de gitte værprognosene, hvilke forberedelser som må gjøres for at brenningen skal foregå kontrollert og hvilken beredskap som er nødvendig for å hindre spredning.

Statsforvalteren vurderer at Store rekke og Hølvannet både sikkerhetsmessig og naturfaglig egner seg godt for gjennomføring av kontrollert naturvern Brenning. Kontrollert naturvern Brenning vil være et skjøtselstiltak i naturreservatet for å bevare/gjenskape/øke områdets verdi for biologisk mangfold og spesielt for arter som er knyttet til eller begunstiget av brent skog. Det er imidlertid en målsetting med en differensiert forvaltning, ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av

området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom brenning på andre arealer. I utgangspunktet planlegges ikke kontrollert naturvernbrand, men fri utvikling i eksisterende Hølvannet naturreservat.

Navn

Kartverket har hatt navnesak på skrivemåte for områdene rundt Store Rekke naturreservat før området ble sendt på høring. Det er fattet vedtak om at stedsnavnet skal skrives Store rekke, med liten r.

Statsforvalteren tilrår navnet Store rekke og Hølvannet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Det er lagt inn bestemmelser knyttet til skiløyper. Det vil være tillatt å vedlikeholde skiløypene i henhold til tilstanden ved vernetidspunkt. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløype vist på vernekartet, etter standard på vernetidspunktet (scooteroppkjørt). Det kan være aktuelt med flerårige tillatelser til dette. Det vil også være søknadspliktig å utbedre, merke eller legge om løypene.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet av vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Basert på Statsforvalterens vurdering og gjennomførte undersøkelser og egnethetsvurdering av området vurderer Miljødirektoratet at verneforslaget både naturfaglig og sikkerhetsmessig er godt egnet for kontrollert naturvernbrand.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Store rekke og Hølvannet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse og sammenslåing av Store Rekke naturreservat og Hølvannet naturreservat som Store rekke og Hølvannet naturreservat.

29. Rudskampen, Nannestad kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 2 659 daa, hvorav 2 170 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 3 861 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer eldre naturlig forynget barskog med innslag av truet, sjelden og sårbar natur. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det utgjør en viktig del av et nettverk av vernet gammelskog på Romerriksåsene. Området består av gammel barskog, intakt lavlandsmyr i innlandet, samt rikmyr. Flere truede og sårbare arter knyttet til gammel skog forekommer i området. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i § 1 første ledd.

Rudskampen og Råbjørn ligger i Nannestad kommune, nord i Romerriksåsene. Eksisterende Rudskampen naturreservat, som ble opprettet i 2015, foreslås utvidet med et lite areal i nordøst og et større areal vestover med Råbjørn.

Utvidelsesarealet ved Råbjørn er i den naturfaglige registreringen vurdert til å ha regional verdi (**). De viktigste kvalitetene ved Råbjørn er knyttet til eldre fuktig granskog og innslag av gammel furuskog. Særlig den nordlige delen har god mangeloppfyllelse med lite påvirket granskog med naturskogelementer og forekomst av urskognær skog. Det finnes også et felt med gammel furuskog med både stående og liggende død ved i flere nedbrytingsstadier, noe som er en mangel i denne regionen. Utvidelsesarealet sørvest for eksisterende Rudskampen har også gammel skog og en relativt høy konsentrasjon av registrerte rødlistearter. Blant de registrerte artene er bl.a. lappkjuke (EN) og huldrestry (EN). Rudskampen og Råbjørn inngår i et større økologisk nettverk av gammel naturskog i verneområdene i Romerriksåsene, og dette er en viktig kvalitet ved området. Med denne utvidelsen vil det bli et vernet skogareal på over 30 000 dekar i de øvre Romerriksåsene. Den eldre skogen er fragmentert av ungskog, som i stor grad er av noe bedre boniteter. Forslaget omfatter dermed betydelig restaureringsareal.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er flere stier, skiløyper og kjøretraseer som går inn i eller gjennom områdene. En 300 kV – transmisjonsnettledning krysser verneforslaget i vest. Verneforslaget ligger innenfor markalovens virkeområde, og ligger inne med hensynssone nedslagsfelt for drikkevann i kommuneplanen for Nannestad.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 6 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, Buskerud sopp- og nyttevekstforening, DNT Drammen og Omegn, DNT Hadeland, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, DNT Vansjø, Elvia AS, Flå bondelag, Flå kommune, Flå sankelag, Flå turlag, Fortidsminneforeningen i Hallingdal, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Glommen Mjøsen Skog, Hadeland O-lag, Haga idrettsforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, IL Flåværingen, Lunner kommune, Moss kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nes historielag, Nes fjellheim løypelag, Nes jakt- og fiskeforening, Nes Nordmark Friluftslag, Nes Østmark Sti og løypeforening, Nesbyen idrettslag, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde kors, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norgesnett AS, Norsk ornitologisk forening Buskerud, Norsk ornitologisk forening Oppland, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk forening Østfold, NVE Region Øst,*

Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike klatreklubb, Ringerike O-lag, Ringerikskraft nett, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukarlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold entomologiske forening, Østfold O-krets, Østmarkas Venner, Ål IL Orientering, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges klatreforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Norsk Televisjon, Riksantikvaren og Språkrådet har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags – og energidirektoratet (NVE) har ingen kommentarer til forslag om vern av området.

Statnett SF er berørt ved at de har 300 kV transmisjonsnettledning gjennom det foreslåtte naturreservatet i vest. Som nevnt i Statnetts høringsuttalelse av 25.11.2020 er transmisjonsnettledningen i dette området spesielt utsatt for nedising og fare for utfall på ledningen. Knyttet til dette er det behov for inspeksjon med snøskuter på snødekt mark her. Konkret her så kjører nettdrift skuter i ledningens skogryddebelte fra mast 87 og mot mast 88, gjennom det foreslåtte verneområdet, for å gjennomføre inspeksjon. Statnett ber om at verneforskriften endres slik at det gis et generelt unntak fra forbud mot motorisert ferdsel når det gjelder bruk av motorisert kjøretøy på snødekt mark i ledningens skogryddebelte.

Statens vegvesen skriver at verneforslaget ikke berører eksisterende eller planlagte riksveger, og har derfor ingen merknader til verneplanen.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at de svarte på varsel om oppstart av verneplanprosess. De interessene DMF er satt til å ivareta er vurdert til å ikke bli berørt. Det har ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden denne uttalelsen. DMF har dermed ikke merknader til høringen.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig at man undersøker eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtaket fattes. De viser her til Naturmangfoldlovens § 41; "Som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området." Statsforvalteren bes dokumentere at dette er utført, og redegjøre for eventuelle funn av geologiske forekomster. Det anmodes også om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden. Her henvises også til Norges Geologiske Undersøkelse og Direktoratet for mineralforvaltning som har gode kartløsninger der forekomster og eventuelle uttak er synlige.

Viken fylkeskommune viser til at området ikke er arkeologisk befart, og at forholdet til automatisk fredete kulturminner ikke er avklart. Det kan finnes uregistrerte, automatisk fredete kulturminner. Fylkeskommunen ber derfor om at følgende tekst innarbeides i forskriften: "Søknader om tiltak som ikke er i tråd med verneformålet, og som medfører inngrep i grunnen, må forelegges kulturminnevernheten i fylkeskommunen for uttale." Vern av skogsområder og tradisjonelt friluftsliv lar seg godt forene. Det tradisjonelle friluftslivet representert med turgåing, resting og bålbrekking, høsting av bær og sopp, samt overnatting bør et skogvern ta høyde for der det er mulig. I store skogsområder vil ferdsel være til mindre i konflikt med verneformålet enn i mindre områder. Vedlikehold av stier og løyper er unntatt vernebestemmelsene. Det samme bør gjelde utbedringer som har til hensikt å verne naturen mot slitasje. Eventuell motorisert transport av materiell til bruer og klopper kan bestemmes at gjøres om vinteren. Når det gjelder nyetablering eller omlegging av stier eller løyper reguleres dette nå av "Retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper i Marka". Om forskriften skal innskrenke disse retningslinjene bør det være tillatt etter søknad. Det kan i flere tilfeller være riktig med omlegginger begrunnet i natur- og miljøinteresser. Når det gjelder orientering i de store skogområdene, er dette ivarettatt med henvisning til "Avtale om retningslinjer for orienteringsforhold til naturmiljø og rettighetshavere". Dette synes som en god ordning for å forene vern og aktivitet.

Norsk Orientering ber om at orientering tillates i verneområdene og viser ellers til Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om drift, vedlikehold, oppgradering m.m. av kraftledninger som krysser verneområder, og har i henhold til dette tatt inn standardbestemmelser i verneforskriften for området. Bestemmelser om oppgradering og fornyelse legges til under § 7. Det er i foreslått endringsforskrift tatt inn standardbestemmelser som skal ivareta interessene knyttet til nettleidingen. Statsforvalteren har ikke avmerket trasé for motorferdsel tilknyttet ledningen, se vår kommentar til Statnett sin uttalelse.

Det foreslås en videreføring av eksisterende verneforskrift for Rudskampen, der det er forskriftsbestemmelser som omfatter både vedlikehold, begrenset utvidelse og utbedring av eksisterende stier og skiløyper samt preparering av skiløyper. En kjøretrasé mellom Råbjørn og Rudskampen er nødvendig for skogbruksdrift i bakenforliggende areal. Denne er avmerket på vernekartet med tilhørende bestemmelse i verneforskriften. Øvrige kjøretraseer i utvidelsene vil ikke lenger ha noen funksjon ved et vern av skogen, og det vil dermed ikke være behov for vedlikehold og opprettholdelse av disse.

Med hensyn til orientering: Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet, og forholder seg til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Det vises også til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på

Norsk Friluftsliv sitt brev.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtelsesplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut ifra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område. Ved utarbeidelse av forskrifter har Statsforvalteren benyttet Miljødirektoratets mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtelsesplan eller besøksstrategi.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Rudskampen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statnett SF har ytret ønske om å ha en generell åpning for kjøring med snøskuter. Vi har i noen tilfeller gitt en generell åpning for Statnetts motoriserte ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, men da knyttet til klart definerte traséer. I dette tilfellet foreligger det ingen trasé i vernekartet, og Statnetts innspill er knyttet til en sone i forbindelse med ryddebeltet. Vi tar derfor ikke Statnetts uttalelse til etterretning, men vi minner om at forvaltningsmyndigheten har mulighet til flerårige dispensasjoner som kan være i tråd med nevnte innspill.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Rudskampen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Rudskampen naturreservat.

30. Fjellsjøhøgda, Lunner kommune

Totalareal 2 706 daa, hvorav 1 719 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av fuktig gammel barskog som inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand. Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i første ledd.

Fjellsjøhøgda er et markert høydedrag nordøst i Nordmarka, mellom vannene Gjerdingen og Fjellsjøen i Lunner kommune. Området ligger omtrent 5 km vest for Harestua, og omfatter selve toppen av åsen som ligger 660 moh. og liene på alle sider, ned til omtrent 490 moh

Området ligger på berggrunn i hovedsak bestående av syenitt, med et tynt løsmassedekke over, noe som gir opphav til fattige og intermediære vegetasjonstyper. Blåbærgranskog er den klart dominerende vegetasjonstypen og gran er dominerende treslag. Røsslyngdominert barblandingsskog finnes på rygger og koller. Det finnes spredt furu, og på grunne rygger dominerer stedvis treslaget. Toppområdet er preget av flere småmyrer, med ungskog i den nordvendte lia. Den sørvendte lia har større sammenhengende områder med gammel naturskog. Kartlegging har avdekket flere kjerneområder med gammel granskog, også urskogsnaere områder med sjeldne arter og mye død ved. Det er blant annet funnet sjeldne sopp- og lavarter som huldrestry, lappkjuke og klengekjuke i området. Området har fått verdi regionalt viktig (**) i den naturfaglige registeringen. Kvalitetene som utmerker seg i området er Nordmarkas rikeste forekomst av huldrestry, beliggenhet i kjerneregion for mellomboreal gammel fuktig granskog med lappkjuke som karakterart, i tillegg til urskogsnaere kjerneområder. Området oppfyller flere mangler ved dagens skogvern da det har arealer med biologisk gammel skog i kjerneområdene, og restaureringspotensial for utvikling av nye områder med gammel skog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er et lite nettverk av gjengrodde driftsveger fra nordsiden og opp mot toppen av Fjellsjøhøgda, men denne delen av området fremstår som svært lite brukt til friluftsliv uten tydelige stier. Det går en traktorveg inn i deler av området i nordøst. Området rundt verneforslaget er tilrettelagt for friluftsliv med skiløyper og turstier. Rajebraøhytta ligger rett vest for den foreslåtte vernegrensen.

Det er ingen definerte stier eller veger innenfor området. Det er ingen registrerte bygg eller installasjoner inne i verneforslaget. Det er heller ikke registrert mineralske forekomster av betydning eller andre drivverdige geologiske ressurser i området, jf. kartlag fra NGU og uttalelse fra Direktoratet for mineralforvaltning.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 7 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, Buskerud sopp- og nyttevekstforening, DNT Drammen og Omegn, DNT Hadeland, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, DNT Vansjø, Elvia AS, Flå bondelag, Flå kommune, Flå sankelag, Flå turlag, Fortidsminneforeningen i Hallingdal, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Glommen Mjøsen Skog, Hadeland O-lag, Haga idrettsforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, IL Flåværingen, Lunner kommune, Moss kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nes historielag, Nes fjellheim løypelag, Nes jakt- og fiskeforening, Nes Nordmark Friluftslag, Nes Østmark Sti og løypeforening, Nesbyen idrettslag, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde kors, Norges Jeger- og*

Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norgesnett AS, Norsk ornitologisk forening Buskerud, Norsk ornitologisk forening Oppland, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk forening Østfold, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike klatreklubb, Ringerike O-lag, Ringerikskraft nett, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukarlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold entomologiske forening, Østfold O-krets, Østmarkas Venner, Ål IL Orientering, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges klatreforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 13 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat, Forsvarsbygg, Norsk Televisjon, Riksantikvaren, Statnett SF og Språkrådet har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Knut Erling Moksnes er positiv til verneforslaget, men mener ferdselsforbudet er unødvendig og uhensiktsmessig. Mener forbud mot menneskelig ferdsel på våren ikke kan dokumenteres som et tiltak for å opprettholde leikområder. Forbud mot flatehogst vil være det nødvendige tiltaket, ikke menneskelig ferdsel. Det er i dag lite ferdsel i området, og ingen stier eller skiløyper. Argument om at det kan bli mer ferdsel i fremtiden gjør ferdselsforbudet unødvendig, og forskriften kan heller endres senere. Ferdelsforbudet tydeliggjør leikområdet og kan i seg selv føre til mer ferdsel.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter verneforslaget med foreslåtte ferdselsrestriksjoner. Bemerker at det finnes verneverdig areal utenfor verneforslaget. Reservatet er utvidet med ca. 140 daa siden oppstart, og Naturvernforbundet mener grunneier bør få sjansen til å tilby mer areal. Spesielt gjelder dette gammelskogen med funn av rødlistearter i Gjerdingslia.

Statens vegvesen skriver at verneforslaget ikke berører eksisterende eller planlagte riksveger, og har derfor ingen merknader til verneplanen.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at de svarte på varsel om oppstart av verneplanprosess. De interessene DMF er satt til å ivareta er vurdert til å ikke bli berørt. Det har ikke

kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden denne uttalelsen. DMF har dermed ikke merknader til høringen.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig at man undersøker eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtaket fattes. De viser her til Naturmangfoldlovens § 41; "Som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området." Statsforvalteren bes dokumentere at dette er utført, og redegjøre for eventuelle funn av geologiske forekomster. Det anmodes også om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden. Her henvises også til Norges Geologiske Undersøkelse og Direktoratet for mineralforvaltning som har gode kartløsninger der forekomster og eventuelle uttak er synlige.

Viken fylkeskommune viser til at området ikke er arkeologisk befart, og at forholdet til automatisk fredete kulturminner ikke er avklart. Det kan finnes uregistrerte, automatisk fredete kulturminner. Fylkeskommunen ber derfor om at følgende tekst innarbeides i forskriften: "Søknader om tiltak som ikke er i tråd med verneformålet, og som medfører inngrep i grunnen, må forelegges kulturminnevernheten i fylkeskommunen for uttale." Vern av skogsområder og tradisjonelt friluftsliv lar seg godt forene. Det tradisjonelle friluftslivet representert med turgåing, rasting og bålbrekking, høsting av bær og sopp, samt overnatting bør et skogvern ta høyde for der det er mulig. I store skogsområder vil ferdsel være til mindre i konflikt med verneformålet enn i mindre områder. Vedlikehold av stier og løyper er unntatt vernebestemmelsene. Det samme bør gjelde utbedringer som har til hensikt å verne naturen mot slitasje. Eventuell motorisert transport av materiell til bruer og klopper kan bestemmes at gjøres om vinteren. Når det gjelder nyetablering eller omlegging av stier eller løyper reguleres dette nå av "Retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper i Marka". Om forskriften skal innskrenke disse retningslinjene bør det være tillatt etter søknad. Det kan i flere tilfeller være riktig med omlegginger begrunnet i natur- og miljøinteresser. Fylkeskommunen mener videre at forskriften bør presisere hva som ligger i større arrangementer. For eksempel bør turorientering og undervisningsaktiviteter i utgangspunktet være tillatt. Fylkeskommunen mener at det er ulikhet i forskriftene om bålbrekking i de foreslåtte barskogreservatene. De mener at forskriftene kan ha forbud mot bål, men gi unntak for bålbrekking med tørrkvist og medbrakt ved.

Norsk Orientering ber om at orientering tillates i verneområdene og viser ellers til Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Statsforvalterens kommentarer:

Med hensyn til orientering: Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet, og forholder seg til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Det vises også til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på Norsk Friluftsliv sitt brev.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtelsplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut ifra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område. Ved utarbeidelse av forskrifter har Statsforvalteren benyttet Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtelsplan eller besøksstrategi.

Som følge av det lave aktivitetsnivået og generell mangel på tilrettelegging i området, vurderer Statsforvalteren at Fjellsjøhøgda er egnet for et strengere restriksjonsnivå enn andre naturreservater i Marka. Sårbare arter og et større viktig funksjonsområde for skogsfugl bidrar til at Statsforvalteren vurderer at området bør skjermes for forstyrrelser. Det er derfor ikke åpnet for orienteringsløp og andre aktiviteter innenfor området uten søknad. Ettersom det ikke er noen definerte stier i området, er det ikke aktuelt å åpne for sykling og ridning. Området er en viktig lokalitet for skogsfugl. For å begrense forstyrrelsen på fuglelivet i den mest sårbare perioden, er det avgrenset en sone på vernekartet med ferdselsrestriksjoner i perioden fra 15. april til 15. mai. Statsforvalteren er enig med høringsuttalelsen om at hogst er den største trusselen for leikområder, og at vern er det beste virkemidlet for å sikre bestanden. Forstyrrelser er også en trussel og Statsforvalteren har derfor i samråd med grunneier valgt å skjerme fuglelivet i den mest sårbare perioden. Selv om det i dag er begrenset med friluftsliv innenfor området kan dette endres på sikt. Statsforvalteren har derfor valgt å være føre-var og innfører et ferdselsforbud.

Når det gjelder bålbrenning er det et generelt forbud i forskriften, mens unntaksbestemmelsene åpner for bålbrenning med tørrkvist og medbrakt ved.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Fjellsjøhøgda som i høringsforslaget.

Avgrensing

For å inkludere de viktige kjerneområdene er det tatt med lommer av yngre kulturskog, spesielt i nordre del. Etter høringen er grensen endret slik at avstanden til skogsbilvegen i sørøst er på ca. 10-18 meter fra midten av veg. I tillegg er en del av et kjerneområde i vestre del som ble registrert i naturfaglige kartleggingen inkludert i verneforslaget.

Verneforskrift

§ 4 h om vedlikehold og merking av stier er fjernet ettersom det ikke er noen definerte stier innenfor området.

Tilsvarende er forbudet i § 5 b er endret fra *Utenom eksisterende stier angitt på vernekart er sykling, ridning og bruk av hest forbudt* til:

Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren har i samråd med grunneier foreslått et ferdselsforbud for å skjerme spillplasser for skogsfugl fra forstyrrelser. Det er ikke vanlig å ta inn ferdselsforbud knyttet til skogsfugl i skogvernforskrifter, men Statsforvalteren argumenter med at området er særlig egnet fordi det ikke er mye aktivitet i området i dag. I så måte vil ikke et forbud ramme eksisterende aktivitet, men vil hindre at framtidig aktivitet skal ødelegge viktige spillplasser innenfor markagrensen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Fjellsjøhøgda:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Fjellsjøhøgda som naturreservat.

31. Tullebrennhaugen, Lunner kommune

Totalareal 695 daa, hvorav 577 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av fuktig gammel barskog som inneholder truet, sjelden og sårbar natur. I tillegg har reservatet en økologisk funksjon i nettverket av flere reservater på Romerriksåsen. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand. Det skal samtidig tas hensyn til bruk av naturreservatet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i første ledd.

Tullebrennhaugen er et høydedrag nordvest på Romerriksåsen, mellom ca. 515 og 617 moh. Området ligger omtrent 5 km øst for Grua i Lunner kommune, og inkluderer toppene Søndre Korsvasshøgda (610 moh.) og Rognbråtefjellet (617 moh.), og vannet Svartvatnet.

Det meste av berggrunnen i området består av biotittsyenitt. Løsmassene består av tynne morenematerialer. På værutsatte kollene og i tilknytning til tjern og myrer består løsmassene av humus. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, mens på toppområdet er det glissen lavfurskog med røsslyng. Området er preget av gammel fuktig granskog med god variasjon og kontinuitet i død ved. Skogen fremstår som naturskog med urskognære kjerneområder i en region som ellers er preget av skogbruk. Det er registrert gode forekomster av sjeldne og rødlistede sopp- og lavarter, blant andre den sterkt truede arten lappkjuke. Området fikk regional verdi (**) i den naturfaglige registreringen. De viktigste verdiene har er at det ligger i kjerneregionen for fuktig gammel granskog med lappkjuke som karakterart, det finnes urskognære kjerneområder og det området har en landskapsøkologisk funksjon i nettverket av naturreservater på Romerriksåsen.

Området oppfyller flere mangler ved dagens skogvern da det har arealer med biologisk gammel skog. I tillegg oppfyller det mangler for storområder da det sammen med nærliggende reservater utgjør et areal over 10 km², og bidrar til økologisk sammenheng mellom disse reservatene.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en sti mot Tullebrennhaugen sørfra, men denne går utenfor grensen for naturreservatet. Sør for verneforslaget er det et nettverk av merkete turstier noe som gjør at det er et visst nivå med friluftaktivitet her. Området er befart i høringsperioden, og det er ikke funnet noen tydelige stier innenfor naturreservatet som det er naturlig å inkludere på vernekartet. Det er ingen kjente bygninger eller installasjoner inne i området. Myrområdene i sør (Niputtmyra) og øst er preget av ekstensiv grøfting og gjengroing med skog. Det kan være aktuelt med myrrestaurering i dette området. Det er ikke registrert mineralske forekomster eller andre drivverdige geologiske ressurser i området, jf. kartlag fra NGU og uttalelse fra Direktoratet for mineralforvaltning.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 7 andre områder og er sendt til: Grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, Buskerud sopp- og nyttevekstforening, DNT Drammen og Omegn, DNT Hadeland, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, DNT Vansjø, Elvia AS, Flå bondelag, Flå kommune, Flå sankelag, Flå turlag, Fortidsminneforeningen i Hallingdal, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Glommen Mjøsen Skog, Hadeland O-lag, Haga idrettsforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, IL Flåværingen, Lunner kommune, Moss kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nes historielag, Nes fjellheim løypelag, Nes jakt- og fiskeforening, Nes Nordmark Friluftslag, Nes Østmark Sti og løypeforening, Nesbyen idrettslag, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde kors, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norgesnett AS, Norsk ornitologisk forening Buskerud, Norsk ornitologisk forening Oppland, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk forening Østfold, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike klatreklubb, Ringerike O-lag, Ringerikskraft nett, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukarlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold entomologiske forening, Østfold O-krets, Østmarkas Venner, Ål IL Orientering, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges klatreforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 13 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat, Forsvarsbygg, Norsk Televisjon, Riksantikvaren, Statnett SF og Språkrådet har alle gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Knut Erling Moksnes er positiv til verneforslaget, men mener ferdselsforbudet er unødvendig og uhensiktsmessig. Mener forbud mot menneskelig ferdsel på våren ikke kan dokumenteres som et tiltak for å opprettholde leikområder. Forbud mot flatehogst vil være det nødvendige tiltaket, ikke menneskelig ferdsel. Det er i dag lite ferdsel i området, og ingen stier eller skiløyper. Argument om at det kan bli mer ferdsel i fremtiden gjør ferdselsforbudet unødvendig, og forskriften kan heller endres senere. Ferdselsforbudet tydeliggjør leikområdet og kan i seg selv føre til mer ferdsel.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter verneforslaget med foreslåtte ferdselsrestriksjoner. Bemerket at det finnes verneverdig areal utenfor verneforslaget. Reservatet er utvidet med ca. 140 daa siden oppstart, og Naturvernforbundet mener grunneier bør få sjansen til å tilby mer areal. Spesielt gjelder dette gammelskogen med funn av rødlistearter i Gjerdingslia.

Statens vegvesen skriver at verneforslaget ikke berører eksisterende eller planlagte riksveger, og har derfor ingen merknader til verneplanen.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at de svarte på varsel om oppstart av verneplanprosess. De interessene DMF er satt til å ivareta er vurdert til å ikke bli berørt. Det har ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden denne uttalelsen. DMF har dermed ikke merknader til høringen.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig at man undersøker eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtaket fattes. De viser her til Naturmangfoldlovens § 41; "Som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området." Statsforvalteren bes dokumentere at dette er utført, og redegjøre for eventuelle funn av geologiske forekomster. Det anmodes også om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden. Her henvises også til Norges Geologiske Undersøkelse og Direktoratet for mineralforvaltning som har gode kartløsninger der forekomster og eventuelle uttak er synlige.

Viken fylkeskommune viser til at området ikke er arkeologisk befart, og at forholdet til automatisk fredete kulturminner ikke er avklart. Det kan finnes uregistrerte, automatisk fredete kulturminner. Fylkeskommunen ber derfor om at følgende tekst innarbeides i forskriften: "Søknader om tiltak som ikke er i tråd med verneformålet, og som medfører inngrep i grunnen, må forelegges kulturminnevernheten i fylkeskommunen for uttale." Vern av skogsområder og tradisjonelt friluftsliv lar seg godt forene. Det tradisjonelle friluftslivet representert med turgåing, rastning og bålbrekking, høsting av bær og sopp, samt overnatting bør et skogvern ta høyde for der det er mulig. I store skogsområder vil ferdsel være til mindre i konflikt med verneformålet enn i mindre områder. Vedlikehold av stier og løyper er unntatt vernebestemmelsene. Det samme bør gjelde utbedringer som har til hensikt å verne naturen mot slitasje. Eventuell motorisert transport av materiell til bruer og klopper kan bestemmes at gjøres om vinteren. Når det gjelder nyetablering eller omlegging av stier eller løyper reguleres dette nå av "Retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper i Marka". Om forskriften skal innskrenke disse retningslinjene bør det være tillatt etter søknad. Det kan i flere tilfeller være riktig med omlegginger begrunnet i natur- og miljøinteresser. Fylkeskommunen mener videre at forskriften bør presisere hva som ligger i større arrangementer. For eksempel bør turorientering og undervisningsaktiviteter i utgangspunktet være tillatt. Fylkeskommunen mener at det er ulikhet i forskriftene om bålbrekking i de foreslåtte barskogreservatene. De mener at forskriftene kan ha forbud mot bål, men gi unntak for bålbrekking med tørrkvist og medbrakt ved.

Norsk Orientering ber om at orientering tillates i verneområdene og viser ellers til Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Statsforvalterens kommentarer:

Med hensyn til orientering: Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet, og forholder seg til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Det vises også til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på Norsk Friluftsliv sitt brev.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtselsplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut ifra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område. Ved utarbeidelse av forskrifter har Statsforvalteren benyttet Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksstrategi.

Som følge av det lave aktivitetsnivået og generell mangel på tilrettelegging i området, vurderer Statsforvalteren at Fjellsjøhøgda er egnet for et strengere restriksjonsnivå enn andre naturreservater i Marka. Sårbare arter og et større viktig funksjonsområde for skogsfugl bidrar til at Statsforvalteren vurderer at området bør skjermes for forstyrrelser. Det er derfor ikke åpnet for orienteringsløp og andre aktiviteter innenfor området uten søknad. Ettersom det ikke er noen definerte stier i området, er det ikke aktuelt å åpne for sykling og ridning. Området er en viktig lokalitet for skogsfugl. For å begrense forstyrrelsen på fuglelivet i den mest sårbare perioden, er det avgrenset en sone på vernekartet med ferdselsrestriksjoner i perioden fra 15. april til 15. mai. Statsforvalteren er enig med høringsuttalelsen om at hogst er den største trusselen for leikområder, og at vern er det beste virkemidlet for å sikre bestanden. Forstyrrelser er også en trussel og Statsforvalteren har derfor i samråd med grunneier valgt å skjerme fuglelivet i den mest sårbare perioden. Selv om det i dag er begrenset med friluftsliv innenfor området kan dette endres på sikt. Statsforvalteren har derfor valgt å være føre-var og innfører et ferdselsforbud.

Når det gjelder bålbrekking er det et generelt forbud i forskriften, mens unntaksbestemmelsene åpner for bålbrekking med tørrkvist og medbrakt ved

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Tullebrennehaugen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

§ 4 h om vedlikehold og merking av stier er fjernet ettersom det ikke er noen definerte stier innenfor området.

Tilsvarende er forbudet i § 5 b er endret fra *Utenom eksisterende stier angitt på vernekart er sykling, ridning og bruk av hest forbudt* til:

Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren har i samråd med grunneier foreslått et ferdselsforbud for å skjerme spillplasser for skogsfugl fra forstyrrelser. Det er ikke vanlig å ta inn ferdselsforbud knyttet til skogsfugl i skogvernforskrifter, men Statsforvalteren argumenter med at området er særlig egnet fordi det ikke er mye aktivitet i området i dag. I så måte vil ikke et forbud ramme eksisterende aktivitet, men vil hindre at framtidig aktivitet skal ødelegge viktige spillplasser innenfor markagrensen

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Tullebrennhaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Tullebrennhaugen som naturreservat.

8.6 INNLANDET FYLKE

Det tilrås vern av to områder. Ett av områdene er utvidelse av eksisterende verneområde. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Områdene har vært på felles høring med 12 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Etnedal kommune, Søndre Land kommune, Nordre Land kommune, Gjøvik kommune, Gran kommune, Grue kommune, Nord-Fron kommune, Ringeby kommune, Ringsaker kommune, Stor-Elvdal kommune, Sør-Aurdal kommune, Avinor AS, Bane NOR SF, BirdLife avd. Hedmark, BirdLife avd. Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, DNT Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Eidsiva Energi, Elvia AS, Etna Nett AS, Foreningen til Randsfjords regulering c/o Ringerikskraft AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Glitre Energi Nett, Griug AS, Grue idrettslag v/ orangeringsgruppa, Gudbrandsdal Energi Nett, Hafslund Eco, Hamar og Hedemarken Turistforening, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet fylkeskommune, Innlandet idrettskrets, Innlandet orangeringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Mjøsski, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland,*

Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrensykling, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Energi AS, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Ringsaker idrettslag v/ Skistytet, Sjusjøen og omegn skiforening, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Sør-Aurdal Energi AS, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, ValdresEnergi, Vegdirektoratet, Vevig, Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten, Vokks Kraft AS, VOKKS Nett AS, WWF-Norge, Miljødirektoratet Norges Skogeierforbund, Glommen Mjøsen Skog, Norskog, Viken Skog.

32. Leine og Mælumsberget, Ringsaker kommune

Totalareal 331 daa, hvorav 256 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur med ulike varianter av kalkskog, herunder de truede naturtypene kalkgranskog og kalkedelløvskog, samt de truede naturtypene semi-naturlig eng og hagemark. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til kalkskog og naturbeitemark. Området omfatter en av de største forekomstene av hassel i Innlandet. Noen av naturtypene er delvis kulturbetingede og skjøtselsavhengige. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området omfatter en mosaikk av naturbeitemark og kalkrik skog på vestsida av Kinnlitjernet på Nes, ca. 2 km nordvest for Gaupen i Ringsaker kommune. Eldre skog (hogstklasse IV – V) dominerer i kalkgranskogen, men yngre skog i hogstklasse III inngår også. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone, i høydelaget 250-320 moh.

Gran dominerer som bartre, med større eller mindre innslag av boreale lauvtrær (spesielt bjørk), spisslønn og hassel. Samlet sett, inkludert inntilliggende areal ned mot Kinnlitjernet, finnes her en av de største kjente forekomsten av hassel i Innlandet, og deler av området har mer eller mindre sammenhengende hasselskog. I den sentrale delen av området finnes rik sumpskog i en forsenkning, inkludert et lite tjern. Området er grunnlendt med kalkkrygger i dagen flere steder, og utmerker seg også med fine kantsonemiljøer mellom skog og beitepåvirket mark, samt innslag av tørrbakkevegetasjon med åpent berg.

Området ble ikke kartlagt i forbindelse med frivillig vern-tilbudet, men i 2015 kartlagt etter forespørsler fra grunneierne om hogst og krav om hensyn etter norsk PEFC-standard. Området er også kartlagt etter DN håndbok 13 metoden i 2010. Hovedparten av arealet ligger innenfor naturtyper med verdi viktig-svært viktig av typene kalkgranskog og naturbeitemark. Granskogen er trolig en mosaikk av kalk- og lågurtgranskog, og bærer stedvis preg av å være kulturskog der noe dødved forekommer, men kontinuiteten er dårlig. Ellers er det stedvis mye liggende død ved av ulike treslag. I 2020 ble halvparten av området også kartlagt etter Miljødirektoratets instruks med NiN-metoden. Arealet som ble kartlagt i 2020 omfatter ikke hovedparten av granskogen i området, men

det som er med er fordelt som en mosaikk av semi-naturlig eng (åpen naturbeitemark) hagemark (åpen, tresatt naturbeitemark) og noe frisk kalkgranskog med lokalitetskvalitet fra moderat til svært lav. Alle disse tre naturtyper er rødlistede som sårbare, og den lave lokalitetskvaliteten for samtlige er knyttet til gjengroing på enga og hagemarka, samt at kalkgranskogen er plantet. Siste kartlegginga bekrefter dermed tidligere kartlegginger, det vil si at store deler av det skogkledde arealet i området er tidligere beitemark med hagemarkspreg som er grodd igjen, særlig med hassel, eller er tilplantet med gran.

Totalt er 15 rødlistede planter registrert i området. Ifølge grunneiere og naboer i området er det tidligere også funnet dragehode. I tillegg er det registrert en god del sopp, herunder beitemarksopp. Potensialet for ytterligere funn av rødlistearter er stort, spesielt av markboende sopp knyttet til kalkskog. Habitatene er også egnet for fugl og insekter knyttet til både kulturlandskap og skog. Av fremmede arter vokser litt rødhyll spredt i området, samt en mulig fremmed leddved-art. Nær grensa er det registrert vinterkarse, krypfredløs, fagerfredløs og lupin.

Kalkgranskog vurderes å ha et stort udekket vernebehov i Innlandet som helhet. Lokaliteten vurderes å bidra med høy mangeloppfyllelse for denne truede naturtypen, særlig med utvikling til mer naturskogpreg. I tillegg vil lokaliteten bidra til vern av truede, kulturbetingede mer eller mindre skogbevokste naturtyper, der den store forekomsten av hassel må fremheves spesielt. Det fremgår av siste kartlegginga i 2020 at forekomstene av semi-naturlig eng og hagemark grenser opp mot å kategoriseres som skog. Hasselkratt på kalkrik mark inngår i de rødlistede naturtypene frisk kalkedellauvskog og kalkedellauvskog, og vil derfor bidra med høy mangeloppfyllelse for denne skogtypen innenfor verneområder. Området har stor, regional betydning.

Området representerer et landskap som tidligere var adskillig mer åpent med beiteskog, hagemark og naturbeitemark/slåttemark. Store deler av området er nå i gjengroing, og sporene av dette tidligere kulturlandskapet blir mindre tydelige. Noe beiting foregår dog fortsatt i en del av området.

Store deler av arealet ligger innenfor det verdifulle kulturlandskapet "Nes, Kinnlitjenn", og det er funnet automatisk freda kulturminner i form av gravhauger to steder innenfor grensa.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området brukes i dag delvis til beite, per dags dato med et lite antall melkeku/kviger i midterste del, samt en større besetning kjøttfe lengst i øst. Arealene er mer eller mindre i en gjengroingsfase.

To kraftlinjer krysser området helt i øst, den nordre er en høyspent 22 kV linje, mens den søndre er en lavspentlinje. Begge driftes av Elvia.

Det går flere traktorveger i området som brukes i jordbruket. Disse er avmerka på vernekartet. Den mest brukte av disse, som krysser hele området i retning øst-vest, er også avmerka i kommuneplan. Når det er tilstrekkelig med snø kjøres det opp en skiløype på denne traktorvegen. Løypa kjøres opp av Ringsaker idrettslag, og ligger inne på skisporet.no som en del av strekningen Øykelsrud-Kinnli-Nyhus.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor SF og Statens vegvesen har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sett gitt en samlet uttalelse som omhandler 14 områder som har vært på felles høring. NVE har sett gjennom høringsforslaget for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. NVE gjør videre oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i verneforslaget.

Elvia AS skriver at de har gått gjennom høringsforslaget, og ut fra det de kan se er deres interesser ivarettatt for deres elnett i og nær verneforslagene. De har dermed ingen øvrige kommentarer til høringsutkastet.

Hafslund E-CO Vannkraft skriver at verneforslaget ikke berører Hafslund Eco Vannkraft AS sine kraftverksinteresser, og de har derfor ingen innvendinger.

Språkrådet har ingen merknader til navnet.

Innlandet fylkeskommune skriver at det innenfor verneforslaget er registrert to lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Begge er registrert som gravfelt fra jernalder og begge er registrert lenge før GPS ble tatt i bruk, så stadfestingen og avgrensningen kan være noe feil. Potensialet for automatisk fredete kulturminner som ikke er registrert regnes som stort innenfor dette området. Det er derfor positivt at et større område nå skal vernes gjennom frivillig vern til naturreservat. Det er også positivt at man har til hensikt å åpne opp kulturlandskapet gjennom skjøtsel og beiting. Traktorvegen som strekker seg gjennom store deler av område i en øst-vestlig retning omtales som den mest brukte traktorvegen i området. Ulike generasjoner av flyfoto sammen med lidardata, tilsier at bruken av den delen av traseen som går gjennom gravfeltet er svært begrenset, og at det mer er snakk om kjørespor enn en faktisk traktorveg. De er opptatte av at omtalen som traktorveg og skiløype ikke bør medføre en standardheving. En standardheving innenfor kulturminnelokaliteten vil kreve tillatelse etter kulturminneloven § første ledd. På grunn av at potensialet for uregistrerte kulturminner regnes som stort er det viktig å ta med seg at tiltak som innebærer inngrep i grunnen, som f.eks. oppsetting av gjerder, kan komme i konflikt med uregistrerte kulturminner. For privatpersoner som setter opp gjerder, vil tiltaket normalt bli definert som mindre private tiltak, hvor det ikke er undersøkelsesplikt etter kulturminneloven § 9. Men dersom Statsforvalteren er å regne som tiltakshaver etter kulturminneloven, eller står for en vesentlig del av finansieringen av tiltaket, vil det falle inn under undersøkelsesplikten. Med bakgrunn i dette ber fylkeskommunen om å bli informert i forbindelse med planleggingen av gjerding eller andre tiltak i området.

Birdlife Norge avd. Oppland støtter det framlagte høringsforslaget, og anser verneverdiene som godt dokumentert. De vil påpeke at flere av de framlagte verneområdene innehar hekkelokaliteter for sårbare rovfuglarter. De ber om at det i framtidig forvaltning av verneområdene tas tilstrekkelig hensyn til disse artene. Eventuell tilrettelegging for friluftsliv/ferdsel må gjøres på en slik måte at hekkelokaliteter ikke utsettes for forstyrrelser i etableringsfasen og hekkesesongen. Flere rovfuglarter er spesielt sårbare i etableringsfasen på ettervinter/ tidlig vår. I ornitologisk sammenheng er det viktig å sikre større sammenhengende skogområder.

Statsforvalterens kommentarer:

Deler av området, også der det beites i dag, er i stort behov for restaurering, jamfør naturfaglig beskrivelse over. Det må her vurderes hva som skal restaureres tilbake til mer åpen kulturmark, og hva som skal stå igjen og utvikles fritt til naturlig kalkgranskog og kalkedellauvskog. For å oppnå dette må det tilrettelegges bedre for beite. Det er per dags dato god tilgang på beitedyr hos både grunneierne selve og naboer. Forvaltningen av verneområdet vil innebære at flere arealer må ryddes for kratt og noe plantet skog på tidligere beitemark, og det må gis støtte til gjerding for å få inn

beitedyr i området (som ellers har tilgang til andre arealer for beite). Det er derfor utarbeidet et foreløpig skjøtelsensnotat som gir noen overordnede rammer og prioriteringer for skjøtselen. Så snart det foreligger et vernevedtak må det utarbeides en fullstendig skjøtelsensplan i samråd med grunneierne og andre interesser, og tiltak komme i gang fortest mulig.

Statsforvalteren har notert seg at det kan finnes uregistrerte kulturminner i området. Det er ikke bestemt hvem som skal finansiere gjerding i det fremtidige verneområdet, men det er i dette tilfellet sannsynlig at forvaltningsmyndigheten blir involvert. Statsforvalteren er oppmerksom på undersøkelsesplikten etter kulturminneloven.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Leine og Mæhlumsberget som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I etterkant av Statsforvalterens tilråding har Språkrådet kommentert navnet på det foreslåtte verneområdet. I Statsforvalterens tilråding står det at Språkrådet ikke har hatt merknad til navnet, men poengterer at Mælumsberget (uten h) er den eneste godkjente skrivemåten på siste del av navnet. I Statsforvalterens tilråding er det brukt ulike varianter av navnet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Leine og Mælumsberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Leine og Mælumsberget som naturreservat.

33. Kvannskardkletten, Stor-Elvdal kommune - Utvidelse

Totalareal 603 daa, hvorav 490 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur med gammel og urørt skog av furu med innslag av gran- og bjørkeskog, ulike typer sumpskog og myr, samt to velutviklede bekkekløfter med fossefall og delvis fosserøysone. Reservatet er også et viktig kalvingsområde for villrein i

Rondane sørområde. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at er leveområde for en rekke arter knyttet til eldre bar- og lauvskog samt bekkekløfter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Kvannskardkletten naturreservat ligger nord for Tryvang i Stor-Elvdal kommune. Det er et stort skogreservat på ca. 43 km² hvor verneverdiene er knyttet til gammel og urørt furuskog med innslag av gran- og bjørkeskog, ulike typer sumpskog og myr, samt to velutviklede bekkekløfter med fossefall og delvis fosserøysone. Reservatet er også et viktig kalvingsområde for villrein i Rondane sørområde. Utvidelsen av reservatet gjelder et ca. 600 dekar stort areal på østsida av eksisterende reservat.

I utvidelsesområdet er det gammel skog av furu og gran med stedvis urskogspreg og rikelig mengde og kontinuitet av kelofurulæger og kelogadd. Deler av skogen er i tillegg meget produktiv for dette høydelaget, med grove dimensjoner av både levende og døde trær, noe som er sjeldent. Artsmangfoldet er rikt, og det er potensiale for å finne flere kravfulle og sjeldne urskogsarter. Noen av rødlisteartene som er funnet i utvidelsesområdet er lys brannstubbela (VU), nordlig aniskjuke (VU), furuskjell (NT), gubbeskjegg (NT) og flekkhvitkjuke (NT).

Denne utvidelsen vil bedre arronderingen av eksisterende reservat og vil inkludere et område med gammel barskog og livsmiljøet til flere sjeldne og trua arter – noe som oppfyller manglene i skogvernet. Området ligger i nordboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor SF og Statens vegvesen har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sett gitt en samlet uttalelse som omhandler 14 områder som har vært på felles høring. NVE har sett gjennom høringsforslaget for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. NVE gjør videre oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i verneforslaget.

Elvia AS skriver at de har gått gjennom høringsforslaget, og ut fra det de kan se er deres interesser ivaretatt for deres elnett i og nær verneforslagene. De har dermed ingen øvrige kommentarer til høringsutkastet.

Hafslund E-CO Vannkraft skriver at verneforslaget ikke berører Hafslund Eco Vannkraft AS sine kraftverksinteresser, og de har derfor ingen innvendinger.

Språkrådet har ingen merknader til navnet Kvannskardkletten naturreservat.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Kvannskardkletten som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Kvannskardkletten:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Kvannskardkletten naturreservat.

8.7 TRØNDELAG FYLKE

Det tilrås vern av 5 områder. Fire av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Områdene har vært på felles høring og er sendt til: *Grunneiere, Trøndelag fylkeskommune, Grong kommune, Flatanger kommune, Snåsa kommune, Stjørdal kommune, Rennebu kommune, Fovsen Njaarke sijte, Tjåehkere sijte, Gasken Laante sijte, Sametinget, Forum for natur og friluftsliv, KS-Trøndelag, Sør-Trøndelag Jordskifterett, Nord-Trøndelag jordskifterett, Trøndelag Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Trøndelag, Norges JFF, Sør-Trøndelag, Norges JFF, Nord-Trøndelag, NHO Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening, avd. Trøndelag, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Nord-Trøndelag Bonde og Småbrukarlag, Trøndelag Bondelag, NTE nett AS, NTE Energi, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Nord-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Røde Kors, Skogselskapet i Trøndelag, Telenor ASA, Trondheimsregionens friluftsråd, Tensio TS AS, Statens vegvesen Region midt, WWF-Midt-Norge, 138 Luftving, Nettselskapet AS, Sykklistenes landsforening i Trondheim, Norsk organisasjon for terrengsykling, Nord-Trøndelag Turistforening, Trondhjems Turistforening, Nord Universitet, Trøndelag Idrettskrets, AVINOR AS, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, NIBIO, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund,*

Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Naturhistorisk museum, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Orkideforening, Norsk Sau og Geit, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Statens Kartverk, Språkrådet, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo – biologisk institutt, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF – Norge.

Samiske interesser

Reindriften er en vesentlig bruksinteresse og rettighetshaver i mange skogvernområder. De aktuelle områdene i denne planen, er bare begrenset og lite brukt av reindriften. Tematikken omtales likevel fylldig, da temaet har betydelig interesse i seg selv.

Sametinget ber om smidig og god forvaltning mht. samiske interesser, og påpeker problematikken med mange og forskjellige forskrifter, herunder ønske om samordning av forskrifter. Det samme er også jevnlig påpekt av ulike samiske distrikt. Statsforvalteren legger til grunn og forutsetter generelt at opprettelse av- og forvaltning av aktuelle skogvernområdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sinedistrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, også bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Dette innebærer en forvaltning innenfor verneforskriftene i tråd med dette.

Reindrift er en del av samisk kultur og foregår i praksis ute hele året, med en rekke praktiske driftsvurderinger som må tas der og da. Det er mange verneområder, store og små, i samiske driftsområder. Spørsmålet da generelt er å etablere en struktur (areal, forskrift m/foredrag, samt forvaltningsplan) som på den ene siden ivaretar sårbar biologi og samtidig ivaretar reindriften med forutsigelige forvaltningsrammer. Et vernevedtak består av areal (grense) og forskrift, samtidig som foredraget til statsråd legger føringer for forvaltningen. Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigbarhet for brukerne. Statsforvalteren mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådommen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriftens beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Forholdet mellom unntak plassert i § 4 (direkte unntak) og i § 7 (etter søknad), kan være noe forskjellig ut fra størrelse og sårbarhet i områder, gitt at større områder har robusthet i forhold til ordinær samisk virksomhet.

Uttak av virke

Ved- og virkesretten er beskrevet i reindriftsloven som bl.a. uttak av bjørk, busker, einer, vidjer, selvtørrede bartrær (m.v.). For større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder, som i vedtaket av juni 2021, generelt lagt til § 4, som direkte unntak, jf. uttalelse fra Sametinget. Statsforvalteren understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder, vist i forvaltningsplan. Kjerneområder er konkrete områder med spesielle verdier, avgrenset i høringsrapporter, og registreres som naturtypeområder i naturbase. Dette er dermed kjent kunnskap. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter.

Størrelsen på de tilrådde områder varierer, fra 48 da (utvidelse Liaberga) til 1832 da (Merkesodden og Røstdalen). Områder har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Statsforvalteren har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidatområder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser Statsforvalteren det lite problematisk å ha dette punktet i § 4, med henvisning til forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området. Sametinget har bedt om at unntaket gjelder alle områder. Statsforvalteren kan ikke anbefale åpning for generell vedhogst i områder som er små. Statsforvalteren antar også, at når områder er små, så er virke for vedhogst lett tilgjengelig nært det aktuelle område.

Midlertidige gjerder

Med hensyn til midlertidige gjerder, så hender det at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Statsforvalteren vurderer generelt at slike gjerder faller utenfor forskriften og ikke trengs å omsøkes. Et distrikt har i konsultasjon påpekt at det hender at midlertidig gjerde spontant må settes opp også på barmark, og at dette er situasjoner det ikke kan konkret søkes om i forkant.

Barmarkskjøring

Når det gjelder barmarkskjøring, så kan og vil dette sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av Statsforvalteren indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogverneområdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift, men spor forekommer (både av reindrift og storvilttransport). Vesentlige spor finnes i disse områdene først og fremst på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse (trolig elgjakt), er det observert områder med omfattende spor. Potensialet for spor og terrengskader ved barmarkskjøring er generelt sett betydelig. Enkelte steder er geonett prøvd for å etablere fast underlag, med en viss - men uliksuksess. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg også, på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng.

Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen/m bruksregler, jf. reindriftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindriftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, samt at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder. Reindriften er for øvrig ikke statisk, og motorisert transport må foretas i forhold til hvor reinen oppholder seg, og det kan variere ut fra ulike forhold, vær-situasjon, beitesituasjon, forstyrrelser mv. Statsforvalteren forholder seg til at barmarkskjøring bør være innenfor regulering, dvs. § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindriftslovens krav. Hvis en distriktsplan da gjenspeiler kravene i reindriftsloven i beskrivelse av barmarkskjøring, så kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen, via forvaltningsplan.

Det kan være forskjell på områder med hensyn til sårbarhet for kjøring, men ut fra rasjonalitet vil nok kjøring overveiende legges til område med bærekraft. Det betyr at distriktsplanen direkte kan legges til grunn for forvaltning av barmarkskjøringen, og et grunnlag for at verneområder kan behandles mest mulig samlet.

Flyttleier

Det er ikke tegnet inn flyttleier på reindriftskart i disse 5 områdene. Disse aktuelle områdene er også på grunn av størrelse, bratt terreng og geografi lite aktuelle med hensyn til konkrete leier. Reindriftskart kan imidlertid være unøyaktige, og rein kan også trekke/bevege seg utenom områder markert i kart. Reindriften er videre ikke statisk, og det hender at reindriftsutøvere må ta beslutninger

der og da, f.eks. å fjerne litt vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase, enten det gjelder vindfall som sperrer i en trase, eller at man tar opp øksa og rydder noen kvister eller småvirke. Enkelte steder kan det være ryddet (eksisterende) gater i vegetasjon, men det forekommer i veldig liten utstrekning, og ofte trekker reinen gjennom glissen tresatt mark. Ryddebehovet kan derfor også omfatte f.eks. forefallende fjerning av litt vegetasjon. Generelt egner dette temaet seg i større områder best å handtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan, mens når det gjelder vindfall legges det i § 4, som i siste vedtak, for alle områder. Når det gjelder små mengder kvist/småvirke så kan det uansett vurderes å gå under terskel for forskrift.

Droner

Bruk av droner er generelt påpekt fra flere distrikt. Dronebruk i reindriften er konkretisert i «Foredrag til statsråd 16.12.2022». Bruk av droner i reindrift er tillatt, så fremt det ikke er forbud mot det. I de aktuelle områdene er det ikke dokumentert interesser som tilsier forbud mot droner i reindrift, samtidig som bruk ikke er veldig aktuelt i disse områder.

Dokumentasjon av leiekjører i reindrift

Tjåehkere sjte mener at dokumentasjonskrav for leiekjører, er stigmatiserende, gitt at krav i forhold til motorferdselsloven er det samme både innenfor og utenfor naturreservat. Det vises til Statsforvalterens tilrådning av august 2021, s. 27, med forslag om følgende generelle punkt under §7 erstatter nåværende leiekjørepunkt: "For kjøring etter dispensasjon og leiekjøring medbringes dokumentasjon."

Forvaltningsplan

For verneforslagene som ligger i reinbeitedistrikt så skal det, i hvert fall for områder av litt størrelse, etter § 10 lages forvaltningsplan. Dette er et viktig instrument i forholdet mellom reindrift og verneforvaltningen. Forvaltningsplanen vil også være et instrument for smidig forvaltning, som Sametinget etterlyser. Videre er kopling til samenes distriktsplan viktig.

Forvaltningsmyndighet

I siste vernevedtak så er formuleringen om at samiske interesser skal ivaretas i forvaltningsordningen, flyttet fra § 11 i forskrift til Foredraget til statsråd. Statsforvalteren tar denne justering til etterretning.

Oppsummering

Reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser (hytter, hogst, vindkraft og skogsveger). Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindriften. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de områder som vernes. Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern. På den andre siden så mener distriktene at all reindriftsvirksomhet i medhold av reindriftsloven og ILO-konvensjon bør ha direkte unntak i forskriftene.

Statsforvalteren legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de aktuelle områder, og distriktsplaner/bruksregler i utgangspunktet kan være en basis i forhold til barmarkferdsel.

Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Statsforvalteren tilrår verneforslaget, med noe justering av forskriften. Det er ikke full enighet med reinbeitedistrikt om unntakspunkter som er lagt til § 7

Sametinget anfører til oppstart at det ikke må konsulteres på dette stadium i prosessen og vil vurdere behov for konsultasjoner senere. Følgende forhold er av avgjørende betydning for Sametinget for at det kan gis tilslutning til verneforslagene i samiske områder:

- Formålet med vernet må også være å sikre grunnlaget for samisk kultur, herunder reindrift i reindriftsområder.
- Generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift.
- Generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid.
- Generelt unntak for reindriftas nødvendige uttak for brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr.
- Flerårige dispensasjonstillatelser for terrengkjøretøy på barmark og helikopter ved utøvelse av reindrift.
- Bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget vil komme med detaljerte innspill i forbindelse med høring, og nevner at det er avklart at det skal være mulig å ta ut rilkuler fra bjørk i skogverneområder. Sametinget ber om at Statsforvalteren i Trøndelag bør avklare med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner.

I sin endelige uttalelse anfører Sametinget at det nå begynner å bli mange skogvernområder og andre verneområder i Trøndelag. Det understrekes viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften, som er kulturbærer i det sørsamiske området, kan gjennomføres uten hindringer. Sametinget ber ikke om konsultasjon med Statsforvalter eller Miljødirektoratet, men vil vurdere konsultasjon med Klima- og miljødepartementet når den tid kommer.

Konsultasjoner med reinbeitedistrikt - Oppsummering

Konsultasjonene med reindrift i 2022 omfattet flere områder enn de forslag som tilrås i denne omgang. Derfor er det generelle kommentarer, samt spesielle kommentarer angående de nåværende aktuelle områder, som er nevnt her.

Gaske Laante sijte anfører i konsultasjon at vern av skog er viktig for ivaretagelse av gammel skog med hengslav, som er viktig vinterbeite når beitene er «låst». Verneområdene må ikke være til hinder for å utøve reindrifta.

Tjåehkere sijte anfører at Medjåura inngår i et område, som en del av et vår-, høst og vinterbeite. Gammel skog er viktig for reindriften, som reservebeite på vinter. Tjåehkere er uenig i at funksjoner i deres tradisjonelle virksomhet (næring og kultur) skal omsøkes, og at alle unntakspunkt skulle vært direkte unntak, med henvisning til internasjonale konvensjoner. Reindriften må forholde seg til reien der reien er, uavhengig av leier. Ibland må vegetasjon ryddes der og da i en praktisk situasjon, spesielt i ungskog. I gammel skog trekker reien mer gjennom som skogen er, og ryddebehov for stående, gamle trær er begrenset. Men vindfall må ibland flyttes. Distriktet mener punktet om legitimasjon for leiekjørere, er stigmatisering av reindrift, og at samme regler for dokumentasjon burde gjelde både utenfor og innen naturreservat. Reindriftskart er generelt ikke oppdatert, og brukssituasjon er mer mangfoldig enn hva som kommer frem på kart. Tjåehkere sijte er ikke enig i alle forskriftspunkt.

Fovsen Njaarke sijte anfører at reindriften er presset fra mange kanter, med ulike inngrep og rovdyr, organisert friluftsliv mv. Mange verneområder med ulike forskrifter i distriktet kompliserer, og verneområder burde ha felles forskrift. Merkesodden-Røstdalen er temmelig utilgjengelig for reindrift. Distriktet påpeker punkter med uenighet, og at alle unntakspunkt burde være direkte unntak. Plukking av reinlav burde vært unntak på linje med rilkuler og husflidsprodukter, i og med at tilgang av reinlav fra Østerdalen har blitt avstengt.

34. Stavåa, Skauma og Orkla, Rennebu kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 457 daa, hvorav 322 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 1135 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av elve- og bekkekløfter med gammel og lite påvirket skog, herunder bl.a med varierte høgproduktive og kalkrike skogtyper, kalkrike berg og rasmarker. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Forslaget er en utvidelse av eksisterende Stavåa og Skauma naturreservat og omfatter deler av den svært markerte elvekløfta langs Orkla, samt sideelvene Stavåa og Skauma i Rennebu. Området ligger på rike bergarter, og varierte og rike skogtyper som lågurtskoger, høgstaudeskog, kalkskoger. Området domineres av gran, men det er betydelig lauvsinnslog og noe furu (som kalkfuruskog). Langs elva er det mindre partier med flommarksskog. Kalkrike berg og rasmarker finnes flere steder. Sparsomme forekomster av edellauvtrær som alm finnes flere steder.

Skogen har i stor grad et urørt preg, og mengden av død ved er god. Dalene er dype og trange, og skogen er fuktig, og lobarion finnes på grantrær. Spor av hogst finnes, spesielt i nordre deler. Området har godt potensial for sjeldne og krevende rødlistearter knyttet til flere artsgrupper.

Områder dekker opp følgende kriterier og tema i skogvernet, som intakte og markante bekke- og elvekløfter, kalkrike og høgproduktive skogtyper og som leveområde for sjeldne og sårbare arter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen vesentlige tekniske inngrep innenfor utvidelsesforslaget, men noen private tilretteleggingselement langs Orkla. Området utgjør en del av Orklas kraftreguleringsområde. Veg og hydrologisk målestasjon ligger ved grensa. Det går kraftledninger gjennom eksisterende verneområde.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

I forbindelse med en utvidelse på 20 dekar, så ble verneforslaget sendt på en ny begrenset høring i februar 2023.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg, Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget. Statnett SF har gitt en generell uttalelse.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill som peker på at det må komme tydelig fram hvordan området benyttes i landbrukssammenheng, og peker på at det må være mulige å ivareta

landbruksinteresser som skogsbilveger, traktorveger, seterområder, beite og reindrift. Statsforvalterens landbruksfaglige og reindriffts kompetanse bør involveres, samt nyttig om lokal landbruksforvaltning involveres også.

Språkrådet skriver at delområdet Skauma kun er tilrådd, og dermed ikke bør være med i navnet.

Statens vegvesen påpeker sin generelle rolle som nasjonal myndighet og rolle i transportplanleggingen. For Stavåa anfører de at Nye Veier planlegger ny E6, men at utbyggingselskapet Nye Veier ikke er hørt i saken.

Naturvernforbundet peker på potensielt verdifulle områder på vestsiden av Orklas dalføre, og at vern her vil gi et verneområde større variasjon, verdier og helhet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at forslaget grenser til Orkla, som er regulert i forbindelse med vannkraftkonsesjon. Her kan det skje at regulant er pålagt eller har behov for å rydde i kantsone over HRV, og eventuelt elva nedstrøms. NVE skriver at verneforskriften må ha regler for dette samt også for motorisert ferdsel i forbindelse med disse tiltakene. NVE ber nettselskaper generelt vurdere behov for bestemmelser for oppgradering og fornyelse, også for anlegg som ligger nært forslagsområder, herunder for anlegg som ligger nært verneområder, f.eks. i utvidelsen av Stavåa. NVE påpeker diverse nettselskaper som områdekonsesjonærer, og ber nettselskaper uttale seg, selv om det ikke er konflikt. NVE påpeker spesielt at Svorkanett/S-Nett AS ikke er tilskrevet, og ber om at det blir gjort.

I svar på begrenset høring fra februar 2023 anfører NVE de sammen punktene som i sin opprinnelige høringsuttalelse.

Statens vegvesen påpeker sin generelle rolle som nasjonal myndighet og rolle i transportplanleggingen. For Stavåa, Skauma og Orkla anfører de at Nye veger driver og planlegger ny E6, men at Nye veger ikke er hørt i saken.

Statsforvalterens kommentarer:

Svorkanett m/flere er tilskrevet i supplerende høring februar 2023.

Med hensyn til uttalelse fra NVE så foreslås innlemmet i forskrift unntak for rydding av kantsone i akuttituasjoner, med meldeplikt i etterkant, samt motorisert ferdsel i denne forbindelse. Området er så bratt og komplisert, at motorisert ferdsel på bakken kun er mulig i begrensede områder langs veg. Med unntak av mulig lufttransport, er punktet begrenset anvendelig i praksis. Hydrologisk målestasjon ligger nært, men utenfor verneområdet, og er tilgjengelig via veg. Standard bestemmelser er tatt inn angående nettanlegg. Nettanlegg finnes i nåværende naturreservat. Det er det er ikke nettanlegg i utvidelsesområdet, men kraftledning i 100 meters avstand ovenfor området. NVE sine anførsler angående forskrift tas til følge.

Navn

Utvidelsen av området med delområdet Skauma ble vedtatt 16. desember 2022, mens uttalelsen fra Språkrådet kom flere måneder tidligere. Statsforvalteren tilrår derfor navnet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er kommet til et areal på 20 dekar etter opprinnelig høring. Det er gjennomført en begrenset høring for dette arealet.

Verneforskrift

Det er tatt inn åpning i forskriften § 4 for *rydding av vegetasjon i Orklas regulerte elveleie ved akutt behov som sikkerhetstiltak mot flom* samt i § 7 mulighet for å søke om *planmessig rydding av*

vegetasjon i Orklas regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Stavåa, Skauma og Orkla:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Stavåa og Skauma med navnet Stavåa, Skauma og Orkla naturreservat.

35. Liaberga, Stjørdal kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 48 daa, hvorav 48 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 129 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til naturtypen rik edelløvskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Verneforslaget er en utvidelse av et almeskogsreservat med rik og interessant flora.

Området ligger på kalkrike bergarter som gir grunnlag for rike skogtyper. Området har partier med de rødlistet naturtypene frisk rik edelløvskog (NT) og noe høgstaude edelløvskog (VU). Kalklågurtskog finnes også. I øvre del er grove trær av både alm (EN) og gran. Videre finnes grov osp, samt hassel og hegg. Soppen safransnyltepute (ansvarsart og EN) finnes. De nederste 20-30 meter mot kulturmarka har tynnere dimensjoner og er preget av hogst. Restaureringspotensialet her betraktes som godt. I den eldre skogen er det stedvis mye død ved. Undervegetasjonen er høgstaudepreget, med mye strutseving, tyrihjel, markjordbær, turt, mv. Arealet er begrenset, men har store kvaliteter og er viktig som forsterkning av et naturreservat som har begrenset størrelse i seg selv.

Områder dekker opp følgende kriterier og tema i skogvernet, som rik edelløvskog, rik skog i låglandet, truede arter samt at området bidrar til å forsterke eksisterende naturreservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det ligger et mindre bestand med gran innenfor utvidelsesforslaget. Det er ingen tekniske inngrep, veger eller stier innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget. Statnett SF har gitt en generell uttalelse.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill som peker på at det må komme tydelig fram hvordan området benyttes i landbrukssammenheng, og peker på at det må være mulige å ivareta landbruksinteresser som skogsbilveger, traktorveger, seterområder, beite og reindrift. Statsforvalterens landbruksfaglige og reindrifts kompetanse bør involveres, samt nyttig om lokal landbruksforvaltning involveres også.

Stjørdal kommune anfører til oppstarten at frivillig vern er et positivt tiltak for å ivareta naturmangfoldet på og støtter derfor opp om forslaget. Kommunen foreslår at forskriften gir Statsforvalter anledning til å regulere etablering og merking av stier, samt både fysiske og digitale trimposter. De foreslår foreløpig følgende bestemmelse: "Trimposter skal forelegges Statsforvalter for en mulig vurdering av skade på naturmangfoldet. Det kreves særskilt tillatelse for etablering av enhver form for trimpost eller sti som kan skade naturmangfoldet. Bestemmelsen har også tilbakevirkende kraft".

Gaske Laante sijte anfører i konsultasjon angående flere verneforslag at vern av skog er viktig for ivaretagelse av gammel skog med hengslav, som er viktig vinterbeite når beitemene er "låst". Verneområdene må ikke være til hinder for å utøve reindrifta.

Statsforvalterens kommentarer:

Stjørdal kommune sin kommentar angående trimposter relaterer seg til en generell situasjon i kommunen. Det er privat tilrettelegging av tilbud med stort antall trimposter og ca. 2000 tusen deltakere i 2022. En så stor ferdsel vil kunne medføre betydelig slitasje etter enkelte leier/stier. Et tiltak i dette omfang er etter Statsforvalterens vurdering å betrakte som et "større arrangement" og må som sådan omsøkes for å være lovlig innenfor naturreservatet. En av turene er knyttet til Liaberga naturreservat. Håndtering av dette vil ligge til forvaltningsmyndigheten, som er Stjørdal kommune.

Med hensyn til reindrift, så er Liaberga i utgangspunktet et lite aktuelt område, og det henvises til de generelle merknader på reindrift i kap. 8.7.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Stjørdal kommune er forvaltningsmyndighet for området og har ytret bekymring knyttet til utsetting av trimposter i området, og har bedt om at det tas inn en mulighet til å regulere denne typen ferdsel i verneforskriften. Trimpostene i Stjørdal kommune har mange besøkende, og Statsforvalteren har vurdert denne aktiviteten som et større arrangement, og lagt til grunn at utsetting av poster må omsøkes for å være lovlig. Miljødirektoratet er ikke enig med Statsforvalteren i tolkingen av begrepet "større arrangement". Der trimposter står ute over en lengre periode og deltakerne kan besøke disse når som helst, vurderes det ikke som et arrangement. Vi ser likevel at kommunen har et poeng med at også denne aktiviteten bør reguleres i verneforskriften. Liaberga er et relativt lite område med vegetasjon som vil være sårbar for den typen tråkk. Miljødirektoratet er enig i at det bør være dialog med arrangør om hvor slike poster plasseres. Miljødirektoratet tilrår derfor en presisering i verneforskriften om at også utsetting av trimposter som utgangspunkt er forbudt i dette området. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til utplassering av poster i naturreservatet etter verneforskriften § 7 bokstav d.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Liaberga:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Liaberga naturreservat.

36. Finnsåsmarka, Snåsa kommune

Nytt vernelareal 73 daa, hvorav 73 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 1449 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer med en bestemt type natur i form av gammel skog på kalkgrunn. Videre er formålet å bevare sårbar natur som kalkskoger i form av furukalkskog, grankalkskog, samt rikmyr, og som har et rikt arts mangfold. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til disse naturtyper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området er en utvidelse av Finnsåsmarka naturreservat, som ligger på berggrunn i form av kalkstein. Området preges derfor av kalkskog, med furukalkskog over ryggene, og grankalkskog i forsengkninger. Det er registrert en rekke bestander med orkideen marisko (VU) under befarings i det nye området, i alt 10-20 bestand, alt etter hvordan man definerer forholdet avstand/bestand. Mye av orkideen rødflangre er også registrert. Liljekonvall vokser i «tepper», og det er hyppige innslag av søyleeiner. I

et areal som foreslås å ta inn etter høring i sør ble det i 2022 registrert ca. 200 marisko, og er da en av de 3-4 største forekomstene av marisko i hele Finnsåsmarka.

Området har potensial for orkideen flueblom (VU) og krevende kalksopper. Skogen er overveiende eldre, men partier med ungskog finnes. Finnsåsmarka er et av Norges viktigste kalkskogreservat, og har nasjonal (internasjonal) rangering.

Området dekker opp følgende prioriteringer og tema i skogvernet som grankalkskog og furukalkskog, rike skoger i låglandet og kravstore, sjeldne og sårbare arter knyttet til kalkskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går to stier gjennom utvidelsesforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget. Ingen av disse har vært konkret knyttet til dette området.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget. Statnett SF har gitt en generell uttalelse.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill som peker på at det må komme tydelig fram hvordan området benyttes i landbrukssammenheng, og peker på at det må være mulige å ivareta landbruksinteresser som skogsbilveger, traktorveger, seterområder, beite og reindrift. Statsforvalterens landbruksfaglige og reindrifts kompetanse bør involveres, samt nyttig om lokal landbruksforvaltning involveres også.

Statsforvalterens kommentarer:

Området ligger i reinbeitedistrikt, men utenfor aktivt reinbeiteområde.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Finnsåsmarka som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår en mindre justering i den østre delen etter høring. Det trekkes ut et areal på ca. 0,5 dekar preget av jordbruksvirksomhet. Dette arealet ble ved en feil med i forrige vedtak. I tillegg tilrås det å gjøre en liknende tilpasning ved eiendomsgrensen i nord. Her foreslås det å ta ut ca. 0,8 dekar. Videre foreslås det å ta inn et areal på ca. 2,4 dekar i sør, pga. en stor bestand av marisko.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Finnsåsmarka:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd utvidelse av Finnsåsmarka naturreservat.

37. Medjåurda, Grong kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 117 daa, hvorav 116 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 461 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer med en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med variasjon av naturtyper som boreal regnskog og rik edellauvskog i form av almeskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til disse naturtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området er utvidelse av Medjåura naturreservat, med både boreal regnskog og edellauvskog. Edellauvskogen er en fortsettelse av naturtypen i naturreservatet, med trær av til dels meget grov dimensjon. Den boreale regnskogen ligger i en tilgrensende bekkedal, og er en typisk utgave av boreal regnskog som Namdalstypen. Det er bra med død ved i området, i mange oppløsningsfaser, og til dels svært store og lange læger.

Gullprikklav (VU), trådragg (VU) og gubbeskjegg (NT) finnes. I fuktige drag er det sumpskog /rik sumpskog, og lobarion vokser på gran – et typisk uttrykk for boreal regnskog i seg selv. Boreal granregnskog har sin europeiske utbredelse vesentlig i Midt-Norge, og er spesielt prioritert for vern.

Området dekker opp følgende kriterier og tema i skogvernet, som boreal regnskog, edellauvskog og skog i lavlandet samt av vernet vil være en forsterkning av eksisterende naturreservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen tekniske inngrep innenfor området. Det er ingen kjente stier innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget. Statnett SF har gitt en generell uttalelse.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill som peker på at det må komme tydelig fram hvordan området benyttes i landbrukssammenheng, og peker på at det må være mulige å ivareta landbruksinteresser som skogsbilveger, traktorveger, seterområder, beite og reindrift. Statsforvalterens landbruksfaglige og reindrifts kompetanse bør involveres, samt nyttig om lokal landbruksforvaltning involveres også.

Tjåehkere sijte bemerker at Medjåura inngår i et område, som en del av et vår-, høst og vinterbeite. Gammel skog er viktig for reindriften, som reservebeite på vinter. Tjåehkere er uenig i at funksjoner i deres tradisjonelle virksomhet (næring og kultur) skal omsøkes, og at alle unntakspunkt skulle vært

direkte unntak, med henvisning til internasjonale konvensjoner. Reindriften må forholde seg til reinen der reinen er, uavhengig av leier. Ibland må vegetasjon ryddes der og da i en praktisk situasjon, spesielt i ungskog. I gammel skog trekker reinen mer gjennom som skogen er, og ryddebehov for stående, gamle trær er begrenset. Men vindfall må ibland flyttes. Distriktet mener punktet om legitimasjon for leiekjørere, er stigmatisering av reindrift, og at samme regler for dokumentasjon burde gjelde både utenfor og innen naturreservat. Reindriftskart er generelt ikke oppdatert, og brukssituasjon er mer mangfoldig enn hva som kommer fram på kart. Tjåehkere sijte er ikke enig i alle forskriftspunkt.

Grong kommune mener at det fremlagte forslag til vern av skog i kommunen bidrar til å ivareta naturverdier, uten at det i vesentlig grad går ut over skogens rolle i klima- og næringsssammenheng. Arealene innehar viktige naturverdier, der vern er et viktig tiltak, samtidig som utfordrende terreng og miljøkrav allerede legger begrensninger for drift av skogen. I tillegg kommer at grunneierne selv har meldt inn områdene for vern.

Språkrådet og Kartverket mener at skrivemåte skal være Medjåurda.

Direktoratet for Mineralforvaltning mener området bør sjekkes med hensyn til Media grustak.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at Media grustak ligger i en svært stor formasjon, hvor boreal regnskog utgjør det aller innerste partiet. Som boreal regnskog er området uansett ikke aktuelt for utgraving, og området betyr heller ikke vesentlig for grusressursen.

Med hensyn til reindrift, så henvises til de generelle kommentarer i kap. 8.7.

Navn

Statsforvalteren tar Kartverket og Språkrådets innspill til etterretning og tilrår å endre navnet fra Medjåura til *Medjåurda*.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Medjåurda:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Medjåura naturreservat under navnet Medjåurda naturreservat.

38. Merkesodden og Røstdalen, Flatanger kommune

Totalareal 1832 daa, hvorav 648 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket gammel skog under naturlig dynamikk, med naturtypene boreal regnskog, samt noe høgstaudeskog og sumpskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området danner ei lise langs Lauvsnesvatnet og karakteriseres av boreal regnskog. Gullprikklav (VU) forekommer frekvent i den sørlige delen, men er foreløpig ikke funnet i nord. Trønderringlav er registrert helt i nord, og forekommer temmelig sikkert andre steder også. Boreal regnskog er typisk habitat for trønderringlav, som regnes for sterkt truet (EN). Trønderringlav har generelt typisk følge av andre sårbare arter. Andre registrerte rødlistearter er blant annet melldråpelav (VU), granbendellav (VU), gubbeskjegg (NT), skrukkeøre (NT) og knerot (NT). Ved Merkesodden er det en del areal med rik sumpskog, samt forekomst av alm (EN). Den eldste grana i området er i alder 150 – 200 år. Området har mye småtopografisk variasjon, som gir mange nisjer og rom for mange arter. Bra størrelse gir stabilitet og utviklingspotensial.

Området inngår i et nettverk av boreal regnskogområder i distriktet.

Området dekker opp følgende kriterier og tema i skogvernet som boreal regnskog, skog i lavlandet, rik sumpskog og sjeldne arter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en kraftledning gjennom området i øst. Området grenser også ned til Lauvsnesvatet som er regulert vassdrag. Det er rester av en gammel ledning gjennom området. Det finnes et par felt med fremmede treslag (sitkagran og lutzgran) samt partier med ung skog.

Området grenser til vannkraftmagasinet Lauvsnesvatnet. I nord krysser en tilrettelagt sti, med flombelysning, området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget. Statnett SF har gitt en generell uttalelse.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill som peker på at det må komme tydelig fram hvordan området benyttes i landbrukssammenheng, og peker på at det må være mulige å ivareta landbruksinteresser som skogsbilveger, traktorveger, seterområder, beite og reindrift.

Statsforvalterens landbruksfaglige og reindrifts kompetanse bør involveres, samt nyttig om lokal landbruksforvaltning involveres også.

Språkrådet tilrår at Merkesodden-Røstdalen bindes sammen med «og» i stedet for bindestrek.

Kartverket mener at Lauvsnesvatnet også kan være alternativ navnesetting.

Fovsen Njaarke sijte anfører at reindriften er presset fra mange kanter, med ulike inngrep og rovdyr, organisert friluftsliv mv. Mange verneområder med ulike forskrifter i distriktet kompliserer, og verneområder burde ha felles forskrift. Merkesodden-Røstdalen er temmelig utilgjengelig for reindrift. Distriktet påpeker punkter med uenighet, og at alle unntakspunkt burde være direkte unntak. Plukking av reinlav burde vært unntak på linje med rilkuler og husflidsprodukter, i og med at tilgang av reinlav fra Østerdalen ble avstengt.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at Merkesodden-Røstdalen ligger nært eller grenser til reguleringsmagasin. Her kan det skje at regulant er pålagt eller har behov for å rydde i kantsone over HRV, og eventuelt elva nedstrøms. Verneforskriften må ha regler for dette, samt også for motorisert ferdsel i forbindelse med disse tiltak. Nettanlegg krysser Merkesodden-Røstdalen, og NVE og ber om at standardbestemmelser inkluderes i forskriftene. Vern ned til HRV vil begrense mulighet for å øke den i framtida, og anfører at regulant bør uttale seg. NVE anfører videre at øking av HRV er lite aktuelt i Lauvsnesvatnet.

Småkraft AS skriver at Merkesodden-Røstdalen ligger i nedslagsfeltet til Lauvsnes kraftverk, med følgende anlegg knyttet til: Dam Lauvsnesvatnet med inntak, nedgravd rørgate til Lauvsnes kraftverk, skilting, kraftlinje gjennom det forslåtte naturreservatet. For reguleringsmagasinet Lauvsnesvatnet skaleres dam for en beregnet 1000-årsflom. Foreløpig beregning er en flomstigning på mellom 2,67 meter og 3,22 meter fra HRV. Nåværende HRV er 17,8 meter, mens 1000-årsberegningen da tilsvarer fra kote 20,47 m til 21,02 m. Disse beregninger er til godkjenning i NVE. I tillegg kommer ulykkesflom, med vannstigning 3,63 meter til kote 21,43.

Flomberegninger vil medføre ny sikkerhetsvurdering av eksisterende dam, noe som kan medføre ombygging av dammen. Selve ombygging vil ikke innebære arbeid i naturreservatet, men flommer kan påvirke vannstand i naturreservatet. Kraftlinje går fra Scheldefoss, delvis gjennom naturreservatet.

Småkraft har behov for ferdsel i forbindelse med tilsyn og drift av anleggene. Det skjer i dag med ski/truger, bil traktor, ATV, snøscooter, båt, og helikopter. Sommer og vinter. Deler av aktiviteten berører det foreslåtte naturreservatet. Ved flommer kan trær bli stående på skrå utover i vatnet eller veltet ut i magasinet. Det vil kunne være ønske om å fjerne slike trær, eller legge de igjen på land. Vedlikeholdsbehovet for kraftlinje er rydding i trase, skifte av stolper og barduner, traverser, isolater og linjestrekk. Kraftlinja må renoveres, og et alternativ er å erstatte linjer med sjøkabel i Lauvsnesvatnet. Dersom tilskudd til nedbygging av linja er mulighet, så ønsker Småkraft beskjed om det.

De ønsker følgende konkret:

- Grensa for naturreservatet settes 4 meter over dagens HRV
- Dagens regime for drift og vedlikehold kan videreføres
- Tillatelse til oppsetting av informasjonsskilt for sikkerhet

Statsforvalterens kommentarer:

Det er påpekt diverse forhold vedrørende kraftledning. Denne går helt i utkanten av området, delvis over vatn. Lengste avstand inn i området er ca. 60 meter fra stranda. Det kunnes således vært vurdert å trekke grensa langs kraftlinja. Samtidig anfører Småkraft AS at sjøkabel kan være et

alternativ ved renovering av linja. Videre så går linja lengst inne på land over den biologisk mest verdifulle delen, Merkesodden. Statsforvalteren vurderer derfor å beholde grense i forhold til kraftledningen, og tar inn de relevante generelle forskriftspunkter vedrørende kraftledninger.

Generelt benyttes HRV ofte som grense mot vannmagasin. Småkraft har bedt om ei grense 4 meter over denne. Dette er prinsippvurderinger, og en tematikk som er under vurdering på sentralt hold, og Statsforvalteren avventer derfor å ta stilling til dette spørsmålet.

Småkraft har bedt om anledning til å rydde trær som etter flom heller ut i vatnet, og kan utgjøre en risiko for inntaksanlegget. Statsforvalteren forslår der formulering om å tillate rydding av slike trær ved akutsituasjoner, og at melding da skal sendes forvaltningsmyndigheten. Videre oppsetting av enkle fareskilt.

Helt i nord krysser tilrettelagt sti med flombelysning naturreservatet. I utgangspunktet hadde det vært praktisk å trekke grensa utenfor denne stien. Trønderringlav er imidlertid registrert nord for stien, og på denne bakgrunn opprettholdes forslaget.

Tjåehkere sijte anfører plukking av reinlav som generelt unntakspunkt. Det er riktig at på grunn av helsebarrierer mellom distrikt, så er den tradisjonelle reinlavplukkingen i Østerdalen nå avstengt for samegrupper i Trøndelag. Reinlav må da plukkes mer lokalt. Reinlav brukes ved samling av rein, f.eks. før slakting, både for å roe rein ned og for føde over en natt eller to. Omfang er usikkert. Forekomst av reinlav i Trøndelag er svært mye mindre enn i Østerdalen.

Navn

Statsforvalteren tar Språkrådets innspill til navn til etterretning og tilrår navnet *Merkesodden og Røstdalen*.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å ta inn standardformuleringer knyttet til kraftledninger. Det tilrås også å ta inn en åpning for å rydde trær som heller ut i vannet og som potensielt kan utgjøre en risiko for inntaksanleggene ved kraftverket. Det åpnes opp for å sett opp enkle fareskilt.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Etter Statsforvalterens tilråding har Miljødirektoratet sendt en ny tilråding for områder Storvatnet og Gøllaustjønnna i det samme vassdraget, også her med liknende problemstillinger knyttet til innspill fra Småkraft AS. Statsforvalteren har i sin tilråding tatt høyde for de behovene Småkraft AS vil ha mht. skilting, vedlikehold og drift av dagens anlegg, både reguleringsmagasinet og kraftledning som går gjennom området. Miljødirektoratet mener at den delen av Småkraft AS sitt innspill er godt ivare tatt. Småkraft AS er i tillegg inne på tilsvarende problemstilling som ble løftet fram i diskusjonen rundt Storvatnet og Gøllaustjønnna. Regulanten viser til at det er konkret arbeid knyttet til flomsikring av reguleringsmagasinet Lauvsnesvatnet. Dam skal skaleres for en beregnet 1000-årsflom.

Regulantens foreløpige beregning er en flomstigning på mellom 2,67 meter og 3,22 meter fra HRV. Nåværende HRV er 17,8 meter, mens 1000-årsberegningen da tilsvarer fra kote 20,47 m til 21,02 m. Disse beregninger er til godkjenning i NVE.

Med hensyn til ulykkesflom, så mener Miljødirektoratet det ikke er av relevant betydning for et eventuelt verneområde. Kantsoneskog vil alltid være påvirket av svingninger i vannstand, og det vil ikke være kritisk for verneverdiene om det oppstår uregelmessige flomsituasjoner. En mer permanent regulering vil derimot ha påvirkning på området. Verneområdet er kartlagt etter Miljødirektoratets nye metodikk for skogvernkartlegging. Her kan vi skille i kartet på naturskognærhet og naturgitt mangfold. Naturskognærhet sier noe om skogalder og urørthet, mens naturgitt mangfold gir utslag på rikhet. Arealene med høyest utslag på naturskognærhet ligger litt opp fra vannet, mens de rikere partiene strekker seg ned mot vannkanten i større deler av området, med unntak av noen partier med kulturskog. Områdene med sørboreal regnskog ligger imidlertid noen meter opp fra vannkanten. I vår konklusjon for Storvatnet og Gøllaustjønnå konkluderte vi med at en heving av HRV med 4,5 meter ville ha negativ påvirkning på vernekvallitetene innenfor området, mens en heving med 2 meter ikke ville ha noen negativ påvirkning. For Merkesodden og Røstdalen går grensen for hva som påvirker de viktigste verneverdiene (sørboreal regnskog-lokalitet) på ca. 3 meter heving av HRV.

Flomberegninger vil medføre ny sikkerhetsvurdering av eksisterende dam, noe som kan medføre ombygging av dammen. Selve ombygging vil ikke innebære arbeid i naturreservatet, men flommer kan påvirke vannstand i naturreservatet. Miljødirektoratet tar Småkraft AS sitt innspill til etterretning og tilrår å heve HRV med 3,22 meter fra Statsforvalterens forslag. Det vil etter vår vurdering ikke gå på bekostning av de viktigste verneverdiene, og vil samtidig ivareta regulantens krav til flomsikring.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Merkesodden og Røstdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform, men tilrår å legge vernegrensen på HRV 21,02 m.o.h., dvs. opp 3,22 meter fra dagens nivå.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Merkesodden og Røstdalen som naturreservat.

8.8 NORDLAND FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Dette har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

39. Horsbergvatnet, Bindal kommune

Totalareal 372 daa, hvorav 270 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edellauvskog og høgstaudegranskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til rik og gammel skog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Horsbergvatnet ligger omtrent to kilometer sør-øst fra Kjella og utgjør de sør-vest vendte bratte lisidene i bunnen av Heihornet som går helt ned til den østre delen av Horsbergvatnet. Berggrunnen består av kalkglimmerskifer og kalksilikat, og løsmassene av et tynt humusdekke som er tykkere i partier med slakere helning. Vegetasjonen i området er ganske variert på grunn av variasjon i berggrunnsforhold, variasjon i tykkelsen på løsmassene, rasmak, sigevannspåvirkning og tidligere beite. I områdene med rik vegetasjon er det dominans av alm (VU) og innslag av rogn, hegg, gran, selje, bjørk og hassel, samt innslag av gråor i fuktigere partier.

Området består i hovedsak av gammel fleraldret skog, og i edellauvskogen er det mye gamle og grove alm. I granskogen er det spredt med eldre individer av grantrær og løvtrær som noen steder er opp til 1 meter i diameter ved brysthøyde. Det er partier med mye død ved både i edellauvskogen og i granskogen.

Verneforslaget består av et areal med god topografisk variasjon. Den sørvendte eksponeringen, at området er lavereliggende og rik berggrunn gjør at det er innslag av kvaliteter knyttet til edellauvskog med alm og hassel og rik bakkevegetasjon. Her forekommer naturtypen alm-lindskog som omfattes av den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog (NT) og rasmak-almeskov og lågurt-hasselkratt som begge omfattes av den rødlistede naturtypen lågurtedellauvskog (VU). Det er også små partier med høgstaudegranskog (NT) og omtrent midt i undersøkelsesområdet er det en liten dal med noe utviklede bekkekløftkvaliteter. Det er registrert 7 rødlistearter, blant annet alm (VU), myklundmose (EN) og almelav (NT). Det er generelt mange uvanlige arter for området. Flere av artene som er registrert er typiske sørlige arter og noen har sin nordlige grense i fylket. Området er vurdert til å ha nasjonal verdi (***).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området består i hovedsak av gammel fleraldret skog med kun små arealer med yngre skog i hogstklasse 3 og 4 som er inkludert for best mulig arrondering. Skogen bærer ellers lite preg av tidligere påvirkning og det er kun spredt med noen få gamle hogststubber etter tidligere plukkhogst. Det har tidligere vært beitedyr i lokaliteten som har påvirket vegetasjonen noe.

Reindrift

Horsbergvatnet ligger innenfor Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt, i et område som reindriften benytter som vinterbeite.

Opprettingen av naturreservatet vil sikre arealene mot nedbygging eller andre typer fysiske inngrep, men verneforskriften vil medføre noen reguleringer knyttet til blant annet motorferdsel og etablering av gjerder og anlegg. I forslag til verneforskrift er det tatt inn bestemmelser som skal sikre reindriften både i formålet og i de spesifiserte unntaksbestemmelsene. Det er gjort unntak for bruk av snøskuter, og det kan etter søknad gis dispensasjon til bruk av annen motorisert ferdsel. Det kan gis flerårige dispensasjoner for barmarkskjøring. Det kan også gis tillatelser til oppføring av gjerder og anlegg og uttak av bjørk.

En tilstrekkelig opplyst distriktsplan kan anses som en søknad om dispensasjon, uten at ytterligere søknad er nødvendig. Det er viktig at distriktsplanen er grundig og beskriver forhold som etter

verneforskriften er søknadspiktig, for eksempel motorferdsel, oppsetting av gjerde med mer. For at vernemyndigheten skal kunne bruke distriktsplanen som en søknad må den være konkret med tanke på hva som skal gjøres, hvor og når. Et eksempel er en beskrivelse av behovet for motorisert barmarkskjøring med tanke på tilkomsttraseer, områder med behov for gjeting/samling, antall kjøretøy og tid på året. Om ikke distriktsplanen gir nok informasjon, kreves supplerende opplysninger.

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt hadde ikke behov for konsultasjon vedrørende Horsbergvatnet, men ønsket at reindrifta skulle hensyntas i verneforskriften på samme måte som i tidligere verneplanprosesser.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med to andre områder, og er sendt til: *Grunneiere, Grane kommune, Lødingen kommune, Bindal kommune, Nordland fylkeskommune, Voengehl-Njaarke reinbeitedistrikt, Arran – Julevsame Guovdasj Lulesamisk senter, Nordland reindriftsamer, Norske reindriftsamers landsforbund, Kanstadjord Vestre Hinnøy reinbeitedisrikt, Norgga Sámiid Riikkasearvi- Norske samers riksforbund, Helgeland Kraft AS, Hålogaland kraft Nett AS, Lødingen idrettslag, NHO Reiseliv Nord-Norge, Norsk Sau og Geit, Norges Miljøvernforbund, Miljødirektoratet, Norges Bondelag, Forsvarsbygg, Forsvaret, KS, Natur og Ungdom, Norges Skogeierforbund, Lødningen Jeger og fiskerforening, Vestbygd beite- og sankelag, Norsk industri, Norsk Bergindustri, Norges Jeger- og fiskerforbund, Friluftsrådenes landsforbund, Norskog, Kommunal og distriktsdepartementet, Bindal beitelag, Terråk idrettslag, Nors ornitologiske forening avd. Nordland, Statkraft SF, Geoforum Nordland, Landbruksdirektoratet, Terråk jeger og fiskeforening, Grane sankelag, Statnett SF, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges handikapforbund, Norges geologiske undersøker, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Norges idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komité, Språkrådet, Samediggi/Sametinget, Norsk Biologforening (BIO), Naturvernforbundet i Nordland, Norges Orienteringsforbund, Norsk Orkideforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Naturhistorisk museum, Norges Naturvernforbund, Norsk Botaniske forening, Statskog SF, Den Norsk Turistforening, Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Nordland Bonde- og Småbrukarlag, Norges luftsportforbund, NTNU Vitenskapsmuseet, Grane Jeger og Fiskeforening, Stiftelsen WWF Verdens naturfond, Allskog SA, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Grane idrettslag, Arbor AS, Norsk Zoologisk forening, Norsk Friluftsliv, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning (NINA), Statens vegvesen, Grane og Vefsn rovdrylag, Vardobaiki AS, Linea AS, Bindal kraftlag SA, Nordland Sau og Geit, Norsk organisasjon for terrengsykling, NIBIO- Norsk institutt for bioøkonomi.*

De har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslagene, men ikke alle disse omhandlet Horsbergvatnet. (Uttalelse fra Grane kommune var spesielt rettet mot forslag om vern av Svenningvika (vedtatt 20.6.2023), men tas med her fordi deler av innspillet også var av generell karakter.)

Statens vegvesen og Statnett har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Sametinget ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser etter at høringen er gjennomført. De ber også om å få en uttalelsesfrist på minimum 3 uker fra de får tilsendt dokumentasjon.

Nordland fylkeskommune mener at vern av skog med spesielle naturverdier som inneholder truede naturtyper er positivt, og at dette bidrar til å oppnå målene om vern av skog i Norge, i tillegg til at

det følger opp vedtakene i naturavtalen som ble besluttet desember 2022 i Montreal. Fylkesrådet mener imidlertid at et eventuelt vern av det foreslåtte områdene bør bidra til å minske presset for fremtidig vern i områder av større verdi for skogbruket, spesielt på Helgeland. Fylkesrådet påpeker at mer skogvern i Nordland må vurderes nøye, da Nordland fylke har en høy andel skogvern sammenlignet med flere andre fylker.

Grane kommune mener det allerede er gjennomført et omfattende vern av skogarealer på Helgeland, og spesielt i deres kommune. Det bør gjennomføres en konsekvensvurdering og foretas en helhetlig gjennomgang av alle arealer på Helgeland før ytterligere vern vedtas. En helhetlig gjennomgang må ta hensyn både til områder med eksisterende vern, områder i prosess med frivillig vern, og øvrige pågående verneprosesser. Det bør fokuseres spesielt på tilgrensende områder som kan bli utilgjengelige som følge av et eventuelt vern, samt utilsiktede konsekvenser av ytterligere vern. Målet med gjennomgangen er å få kartlagt konsekvensene det totale verneomfanget har for regionen, særlig for lokal verdiskaping og arbeidsplasser. Det vurderes som spesielt viktig at det ikke opprettes naturreservat i områder med økonomisk drivverdig skog, da aktiv skogsdrift i mange tilfeller er et bedre alternativ enn vern i klima-sammenheng. Det nasjonale målet for skogvern er 10 %. Andelen vernet skog i Nordland er større enn i landet som helhet, 7,2 % mot 5,1 % av det totale skogarealet. Aktuelle områder i andre fylker bør vurderes for vern før det vedtas nye verneområder i Nordland.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de er positive til områdekonsesjonær er inkludert på adresselista i forbindelse med høringen. NVE skriver videre at så langt de kjenner til er det ingen energi- eller vassdragsinteresser i Horsbergvatnet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) registrerer at Statsforvalteren har imøtekommet deres innspill til oppstartsmeldingen. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden deres uttalelse, og DMF har derfor ingen merknader til verneforslaget slik det nå foreligger.

Statsforvalterens kommentarer:

Bindal kraftlag SA har ikke uttalt seg til verneforslaget.

Statsforvalteren har oversendt dokumentasjon på prosesser og kontakt de har hatt med samiske interesser. Sametinget har i etterkant uttalt at det ikke er behov for konsultasjoner med Statsforvalteren eller Miljødirektoratet, men at det kan bli aktuelt å konsultere med Klima- og miljødepartementet på et senere tidspunkt.

Navn

Statsforvalterens tilrår navnet Horsbergvatnet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Horsbergvatnet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Horsbergvatnet som naturreservat.

8.9 TROMS OG FINNMARK FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Dette har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

40. Nordneset og Akkarvika, Senja kommune

Totalareal 318 daa, hvorav 127 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik boreal løvskog, i hovedsak bjørkeskog, med velutviklede sopp- og lavsamfunn knyttet til gamle trær og død ved, og med innslag av større ospeholt og gråor-heggeskog. Videre er formålet å verne en høgstaudevegetasjon med varmekjære arter. Området er også hekkeområde for rovfugl. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Det foreslåtte skogområdet Nordneset og Akkarvika ligger sørøst på Senja, øst for bygda Russevåg. Området er todelt og går fra havnivå til ca. 150 m.o.h.

Verneverdiene består i at dette er et stort og relativt urørt område. Skogen varierer en del i alder, da det er en del eldre bjørkeskog med mye død ved, men og også partier med yngre skog. I det østligste delområdet er det en større bestand med osp, der enkelte trær har en nokså høy alder, men med mindre død ved. Ifølge markslagskartet har det meste av området middels bonitet, noe høyere i øst. Oskogen har noen storvokste trær med dbh (diameter i brysthøyde) på 30-40 cm, men de fleste er unge og har kun en dbh på 15-20 cm. I det vestligste delområdet er det i tillegg til eldre løvskog med bjørk og osp, en del eldre og storvokste seljer. Det er lite spor etter nyere tids hogst, men variasjonen i alder på skogen tyder på at det er gjort en del plukkhogst her tidligere. Trolig har det også vært en del beite i området.

Området består av gammel rik løvskog i mellomboreal vegetasjonssone, i ei sørvendt li avgrenset mot sjø. Berggrunnen er middels kalkrik med glimmergneis, glimmerskifer og amfibolitt, dekket av

tynn morene og noe torv/humus. Bjørk er dominerende treslag, men det inngår også noen større bestander av osp. Gråor, rogn, selje, noe silkeselje og hegg forekommer spredt. Vegetasjonen veksler mellom fattig og rik, men generelt er det ganske rikt, særlig i det østligste delområdet, Akkarvika. Kranskonvall, firblad, gullris, sumphaukeskjegg, mjøddurt, strandrør, hengeving, turt, hengeaks, enghumleblom, hvitmaure, sløke, hvitbladtistel og bringebær dominerer i de rike partiene. Artsmangfoldet er ifølge Rådgivende biologer middels stort. De begrunner dette med at det er en del lav og sopp på gamle trær og død ved, men ingen av disse er rødlistede. Det er flere regionalt mindre vanlige og varmekjære arter i området. Epifyttfloraen er middels rik. På osp og selje og på bergvegger ble det registrert arter som er typisk for lungeneversamfunnet; skrubbenever, lungenever, kystvreng, grynvreng og stiftfyllav. Ellers ble det registrert blant annet bristlav, grå fargelav, vanlig kvistlav og bleiktjafs på trærne. På osp ble det registrert store mengder med ospeildkjuke, og på bjørk ble det registrert blant annet knuskkjuke, knivkjuke, labyrintkjuke og seljeildkjuke. Det er fra før registrert rustdoggnål (NT) i Gunnelvika som er innenfor kjerneområdet, men utenfor det tilbudte området for vern. Det er registrert bjørkeøsterssopp som er regionalt sjelden innenfor området. Det vurderes å være potensiale for ytterligere funn av regionalt sjeldne og rødlistede lav, moser og vedboende sopp i området på grunn av innslag av store gamle rikbarkstrær og død ved.

Innenfor det foreslåtte verneområdet er det registrert hekkende havørn. Det finnes lite opplysninger om dyrelivet i området, men det frodige skogsområdet, med gammel skog og mange ulike treslag, gjør at forholdene ligger godt til rette for et rikt fugle- og dyreliv.

Verneverdiene består i stor grad av forekomsten av en rekke varmekjære arter, deriblant trollbær, gulfrøstjerne, villrips, skogfiol, legeveronika, brunrot, kranskonvall, markjordbær med flere, og regionalt sjeldne sopparter som nevnt. Viktige verneverdier er også lungeneversamfunn på gamle rikbarkstrær, og at det foreslåtte området inngår i et forholdsvis stort skogområde med urørt preg. Det tilbudte området vil fange opp skog i lavereliggende områder som er mangelfullt dekket iskogvernet. Kjerneområdet er vurdert til regionalt verdifullt (**), mens området som helhet har fått verdien (*/**). Begrunnelsen for at området har fått lavere verdi som helhet, er at kartleggerne mener at det trekker ned verdien at det tilbudte området består av to mindre delområder som ikke henger sammen. Kjerneområdet er vurdert som ett sammenhengende område.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det finnes ei fyrlykt innenfor området. Den ligger på Reipneset og ivaretar navigasjonsveiledning langs Solbergfjorden og ut Reisafjorden, som ifølge Kystverket er en sterkt trafikkert hovedled. Ellers ligger skogen i ei li, hvor deler av denne er bratt og relativt urørt. Det østligste området ligger i inngrepsfritt område (INON) sone 2, som betyr at det ligger mer enn 1-3 km fra nærmeste tyngre tekniske inngrep. Det er ingen stier eller veger innenfor området.

Reindrift:

Området ligger innenfor Oarjjit Sázza / Sør-Senja reinbeitedistrikt, og benyttes som høstbeite, høstvinterbeite og vinterbeite. Det er i dag ingen kjente reindrifftsanlegg innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *berørte grunneiere, Senja kommune, Sør-Senja reinbeitedistrikt, Tranøybotn og omegn jeger- og fiskeforening, Indre Senja jeger- og fiskeforening, Stiftelsen Mldt-Troms museum, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges vassdrags- og energidirektorat region Nord, Norges Orienteringsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Kartverket, Kartverket Tromsø, Norges naturvernforbund, Samediggi Sametinget, AVINOR AS, Norsk Friluftsliv,*

Statskog SF, Midt-Troms naturlag, Troms turlag, Statkraft SF, Den norske turistforening, Riksentikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesterern på Svalbard, Norsk Biologforening, Norsk Ornitologisk Forening, Næringslivets hovedorganisasjon NHO Arktis Troms og Svalbard, Norske Reindriftssamers Landsforbund, Norges idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komite, Naturvernforbundet i Troms, Norsk Ornitologisk Forening avd. Troms, Natur og Ungdom, Norsk Botanisk Forening, Norges Mijøvernforbund, Allskog SA, Natur og Ungdom Troms, Norges Geologiske Undersøkelser, Sabima, Troms Reindriftssamers Fylkeslag, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Forum for natur og friluftsliv Troms, Troms Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Samenes Folkeforbund SFF, Nordnorsk Botaniske Forening, Norgga Sámiid Riikkasearvi- Norske Samers Riksforbund NSR, ARVA AS avd. Lenvik, Troms Bonde- og Småbrukarlag, Troms historielag, Troms Orienteringskrets, Troms Skogselskap, Friluftsrådenes Landsforbund, NTNU Fakultet for Naturvitenskap, Landbruksdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Nord-Troms jordskifterett, WWF, Luftfartstilsynet, ARVA AS, Nor-Norges Jeger- og Fiskeforening, Norges handikapforbund, Norsk Zoologisk Forening, KS- Kommunesektorens organisasjon avd. Troms, ARVA AS avd. Målselv, Språkrådet, Norges Bondelag, Universitetet i Troms – Norges Arkiske Universitet, Forsvarsbygg, Allskog Nord, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Troms og Finnmark fylkeskommune.

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning, Landbruksdirektoratet og Språkrådet har uttalt seg til oppstartsmeldingen, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Forsvarsbygg hadde merknad til oppstartsmeldingen knyttet til forbud om lavtflyving, og ba om at det ble spesifisert et tidsrom, f.eks. hekkesesong, for når forbudet skulle gjelde. I forbindelse med høringen skriver Forsvarsbygg at de vurderer endringene som er gjort i verneforskriften som tilstrekkelige, og at de ikke har merknader til høringsforslaget.

Sametinget har bedt om at det ved utøvelse av reindrift gis tillatelse til bruk av drone og helikopter med start, landing og lavtflyving, også i eventuelle ferdselsforbudsperioder. Sametinget har også oppfordret til registrering av kulturminner i forbindelse med verneplanarbeidet. Sametinget har også påpekt at offentlige myndigheter er pålagt å undersøke behovet for konsultasjoner med Sametinget og andre berørte samiske interesser, jf. naturmangfoldloven § 8. Dette kravet er også nedfelt i Sameloven § 4. Sametinget uttalte i oversendelse av 14.12.2021, at de ikke hadde merknader til høringsdokumentene og ikke så behov for konsultasjon om det foreslåtte vernet.

Grunneier Atle Mathias Hansen opplyste i sin merknad til høringsforslaget at det var en eksisterende sti i området der det kunne være behov for rydding og vedlikehold. Hansen opplyste også om at det står ei fyrlykt innenfor det foreslåtte området, og mente at planen burde sendes på høring til Kystverket.

Statsforvalterens kommentarer:

Høringsdokumentene ble oversendt til Kystverket 11.2.2022.

Det er lagt inn et lavtflyvingsforbud i verneforskriften for hekkesesongen, slik at dette gjelder fra 1.februar – 31.august.

Rydding av eksisterende stier kommer inn under generelle unntak i § 4 bokstav d i forskriften.

Sametinget ble første gang orientert om oppstart av verneplanen i e-post av 10. desember 2020, og ble deretter forespurt om det var ønskelig med konsultasjon i e-post av 1. juni 2021. Den 2. juni 2021

svarte Sametinget at det ikke var behov for konsultasjon før kunngjøring av oppstart. Sametinget har i innspill til oppstartsmelding uttalt at det er ønskelig med adskilte lokale og sentrale høringer, jf. retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder § 5.1 nr. 2. For disse verneområdene som er relativt små, har Statsforvalteren vurdert at det ikke er hensiktsmessig med to høringer. Det ble derfor gitt en noe lengre høringsfrist for Sametinget, slik at de kan koordinere eventuelle lokale uttalelser som gjelder samiske interesser. Statsforvalteren har etter dette hatt dialog med Sametinget både per telefon og e-post.

Reinbeitedistriktet Oarjjat Sažža / Sør-Senja reinbeitedistrikt v/Anne-Berit Kristiansen er tilsendt oppstartsmelding 15.06.2021, med kopi 29.10.2021 per epost og 1.11.2021 også høringsdokumentene. Statsforvalteren har hatt dialog med Anne-Berit Kristiansen per telefon 29.10.2021. Distriktet har ikke hatt merknader eller innspill til oppstart av verneplanen. Det har også vært dialog med planseksjon og reindriftsavdeling hos Statsforvalteren, som er behjelpelig med å sikre at alle berørte samiske interesser ivaretas i verneprosessen.

Statsforvalteren kjenner per i dag ikke til registrerte kulturminner innenfor de foreslåtte verneområdene. Det finnes gamle boplasser i Hesjevika og på Klauva, som ligger utenfor det foreslåtte verneområdet Nordneset og Akkarvika.

Statsforvalteren skriver at unntak knyttet til motorferdsel er tatt inn i forskriftene der det er vurdert det som relevant. Det gis anledning til å søke om dispensasjon for nødvendig motorferdsel på barmark i forbindelse med utøvelse av reindrift samt det er lagt inn en direktehjemmel for tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med reindrift på snødekt mark.

For reindriften kan det gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, jf. § 7 siste ledd.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Nordneset og Akkarvika som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Basert på dialog med Kystverket er det tatt inn åpning for drift og vedlikehold av fyrlykt som befinner seg innenfor verneforslaget samt mulighet til å søke om oppføring av nye anlegg mv. Statsforvalteren tilrår å ta inn følgende:

§ 4 j, drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og nødvendig ferdsel i forbindelse med dette arbeidet

§ 7 m, oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I forslag til verneforskrift § 4 er drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg satt i samme paragraf som ferdsel tilknyttet drift og vedlikehold. Miljødirektoratet tilrår å flytte unntak for ferdsel til § 6.

§ 4 i. blir derfor lydende: *drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg*

Vi tilrår en ny bokstav § 6 e. som blir lydende: *nødvendig ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg.*

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Nordneset og Akkarvika:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Nordneset og Akkarvika som naturreservat.

9. Tilråding om forskrifts- og grenseendringer

41. Bjønnestille i Notodden kommune, Vestfold og Telemark

Bjønnestille naturreservat ble vernet ved kgl.res. 17.12.2021 gjennom ordningen med frivillig vern av skog.

Formålet med vernet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av eldre, brannpåvirket lavlandsfuruskog og rik lågurtskog, og med forekomst av truete og sjeldne arter av insekter, sopp og lav.

Det foreslås endring i verneforskriften for å ta ut en åpning for å ta ut enkelttrær av furu innenfor naturreservatet.

Sakens bakgrunn:

I forbindelse med erstatningsforhandlingene for Bjønnestille naturreservat ble det enighet om å ta inn en åpning om å søke om å kunne ta ut enkelttrær i forbindelse med restaurering av fredete bygninger på eiendommen gnr./bnr. 135/1 i Notodden kommune. På Nigard Bolkesjø står det ei årestue fra 1200-tallet, som antakelig tidligere har vært hovedhuset på gården. Bygningen er per dags dato Europas eldste bolighus i tre. Huset er fredet og skal nå restaureres. I den forbindelse ble det i 2022 søkt om å hogge inntil 50 m³ med tømmer av god kvalitet innenfor vernegrensen. I søknaden ble det bl.a. påpekt at det eneste man ville kunne bruke til denne typen restaurering er seintvokst malmfuru, og primært grove dimensjoner. Søker skriver også at man i tillegg kun vil være i stand til å bruke en liten del av hvert tre. Statsforvalteren ga tillatelse til å ta ut 5 furutrær fra området, men Statsforvalteren er samtidig tydelig på at et uttak vil kunne ramme verneverdiene i reservatet ved å utsette utviklingen av død, grov kjerneved.

Etter det Statsforvalteren skriver i sin tilråding at det viser seg at det er en stor forskjell på hva eier og forvaltningsmyndigheten forstår med formuleringen i forskriften om *begrenset uttak av enkelttrær*. I dialog med eier har Statsforvalteren kommet fram til et kompromiss hvor det utbetales en engangskompensasjon knyttet til kostnadene ved å få finne og få transportert tilsvarende tømmer fra utenfor verneområdet mot at åpningen for slike uttak tas ut av verneforskriften.

Endringen berører kun en grunneier, og Statsforvalteren har vurdert at det ikke har vært behov for å sende forslaget på høring.

Statsforvalteren tilråding:

Statsforvalteren for Vestfold og Telemark ser det som viktig å ta bort § 7h fra verneforskriften for Bjønnestille naturreservat. Hensikten er å sikre mest mulig av de viktigste trærne for artene som avhenger av store gamle trær og på lang sikt av tilgangen til død ved som varer lenge. Statsforvalteren tilrår i brev datert 6.6.2023 endringen i verneforskriften for Bjønnestille naturreservat i Notodden kommune.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om å endre verneforskriften for Bjønnestille naturreservat ved at § 7 h. *begrenset uttak av enkelttrær av furu til restaurering av fredete bygninger på gnr./bnr. 135/1* tas ut.

I tillegg er det gjort en endring i opplistingen av tiltak det kan gis tillatelse til motorferdsel i § 7 i. Tiltak i § 7 h. sto i denne listen, men tilrås nå tatt ut.

Miljødirektoratet tilrår endring av verneforskriften for Bjønnestille naturreservat.

42. Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning i Oslo kommune, Oslo

Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredningsområde ble vernet ved kgl.res. 14. juni 2002 som del av verneplan for Osloområdet.

Formålet med vernet er å bevare et vakkert skog- og kulturlandskap med instruktiv geologi, interessant vannsystem, spesielle naturlige vegetasjonstyper, urterike enger og en artsrik flora med sjeldne og plantegeografisk interessante arter. Det foreslås endring av verneforskriften for å åpne for etablering av sykkelsti gjennom området, og for å tillate sykling på etablerte sykkelstier.

Sakens bakgrunn:

I landskapsvernområdet er det forbud mot tiltak som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig, blant annet oppføring av bygninger og anlegg, bygging av veger, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse. Vegetasjonen i de urterike engene er fredet mot skade og ødeleggelse, og egenartede og dekorative enkelttrær, tregrupper, trekker, og døde og døende trær skal bevares. Åkerholmer skal ikke fjernes, og kantsoner mot myr, innmark, vann, vassdrag, stier og veger skal bevares. Sykling og bruk av hest utenom eksisterende veger er forbudt.

Statsforvalteren i Oslo og Viken vurderte i 2019 en søknad om dispensasjon fra vernebestemmelsene for etablering av en helårs sykkelsti mellom Blankvannsbråten og Kobberhaughytta innenfor landskapsvernområdet. Søknaden ble avslått med henvisning til at det i området er forbudt å sykle

utenfor veger. En eventuell åpning for å etablere sykkelsti i området krever endring av verneforskriften slik at sykling også blir tillatt på sti.

Som del av kunnskapsgrunnlaget for å vurdere konsekvensene av å etablere en sykkelsti, har Oslo kommune gjennomført en naturfaglig kartlegging i aktuell trasé, særlig med tanke på forekomster av rødlistede eller andre bevaringsverdige arter knyttet til kalkrikt fuktmiljø. Det er videre lagt frem oversikt over ferdselsmønsteret ved Blankvannsbråten, og gjort en vurdering av fare for økt ferdselstrykk på slåttemarken i syd. Det er i tillegg lagt frem en plan for tilbakeføring til naturlig stedegen vegetasjon av eksisterende sti over slåttemarken i nordvest og stien som går parallelt med den planlagte sykkelstien et stykke nordover fra Blankvannsbråten. Konklusjonen i rapporten fra Naturrestaurering er at "prosjektet som helhet vil være et positivt tiltak for naturmangfoldet i landskapsvernområdet".

Statsforvalteren i Oslo og Viken viser til at kunnskapsgrunnlaget om hvordan etablering av en sykkelsti langs en foreslått trasé vil påvirke naturverdiene, er styrket gjennom de undersøkelsene som er foretatt. Den samlede belastning av ferdsel i landskapsvernområdet er undersøkt, og det er oppdaget flere områder med større slitasje og spor, bl.a. etter sykler. Behovet for å kanalisere ferdselen bort fra slåttemarkene i verneområdet vurderes som stort. Etablering av en sykkelsti for å kanalisere ferdselen bort fra de verdifulle slåttemarkene til deler av verneområdet med mer beskjedne naturverdier, er i tråd med naturmangfoldloven § 12.

Høringsforslaget:

Statsforvalteren i Oslo og Viken sendte forslag om endring av verneforskriften på høring 29.03.2022. I gjeldende verneforskrift for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning følger det av § 3 nr. 6: "*Sykling og bruk av hest utenom eksisterende veier er forbudt*". Videre følger det av § 5 at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold, rydding, merking og omlegging av eksisterende stier og løyper. Statsforvalteren foreslo følgende endring i § 3 nr. 6: "*Sykling og bruk av hest utenom eksisterende veier og sykkelstier avmerket på vernekart er forbudt*". Videre en åpning for i § 5 punkt 3 for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etablering av sykkelstier.

Det kom 7 høringsuttalelser til forslaget innen fristen

Oslo kommune v/Byrådsavdeling for miljø og samferdsel støtter endringsforslaget og viser til at den planlagte sykkelstien vil gå i et område hvor viktige naturverdier ikke blir berørt. Som del av Nordmarksplassene, er Blankvannsbråten ett av de utvalgte kulturlandskapene i jordbruket i Oslo, og det vises til at det er planer om at blomsterenga ved Blankvannsbråten skal sperres for ferdsel og restaureres. Kommunen legger vekt på Statsforvalterens vurdering av at etablering av sykkelsti på foreslått trasé vil være et egnet tiltak for å redusere den samlede belastningen av ferdsel på viktige naturverdier i landskapsvernområdet, og støtter de foreslåtte forskriftsendringene.

DNT Oslo Omegn vurderer at en endring av forskriften vil bidra til å styrke vernet av området. Trillestien som starter ved Blankvannsbråten og går i retning Kobberhaughytta er mye brukt og mange sykler over den vernede blomsterenga, selv om det er forbudt etter gjeldende forskrift. Selve trillestien er veldig slitt i store deler av traseen, og spesielt over blomsterenga gir det seg utslag til større slitasje enn terrenget tåler. Ved å gi rom for å etablere en bedre tilrettelagt sykkelsti vil en kunne spare terrenget og ta vare på noe av den vegetasjonen som er grunnlaget for vernet.

Skiforeningen er positive til at det åpnes for sykling på sykkelstier, og viser til at verneforskriften da vil bli mer i tråd med dagens faktiske bruk av området. Etablering av sykkelsti vil kanalisere ferdselen inn i den tilrettelagte traseen, og dermed kunne bidra til å redusere slitasjen på øvrige områder. Det bes samtidig om at etablering av sykkelsti i skiløpetraseer må skje i tett dialog med Skiforeningen. Det foreslås at det bør vurderes endringer på flere områder, som vedlikehold, rydding og merking av eksisterende stier og løyper som et generelt unntak fra vernebestemmelsene, ta inn oppgradering av eksisterende løyper som et unntak det kan gis tillatelse til etter søknad og at utplassering av kjentmannsposter tas inn i forskriften som et generelt unntak.

En grunneier viser til at det har vært en kraftig økning av sykling i området, på det som kalles en trillesti, men som i praksis er en sykkelsti. Denne stien går fra nordvestsiden av den øvre blomsterengen, over engen og ender opp på den stien som er skiløype om vinteren. Bruk av denne traseen skaper store sår i landskapet, og grunneieren er positiv til etablering av sykkelsti. En annen grunneier viser til stor slitasje/ødeleggelse av kjerrevegen som nå brukes som sykkelsti mellom Kobberhaugen og Blankvannsbråten. Strekningen fra Andevannsbekken mot Blankvannsbråten er i ferd med å bli fullstendig ødelagt, og det forutsettes at det blir prioritert å utbedre kjerrevegen og ødeleggelsene. En grunneier støtter forslaget til forskriftsendringer slik at man i neste fase kan etablere en mer skånsom løsning langs dagens skiløype mot Kobberhaugene og på denne måten ikke bare kan gjenopprette skadene på slåttemarkene, men også ivareta dem for fremtiden. Det vises til at dagens "trillesti" er i ferd med å stedvis ødelegge slåttemarkene nordvest for Blankvannsbråten, da syklistene sykler aktivt på den gamle stien i stedet for å trille sykkelen som ville vært mer skånsomt. Den gamle stien over slåttemarkene her er blitt utvidet kraftig og har endret seg til brede og dype traseer. En ny trase for syklistene fra Blankvannsbråten til nedsiden av Kobberhaugshytta synes å være en forsvarlig forbindelse mellom den sydlige og nordlige delen av Nordmarka i dette området.

Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at den foreslåtte endringen av verneforskriften får følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift, og har derfor ingen merknader til forslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren i Oslo og Viken viser til at det kun er bestemmelsene om sykling og sykkelsti som er omfattet av høringen, men at innspillene til andre forbedringspunkter i forskriftene tas med til senere vurdering.

Statsforvalteren vurderer etablering av sykkelsti som et egnet tiltak for å redusere den samlede belastningen av ferdsel på viktige naturverdier i landskapsvernområdet, og anbefaler en forskriftsendring som åpner opp for etablering av sykkelsti og som tillater sykling på etablerte sykkelstier. Statsforvalteren foreslår at sykkelstier skal avmerkes på vernekartet. Statsforvalteren viser til at forslaget vil åpne for etablering av sykkelstier også på andre steder i landskapsvernområdet enn den traseen som tidligere er vurdert, men dette forutsetter søknadsbehandling hvor effekten på verneverdiene vurderes.

Statsforvalteren viser til at ingen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot forslaget til endring av vernebestemmelsene, og tilrår endring av forskriften for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning som foreslått i høringen.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om å endre verneforskriften for å åpne for at det kan gis tillatelse til etablering av sykkelsti i landskapsvernområdet. Undersøkelser viser at kanalisering av ferdselen vil kunne ha positiv innvirkning på verneverdiene ved at sårbare områder unngås. Den konkrete vurderingen av om det skal gis tillatelse, og aktuell trasé, vil være en konkret vurdering hos forvaltningsmyndigheten. Åpning for sykling på stier i landskapsvernområder er i tråd med nyere praksis i verneområder, og blant annet signaler i friluftsmeldingen (Meld.St.18 (2015-2016)).

Åpning for å gi slik tillatelse krever at verneforskriften også åpner for at det er tillatt med sykling på etablerte sykkelstier. Statsforvalteren viser til at etablerte sykkelstier bør avmerkes på vernekartet, og at åpningen for sykling knyttes til stier avmerket på vernekartet. Miljødirektoratet viser til at vernekartet er en del av vernevedtaket, og at endringer på vernekartet vil kreve forskriftsendring. Det tilrås derfor ikke å knytte bestemmelsene opp mot vernekartet, siden det inntil videre ikke er gitt tillatelse til sykkelsti, og endelig trasé dermed ikke er avklart. Miljødirektoratet tilrår derfor endring av verneforskriften § 3 nr. 6 åpnes for sykling på sykkelstier i tillegg til veger i verneområdet. Videre at det tas inn hjemmel for at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til etablering av sykkelstier i verneområdet. Eventuelle tillatelser til sykkelsti i landskapsvernområdet krever god merking og informasjon, slik at det klart fremgår hvor sykling vil være tillatt.

Miljødirektoratet tilrår endring av verneforskriften for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning

43. Surna naturreservat med tilgrensande dyrelivsfredning, Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Surna naturreservat med tilgrensande dyrelivsfredning ble vernet ved kgl. res 27. mai 1988.

Formålet med vernet er å ta vare på et viktig våtmarksområde med tilhørende plantesamfunn, fugleliv og annet dyreliv. Naturreservatet omfatter totalt 950 dekar fordelt på delområdene Purka (540 dekar), Sæterøya (260 dekar), Grimsmo (90 dekar) og Ranesevja (60 dekar). Området med dyrelivsfredning er på 7 170 da.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal fikk den 6. mai 2021 oppdrag fra Miljødirektoratet om å starte opp arbeidet med grenseneendring av Surna naturreservat med tilliggende dyrelivsfredning.

Sakens bakgrunn

I dyrelivsfredningsområdet er alle fugle- og pattedyrarter, også fuglereir, egg og unger, fredet mot jakt og fangst, skade og ødeleggelse. Det er gjort unntak for jakt på hjortevilt og mink.

Dagens avgrensning av dyrelivsfredningsområdet omfatter havneområder, industriarealer, kjøpesenter, sentrumsområde, dyrkamark og boligområder med tilhørende infrastruktur. Dyrelivsfredningen har medført at uttak av skadedyr som smågnagere er forbudt. Forbudet medfører også at det er forbudt å ta ut fremmede arter som eksempelvis kanadagås. Området har på grunn av dette vært et vanskelig område å forvalte.

Formålet med endringen er også å rette opp i feil og unøyaktigheter i grensene for naturreservatet.

Arbeidet med mulig forskrifts- og grenseendring av Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredningsområde ble først tatt opp i 2019 av daværende Fylkesmannen i Møre og Romsdal, og det ble gitt oppdrag om oppstart i november 2019. Prosessen stoppet opp, og nytt oppdrag ble gitt til Statsforvalteren i mai 2021. Statsforvalteren i Møre og Romsdal oversendte sin tilråding om grense- og forskriftsendring til Miljødirektoratet den 14. november 2022.

Høringsforslaget

Statsforvalteren i Møre og Romsdal sendte forslag om endring av avgrensning av området, samt mindre forskriftsendringer, på høring 24. juni 2021. Forslaget medfører endringer i dyrelivsfredningsområdet, der vern av hele eller deler av dette området foreslås opphevet.

Høringsforslaget som hadde to alternativer:

- a. Mindre grense- og forskriftsendringer, og opphevelse av dyrelivsfredningsområdet
- b. Mindre grense- og forskriftsendringer, og omfattende grenseendringer av dyrelivsfredningsområdet

I tillegg ble det foreslått å gjennomføre mindre grenseendringer av naturreservatet for å få en bedre avgrensning av dette. Foreslåtte endringer i grensen for naturreservatet er i all hovedsak for å få en mer presis og riktigere avgrensning mot dyrket mark.

I høringen kom det inn 10 høringsuttalelser.

Statens vegvesen har ingen merknader til de foreslåtte endringene.

Møre og Romsdal fylkeskommune viser til at dyrelivsfredning gir et klarere signal om vern av dyrelivet enn en forvaltning etter viltlov og naturmangfoldloven, og støtter derfor alt. B.

Grunneiere i Sæterøya v/Jon Olav Holte m.fl. støtter forslaget om opphevelse av dyrelivsfredningsområdet (alt. A). Grunneierne ønsker åpning for uttak av rev, kråke og grevling.

Dyrenes rett viser til naturkrisen, og mener at man trenger mer vern. De viser til at dyrelivsfredningen ikke er til hinder for eksempelvis skadefelling av grågås, men de ønsker bruk av forebyggende tiltak mot beiteskader. Dei ønsker primært å beholde dagens dyrelivsfredning, subsidiært støttes alt. B.

ALTI Forvaltning er positive til flytting av grensa i Grimsmo pga. næreffektene med naturreservatet. Det vises til at det skaper mye ulemper og ekstraarbeid ved nedfall av død ved og løv på parkeringsplassen, her er mye søppel og fjerning av snø er også fordyrende.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ønsker at Statnett skal få forslaget direkte tilsendt. NVE er positive til at verneforskrifta ikke er til hinder for vedlikehold av eksisterende kraftlinjer, men ønsker at standardbestemmelsene for nettanlegg tas inn i forskriften.

Surnadal kommune v/Hovedutvalg for miljø, areal og teknikk går inn for å oppheve dyrelivsfredningen (alt. A). De ønsker at det blir satt av areal til fremføring av gang- og sykkelveg mot Ranesevja, og at grensa her også må justeres slik at grunneiere kan drive siktrydding utenfor naturreservatet.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren viser til at høringsuttalelsene spriker mye, og i tillegg omfatter uttalelsene mange ulike tema, også tema som ikke kan reguleres av vernet, for eksempel restaurering og nytt vern av jordbruksareal.

Statsforvalteren vurderer dyrelivsfredingen som et dårlig virkemiddel for vern av området. Fredningen er unyansert, og har medført behov for dispensasjoner for uttak av enkeltarter. Statsforvalteren mener bestemmelsene om arter i naturmangfoldloven og jakt i viltloven er tilstrekkelig for å forvalte dyre- og fugleartene i området. Statsforvalteren viser til at storstilt uttak av predatorer er ikke noen naturlig løsning for å ta vare på de rødlistede fugleartene som hekker i området, men det er uheldig med et ekstra predatorvern når en har lagt ned store ressurser for å restaurere mye av leveområdene. Statsforvalteren mener det er naturlig å forvalte området med dyrelivsfreding mer likt som andre områder i Surnadalføret.

NVE foreslår en generell endring i verneforskriften ved at standardbestemmelsene for nettanlegg blir tatt inn. Statsforvalteren ser ikke behovet for en slik endring nå, og viser til at naturreservatet er svært lite berørt av nettanlegg. Det krysser kraftlinjer over Ranesevja og Sæterøya, men det er ingen mastepunkt i naturreservatet.

Statsforvalteren har tatt hensyn til innspillene til grensejustering som er kommet i høringen. Grensa for delområde Sæterøya følger grensa bedre mot dyrket mark i vest, og det er det viktige området for vipe på innsiden av Gamleelva foreslås tatt inn i naturreservatet. Statsforvalteren har også trukket grensen lengre vekk fra fylkesvegen på sørsiden av Ranesevja, slik at det skal kunne ryddes skog for å bedre sikt. Det vil også føre til mer tilgjengelig areal for en evt. ny gangveg, men det kreves nærmere planlegging før en kan ta stilling til en eventuell plassering. Avstanden mellom fylkesvegen og Ranesevja er så liten noen steder at det vanskelig vil være plass til gang- og sykkelveg uten at man vurderer flytting av fylkesvegen. Dette må i tilfelle skje som egen prosess senere.

Basert på høringsinnspillene har Statsforvalteren gjort noen mindre justeringer for å imøtekomme innspill. Blant annet tilrår Statsforvalteren å ta inn et mindre areal i delområde Sæterøya for å inkludere et område som skjøttes med tanke på å opprettholde hekking av vipe (CR – kritisk truet), samt en mindre justering i sørvest for å ta ut dyrket mark.

Etter innspill fra kommunen tilrår Statsforvalteren at grensa justeres langs sørsiden av Ranesevja mot fylkesvegen slik at det settes av areal for en fremtidig gang og sykkelveg. I tillegg vil dette gi mulighet for å rydde langs vegen for å bedre sikten med tanke på å bedre trafikksikkerheten.

Statsforvalteren tilrår opphevelse av dyrelivsfredingen (høringsforslagets alternativ A). Videre tilrår en reduksjon av naturreservat på sørsiden av Ranesevja på ca. 1. daa. Videre tilrår en mindre reduksjon av naturreservatet på sørvestsida av Sæterøya, og en mindre utvidelse mellom Gamleelva og det gamle elveløpet på gnr. 68 bnr. 4. Dette medfører en utvidelse på ca. 6. daa.

Miljødirektoratets tilrådning

Miljødirektoratet ser at det er motstridende interesser mellom høringspartene. Flere ønsker å beholde dagens avgrensing av dyrelivsfredningsområdet, noen ønsker å beholde deler av dyrelivsfredningen (alternativ B), mens andre ønsker å oppheve dyrelivsfredningen (alternativ A). Dyrelivsfredningen ble vedtatt med hjemmel i naturvernloven av 1970, men denne verneformen ble ikke videreført ved vedtakelse av naturmangfoldloven, og det er dermed ikke hjemmel for vern av nye arealer som dyrelivsfredningsområde.

Det er i høringen kommet frem ønske om kompensasjon for at et mindre areal er foreslått tatt inn i reservatet ved Sæterøya. Statsforvalteren kan opplyse om at de har dialog med grunneier om dette. I dette ligger det ønsker fra grunneier om at forvaltningsmyndigheten skjøtter og tilrettelegger området på en hensiktsmessig måte for å ivareta verneverdiene på en best mulig måte. Området er et viktig hekkeområde for vipe. Utvidelsen ligger innenfor dagens eksisterende dyrelivsfredningsområde.

Dyrelivsfredningen omfatter store arealer som er omdisponert, med infrastruktur, sentrumsområde med butikker osv., boliger, idrettsanlegg, havneområder og industriområder. En oppheving av dyrelivsfredningen vil medføre en betydelig enklere forvaltning av området, og unødige og utilsiktede effekter av det opprinnelige vernet vil reduseres betraktelig. For naturreservatet vil de foreslåtte grensejusteringene føre til at man i større grad unngår å ha med dyrket mark i verneområdet, og dermed unngå konflikt med jordbruksinteresser i området. I tillegg vil vernegrensene bli mer presise.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning om å oppheve dyrelivsfredningen samt mindre grenseendringer i eksisterende Surna naturreservat jf. alternativ A i høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår endring i verneforskriften for Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredning

10. MILJØDIREKTORATET TILRÅR

I. Forskrifter om vern for 40 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet, Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 23.06.2020 nr. 1329 om vern av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat, Evje og Hornes kommune, Agder
2. Forskrift 09.07.1993 nr. 720 om fredning av Solbergheia naturreservat. Åmli og Froland kommuner, Aust-Agder
3. Forskrift 27.11.2020 nr. 2521 om vern av Urfjelleheia og Dalsheia naturreservat, Risør kommune, Agder
4. Forskrift 20.06.2023 nr. 1036 om vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat, Tvedestrand kommune, Agder
5. Forskrift 07.12.2018 nr. 1832 om vern av Mælslia naturreservat, Tinn kommune, Telemark
6. Forskrift 09.07.1993 nr. 706 om vern av Heddedalane naturreservat, Tokke kommune, Telemark
7. Forskrift 09.07.1993 nr. 685 om fredning av Tverrbergkastet naturreservat, Lier kommune, Buskerud
8. Forskrift 04.09.1981 nr. 4789 om fredning for Store Rekke naturreservat i Aurskog-Høland kommune, Akershus
9. Forskrift om verneplan for skog. Vedlegg 14. Hølvannet naturreservat, Aurskog-Høland og Rømskog kommuner, Akershus og Østfold
10. Forskrift 16.12.2022 nr. 2569 om vern av Stavåa og Skauma naturreservat, Rennebu kommune, Trøndelag
11. Forskrift 4.9.1981 nr. 4801 om fredning for Liaberga naturreservat, Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag

12. Forskrift 4.9.1981 nr. 4799 om fredning for Medjåura naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 17.12.2021 nr. 3683 om vern av Flåstranda og Hisdalen naturreservat, Sunndal og Tingvoll kommunar, Møre og Romsdal
2. Forskrift 27.11.2020 nr. 2508 om vern av Vasselen naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
3. Forskrift 06.12.2019 nr. 1664 om vern av Ørnakken naturreservat, Skodje kommune, Møre og Romsdal
4. Forskrift 20.03.2015 nr. 238 om vern av Rudskampen naturreservat, Nannestad kommune, Akershus
5. Forskrift 7.12.2018 nr. 1841 om vern av Kvannskardkletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark
6. Forskrift 20.12.2019 nr. 1969 om vern av Finnsåsmarka naturreservat, Snåsa kommune, Trøndelag

I tillegg tilrår Miljødirektoratet endring i verneforskriftene for:

1. Forskrift 17.12.2021 nr. 3673 om vern av Bjønnestille naturreservat, Notodden kommune, Vestfold og Telemark
2. Forskrift 14.06.2002 nr. 550 om verneplan for Oslomarka del II, vedlegg 2, fredning av Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning, Oslo kommune, Oslo
3. Forskrift 27.05.1988 nr. 417 om vern av Surna naturreservat med tilgrensande dyrelivsfredning, Surnadal kommune, Møre og Romsdal